

แบบแผนการเลี้ยงดูลูก ของพ่อที่เป็นคนงาน ในโรงงานอุตสาหกรรม ในกรุงเทพมหานคร

อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม
กุศล สุนทรธาดา
ศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล

**แบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อที่เป็นคนงาน
ในโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานคร**

โดย

อุไรวรรณ คณิ่งสุขเกษม
กุศล สุนทรธาดา
ศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล

เอกสารทางวิชาการหมายเลข 222

พฤศจิกายน 2540

ISBN 974-589-529-6

**แบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อที่เป็นคนงาน
ในโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานคร**

อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม

ISBN 974-589-529-6

เอกสารทางวิชาการ หมายเลข 222

Cataloging in Publication Data

อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม

แบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อที่เป็นคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานคร/
อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม, กุศล สุนทรธาดา, ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต

(มหาวิทยาลัยมหิดล. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม เอกสารทางวิชาการ; หมายเลข 222)

ISBN 974-589-529-6

1. การเลี้ยงดูบุตร--ไทย--กรุงเทพฯ 2. บิดาและบุตร--ไทย--กรุงเทพฯ
I. กุศล สุนทรธาดา II. ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต III. มหาวิทยาลัยมหิดล. สถาบันวิจัย-
ประชากรและสังคม IV. ชื่อเรื่อง V. ชื่อชุด

HQ 769 อ858บ 2541

จัดพิมพ์โดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

โทรศัพท์ (662) 441-0201-4, 441-9666 โทรสาร (662) 441-9333

E-mail: directpr@mahidol.ac.th

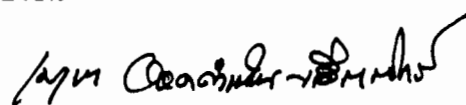
Homepage: URL:<http://www.mahidol.ac.th/mahidol/pr/pr.html>

คำนำ

เด็กเป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศ เด็กที่มีคุณภาพในวันนี้จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นในอนาคต ผลการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับในระยะต้นของชีวิตจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการวางรากฐานชีวิตของเด็กต่อไป การอบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะทำให้เด็กเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติสืบไปในอนาคต

ในปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน ในภาคอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ทำให้เวลาในการเลี้ยงดูลูกของผู้หญิงลดน้อยลง และนอกจากนี้ครอบครัวส่วนใหญ่ยังเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีขนาดเล็กลง ดังนั้นผู้ชายหรือพ่อจึงควรมีบทบาทในการเลี้ยงดูลูกมากขึ้น เพื่อเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของแม่ และเพื่อทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับแม่และลูกดียิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อสังคมโดยรวม

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล โดยการสนับสนุนเงินทุนการทำวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้ดำเนินการทำวิจัยในหัวข้อเรื่อง “แบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อที่เป็นคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานคร” ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาถึงแบบแผนการเลี้ยงดูลูกในวัยเด็กของพ่อที่เป็นคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมเสร็จสิ้นลงแล้ว จึงได้ดำเนินการจัดพิมพ์รายงานวิจัยฉบับนี้ขึ้นเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชนทั่วไป สถาบันฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะก่อให้เกิดคุณูปการต่อการพัฒนาสถาบันครอบครัวให้แข็งแกร่งมั่นคงยิ่งขึ้น และมีส่วนทำให้ผู้เป็นพ่อทั้งหลายได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของการเป็น “พ่อ” มากยิ่งขึ้น

รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจา ยอดดำเนิน-แอ็ดติกัจ

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่ให้ทุนสนับสนุนโครงการวิจัยนี้ รวมทั้งขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์ และรองศาสตราจารย์ ดร. เบญจา ยอดดำเนิน-แอ็ดติกัจ ที่กรุณาให้การสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ปราโมทย์ ประสาทกุล และศาสตราจารย์ จำเรียง ภาวิจิตร ที่กรุณาอ่านและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงรายงานฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ อรพรรณ หันจางสิทธิ์ เลขานุการ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม ที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้การศึกษาที่ดำเนินไปโดยราบรื่น

ที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแบบแผนการเลี้ยงดูลูกในวัยเด็กของพ่อที่เป็นคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม การปฏิบัติของพ่อคนงานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกในทัศนะของคนงานชายและหญิง การศึกษาใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยสัมภาษณ์คนงานที่มีลูกอายุ 0-12 ปี จำนวน 455 ราย ใน 40 โรงงานในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงที่สุ่มมาโดยวิธี Simple Random Sampling เป็นคนงานชาย 336 ราย คนงานหญิง 119 ราย และวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการจัดกลุ่มสนทนากับคนงานชาย 4 กลุ่ม และคนงานหญิง 4 กลุ่มใน 8 โรงงาน เพื่อให้เห็นภาพแบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อคนงานที่ชัดเจนยิ่งขึ้น การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณใช้ตารางความถี่ ตารางไขว้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน และค่าสถิติทดสอบไคสแควร์ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบคำบรรยาย

ผลการวิจัย พบว่า เด็กเล็กส่วนใหญ่มีแม่เป็นผู้ดูแลหลัก รองลงมาคือ ยาย ย่า ญาติ พี่น้องหรือพี่เลี้ยง ตามลำดับ ยกเว้นครอบครัวที่ไม่มีคนช่วยเลี้ยงที่บ้าน จึงจะนำเด็กไปฝากเลี้ยงที่บ้านของผู้เลี้ยงเมื่อลูกอายุ 3 เดือนขึ้นไป และเมื่อเด็กอายุ 3 ปี ศูนย์เด็กเล็กก็เป็นผู้ดูแลหลักของเด็กบางส่วน และเมื่อเด็กอายุ 5 ปีขึ้นไป โรงเรียนก็เป็นผู้ดูแลหลักของเด็กส่วนใหญ่

อย่างไรก็ตามประมาณหนึ่งในสามของคนงานทั้งชายและหญิงแยกกันอยู่กับลูกส่วนใหญ่เป็นการแยกกันอยู่เมื่อลูกมีอายุ 3 เดือนขึ้นไป ด้วยเหตุผลที่ว่า พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้าน ไม่มีเวลาเลี้ยงลูกเอง หากคนเลี้ยงซึ่งไวใจไม่ได้ และค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงเด็กที่ต่างจังหวัดถูกกว่า

พ่อและแม่คนงานมีความคิดเห็นต่อการเลี้ยงดูลูกที่แตกต่างกันในหลายประเด็น กล่าวคือ พ่อคนงานส่วนใหญ่คิดว่าการเลี้ยงลูกหมายถึงการให้ความใกล้ชิด ความรัก ความอบอุ่น ซึ่งค่อนข้างเป็นนามธรรม แตกต่างจากแม่คนงานที่ให้ความหมายของการเลี้ยงดูในแง่ของการปฏิบัติคือการดูแลร่างกายเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ แม่คนงานส่วนใหญ่คิดว่า

ลักษณะของพ่อที่ดีคือการมีความรับผิดชอบหรือเอาใจใส่ต่อครอบครัว แต่พ่อคนงานคิดว่าลักษณะของพ่อที่ดีคือ การมีความประพฤติดีหรือการเป็นตัวอย่างที่ดีมากกว่า และในฐานะพ่อหน้าที่ของตนคือ การสร้างฐานะให้กับครอบครัว ส่วนหน้าที่ในการเลี้ยงลูกนั้น มากกว่าครึ่งหนึ่งของแม่คนงานคิดว่าการเลี้ยงลูกควรเป็นหน้าที่ของแม่แต่ผู้เดียว แต่สองในสามของพ่อคนงานคิดว่าควรเป็นหน้าที่ของทั้งพ่อและแม่ร่วมกัน

ในทางปฏิบัติ พ่อคนงานส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเลี้ยงลูกแบบไม่เป็นประจำค่อนข้างมากในหลากหลายพฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกด้านต่างๆ ส่วนพ่อคนงานที่เลี้ยงลูกเป็นประจำมีไม่มากนัก และพฤติกรรมที่ทำเป็นประจำมากๆ ก็เป็นพฤติกรรมที่ทำได้ง่ายและไม่ต้องใช้เวลามากนัก เช่น การดูแลให้ได้รับภูมิคุ้มกันตามเวลา การทำตัวใกล้ชิดหรือเป็นเพื่อนลูก และการแสดงความรักความห่วงใย นอกจากนี้แม้พ่อคนงานส่วนใหญ่จะแสดงความเห็นว่าพ่อที่ดีควรมีความประพฤติดีหรือเป็นตัวอย่างที่ดี แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ก็พบว่าพ่อคนงานมีการปฏิบัติตัวหลายอย่างที่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อนไม่มีความสุขและไม่ได้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูก เช่น การพูดจาไม่เหมาะสม การสังสรรค์นอกบ้านกับเพื่อน การใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย การดื่มสุรา และการเล่นหวย

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้คือ ควรส่งเสริมให้พ่อคนงานตระหนักถึงความสำคัญของการมีบทบาทในการเลี้ยงลูกอย่างเป็นประจำมากขึ้น วิธีการที่ควรส่งเสริมและนำมาใช้คือ การจัดกิจกรรมในโรงงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้คนงานทั้งชายและหญิงมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องการเลี้ยงลูก และเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ในการเลี้ยงลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อควรได้รับการส่งเสริมและกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของบทบาทพ่อที่มีต่อการเลี้ยงลูก กิจกรรมที่ควรจัดมีหลายอย่าง เช่น การจัดการอบรมหรือบรรยายโดยบุคลากรทางการแพทย์ นักแนะแนว หรือนักจิตวิทยา การแจกคู่มือหรือเอกสารเกี่ยวกับการเลี้ยงลูก การจัดนิทรรศการ และการเชิญพ่อที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกมาพูดคุย เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนงานที่มีลูก

ABSTRACT

This project collected data on child care patterns among male factory workers to determine how they saw their fathers' role and their practices towards their families. The project also gathered information on opinions of both male and female factory workers toward child care. A survey was conducted among workers in 40 factories in Bangkok and the surrounding area, covering 336 male and 119 female factory workers who had children 0-12 year old. Focus group discussions were also held in eight factories in order to generate a clearer picture of patterns of child care among working fathers.

The study found that most small children were cared for by their mothers. Care by grandmothers, other relatives or non-relative in the home came second, third, and fourth respectively. Only those who were three months, and over and didn't have anybody at home, had to live separately at the carers' houses. Nurseries were the major carers for some three year old children. When they were aged five or over, most of the children were in school.

However, about one-third of factory workers were separated from their children, mostly when the children were three months or older. The principal reasons for living apart was that both parents had to work outside the home, and that there was thus no time to take care of the children. Other reasons included not being able to find anybody to take good care of their children and that there existed cheaper child care outside Bangkok.

Clear differences emerged between the attitudes of fathers and mothers towards child care. Higher proportions of males saw child care in a somewhat abstract sense of providing love, whereas women saw the practicalities of providing actual physical care. The majority of mothers thought that good fathers should be responsible for the family, whereas fathers thought that good fathers should be well behaved or be good examples to the family. Fathers also thought that their primary responsibility as fathers was to provide economic support for their families. Over half of the women interviewed still thought that only mothers should be responsible for child care whereas two-thirds of fathers saw child care as a joint task.

In practice, the majority of male factory workers did share many child care responsibilities, even if not on a regular basis. There were only a few fathers who actually spent much time with their children. However, they were more likely to be regularly involved in those tasks which required little time. For example in those tasks which required regularly showing their children love and care, playing with them, being their friends, and making sure that they received all the vaccinations needed. In addition, although many fathers thought that good fathers

should behave well or be good examples for their children, a number of them engaged in behavior which made their family unhappy and did not set a good example for their children. For example, they might not speak properly, or often go out with friends, be big spenders, drink alcohol, and buy underground lotteries.

Policies that will allow men working in factories to be more active as child caregivers need to be designed. Several activities in the factories to promote appropriate child care knowledge and the importance of parenthood, especially the fathers' role in child care, should be set up. Examples of such activities are inviting health personnel, counsellors, or psychologists to give some training or talks on child care issues; distributing books or pamphlets on child care; exhibitions; and inviting successful fathers to share their experiences with those workers who are parents.

	หน้า
คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทคัดย่อ	ค
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ณ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 แนวคิดพื้นฐานและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย	4
1.4 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
1.5 กรอบแนวความคิด	12
บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย	15
2.1 แหล่งข้อมูลของประชากร	15
2.2 วิธีการเก็บข้อมูลและการสุ่มตัวอย่าง	15
2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	17
2.4 มาตรวัดที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์	18
2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	19
บทที่ 3 ลักษณะทั่วไปและการดูแลลูก	21
3.1 ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของพ่อแม่คนงานตัวอย่าง	21
3.2 ลักษณะการพักอาศัยและจำนวนสมาชิกในครอบครัว	25
3.3 สถานภาพสมรส ลักษณะการอยู่อาศัยของคู่สมรส จำนวนครั้ง ของการสมรส และการสิ้นสุดการสมรส	28
3.4 จำนวนและสถานภาพของบุตร อายุ 0-12 ปี และการแท้งบุตร	32
3.5 การดูแลลูกและการทำงานของพ่อแม่	33

	หน้า
บทที่ 4 ความคิดเห็นและทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดู	43
4.1 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดู	43
4.2 ทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดู	55
บทที่ 5 แบบแผนการเลี้ยงดูของพ่อคนงาน	63
5.1 พฤติกรรมการเลี้ยงดูของพ่อคนงาน	63
5.2 พฤติกรรมการเลี้ยงดูที่พ่อคนงานทำเป็นประจำในแต่ละด้าน	72
5.3 พฤติกรรมการเลี้ยงดูของพ่อคนงาน จำแนกตามลักษณะบางประการ ของพ่อและลูก	77
บทที่ 6 การปฏิบัติตัวของพ่อคนงานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว	83
6.1 การปฏิบัติตัวของพ่อคนงานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว	84
6.2 การสื่อสารภายในครอบครัว	89
6.3 ความคิดเห็นของพ่อและแม่คนงานต่อรูปแบบในการจัดกิจกรรมเพื่อ เสริมสร้างความรู้สึกและความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ ในการเลี้ยงดู	91
บทที่ 7 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	93
7.1 สรุปผลการวิจัย	93
7.2 ข้อเสนอแนะ	96
เอกสารอ้างอิง	99
ภาคผนวก	101

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	ร้อยละของลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มตัวอย่าง และคู่สมรส จำแนกตามเพศของกลุ่มตัวอย่าง	23-24
3.2	ร้อยละของลักษณะการพักอาศัย และจำนวนสมาชิกครอบครัวในวัยต่างๆ จำแนกตามเพศของผู้ตอบ	26-28
3.3	ร้อยละของสถานภาพสมรส จำนวนครั้งของการสมรส และเหตุผลของการสิ้นสุดการสมรสครั้งแรกของคู่สมรส จำแนกตามเพศ	30-31
3.4	ร้อยละของจำนวนบุตรอายุ 0-12 ปี สถานภาพของบุตร และการแท้งบุตร ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศของผู้ตอบ	32-33
3.5	ร้อยละของผู้ดูแลลูกเป็นประจำ จำแนกตามอายุของลูก	35
3.6	ร้อยละของการพักอาศัยของลูก จำแนกตามอายุลูก	37
3.7	ร้อยละของเหตุผลของการที่ลูกแยกกันอยู่กับพ่อแม่ จำแนกตามอายุลูก	38
3.8	ร้อยละของคณงานชายและหญิง จำแนกตามลักษณะการทำงาน และอายุลูกคนแรก	39
3.9	ร้อยละของคู่สมรสของคณงานชายและคณงานหญิง จำแนกตามลักษณะการทำงานและอายุของลูกคนแรก	40
3.10	ร้อยละของคณงานชายและหญิง จำแนกตามลักษณะการทำงาน และอายุของลูกคนแรก	41
4.1	ความหมายของการเลี้ยงดูลูก จำแนกตามเพศของผู้ตอบ	44
4.2	ความหมายของการเลี้ยงดูลูก จำแนกตามอายุและเพศของผู้ตอบ	45
4.3	ความหมายของการเลี้ยงดูลูก จำแนกตามการศึกษาและเพศของผู้ตอบ	45
4.4	ผู้มีหน้าที่ในการเลี้ยงดู จำแนกตามเพศของผู้ตอบ	46

ตารางที่	หน้า
4.5	ลักษณะของพ่อที่ดี จำแนกตามเพศของผู้ตอบ 48
4.6	การมีหรือไม่มีปัญหาในการเลี้ยงลูก จำแนกตามการศึกษาและเพศของผู้ตอบ 51
4.7	ปัญหาในการเลี้ยงลูก จำแนกตามเพศของผู้ตอบ 51
4.8	สาเหตุที่ไม่มีปัญหาในการเลี้ยงลูก จำแนกตามเพศของผู้ตอบ 52
4.9	ที่ปรึกษาในการเลี้ยงลูก จำแนกตามเพศของผู้ตอบ 53
4.10	ผู้มีส่วนในการทำให้เด็กไม่ดี จำแนกตามเพศของผู้ตอบ 55
4.11	ทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จำแนกตามเพศของผู้ตอบ 60-62
5.1	พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อ จำแนกตามเพศของผู้ตอบ 69-72
6.1	การปฏิบัติตัวของพ่อคนงานที่เกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเพศของผู้ตอบ 88
6.2	ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ และ ความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ในการเลี้ยงลูก จำแนกตามเพศของผู้ตอบ 92
ผ5.2	ร้อยละของพ่อคนงานที่มีพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกในด้านต่างๆ เป็นประจำ จำแนกตามจำนวนพฤติกรรมย่อยในแต่ละด้านและเพศของผู้ตอบ 101
ผ5.3	ร้อยละของพ่อคนงานที่มีพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกในด้านต่างๆ เป็นประจำ จำแนกตามจำนวนพฤติกรรมย่อยที่ทำร่วมกันในแต่ละด้าน และเพศของผู้ตอบ 102
ผ5.4	พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อ จำแนกตามลักษณะการทำงานของพ่อ และเพศของผู้ตอบ 111
ผ5.5	พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อ จำแนกตามการอยู่ร่วมกับลูก และเพศของผู้ตอบ 116
ผ5.6	พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อ จำแนกตามเพศของลูกและเพศของผู้ตอบ 121
ผ5.7	พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อ จำแนกตามอายุของลูกและเพศของผู้ตอบ 126

1.1 แนวคิดพื้นฐานและความสำคัญของปัญหา

เด็กเป็นทั้งทรัพยากรบุคคลของครอบครัวและเป็นทรัพยากรของสังคม ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็ก เช่น ความพิการ ความทุพพลภาพ การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่างๆ การติดยาเสพติด การเป็นโสเภณี และการเป็นโรคเอดส์ เป็นต้น เป็นความสูญเสียทั้งทางร่างกาย จิตใจ และเศรษฐกิจแก่ครอบครัว และก่อให้เกิดปัญหาสังคมโดยส่วนรวมด้วย การดูแลเลี้ยงดูลูกอย่างใกล้ชิดและอบอุ่นถือเป็นการลงทุนในระยะยาวอย่างหนึ่งของครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่มีบทบาทสำคัญในการสร้างบุคลิกภาพของลูก พ่อแม่ที่มีความมั่นใจในตนเอง และมีความมั่นคงในอารมณ์ มักทำตัวใกล้ชิดกับลูก ให้คำแนะนำมากกว่าออกคำสั่ง และเลี้ยงลูกแบบประชาธิปไตยซึ่งจะทำให้ลูกมีพัฒนาการเป็นไปได้อย่างดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง (สมาคมคนเศรษฐศาสตร์, 2524)

ในอดีตผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานนอกบ้าน การเลี้ยงดูลูกถือเป็นหน้าที่หลักของแม่ แต่เมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ผู้หญิงต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเอง มาช่วยแบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจโดยการออกไปทำงานนอกบ้านซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตครอบครัวอย่างมาก ทั้งบทบาทและหน้าที่ของพ่อและแม่ก็ต้องเปลี่ยนแปลงไป ผู้ชายคงไม่สามารถยึดติดกับค่านิยมแบบเก่าที่ว่าผู้ชายจะต้องเป็นใหญ่ มีภรรยาหลายคนได้โดยไม่ผิดและต้องเป็นผู้นำครอบครัว ในขณะที่ผู้หญิงต้องดูแลบ้าน เลี้ยงลูก เชื้อฟุ้งและปรนนิบัติสามี และดูแลพ่อแม่ตลอดจนสมาชิกครอบครัวคนอื่น ๆ ดังนั้นผู้ชายหรือพ่อน่าจะต้องมีบทบาทในการช่วยงานบ้านมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการเลี้ยงดูลูก เพราะนอกจากจะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของแม่แล้ว ยังมีผลดีต่อพัฒนาการของเด็กโดยตรง และทำให้ความสัมพันธ์ของสามีกับภรรยาและสมาชิกในครัวเรือนดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อสังคมโดยรวม ความสัมพันธ์ที่ดีของพ่อ

แม่จะส่งผลให้พ่อแม่ได้มีการปรึกษาหารือกัน ให้มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องการเลี้ยงดู และการฝึกอบรมลูกในเรื่องต่างๆ เพื่อให้ลูกมีพัฒนาการที่ดีและมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ถ้าพ่อแม่มีความเห็นขัดแย้งกัน เด็กจะรู้สึกสับสน ไม่ทราบว่า จะปฏิบัติตนอย่างไร ซึ่งจะส่งผลต่อบุคลิกภาพ สุขภาพจิต และการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนทำให้เด็กขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม นักจิตวิทยาเด็กกล่าวว่าความจำเป็นที่ต้องให้พ่อมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูลูกก็เนื่องจากเด็กต้องการเห็นแบบอย่างของผู้ใหญ่ชาย เพื่อเด็กจะได้รู้วาทะของสามีหรือพ่อนั้นเป็นอย่างไร พ่อควรแสดงบทบาทอันเป็นเอกลักษณ์ของบุรุษเพศ คือเป็นหัวหน้าครอบครัว มีความเข้มแข็งอดทน แต่แฝงด้วยความอบอุ่น เสียสละ และให้เกียรติเพศหญิง (สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2524) ดังนั้นบทบาทของพ่อในการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูลูกและการช่วยทำงานบ้านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งแม่ส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว

แม้ว่าในปัจจุบันทางเลือกในการเลี้ยงดูลูกจะมีมากขึ้น เห็นได้จากการเพิ่มมากขึ้นของสถานดูแลเด็กเล็ก ศูนย์เลี้ยงเด็ก และโรงเรียนอนุบาล แต่การเลือกสรรผู้ดูแลเลี้ยงดูลูกยังเน้นความไว้วางใจได้ของผู้ดูแลลูกหรือของสถานบริการเลี้ยงเด็ก ผลการศึกษาของริคเตอร์และคณะ พบว่าครอบครัวในกรุงเทพมหานครยังเลือกสมาชิกในครอบครัวที่ไว้วางใจได้มากที่สุด เช่น ยาย ย่า หรือ ญาติ ช่วยดูแลเลี้ยงดูลูกให้ เมื่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน (Richter et. al., 1992 : 14-19) อย่างไรก็ตามสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันทำให้การพึ่งพาครอบครัวขยายทำได้ยากขึ้น พ่อจึงจำเป็นต้องมีบทบาทในการดูแลลูกมากขึ้นกว่าในอดีต ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมที่เป็นการเลี้ยงดูลูกอื่นๆ แล้ว กิจกรรมที่พ่อทำมากที่สุดก็คือ การบ้วนข้าว อาบน้ำ และการซักเสื้อผ้าให้ลูก โดยพ่อที่มีการศึกษาสูงมีส่วนร่วมในการดูแลลูกในกิจกรรมต่างๆมากกว่าพ่อที่มีการศึกษาดำ (Richter et.al., 1991 : 51) ที่มีแรงกดดันหลายด้านทั้งจากการปรับตัวเนื่องจากการเคลื่อนย้ายจากชนบทมาอยู่ในเมือง การขาดสวัสดิการที่เคยได้รับจากครอบครัวและญาติพี่น้อง และการต้องดิ้นรนทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นเมื่อมีครอบครัวก็มักจะยกภาระในการเลี้ยงดูให้เป็นหน้าที่ของแม่แต่ผู้เดียว ทั้งที่บาง

ครอบครัวแม่ก็ต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหาเลี้ยงชีพด้วย ทำให้ลูกของครอบครัวดังกล่าวขาดความอบอุ่นและมักมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2526 : 41) ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่พ่อกลุ่มนี้ต้องช่วยแบ่งเบาภาระการเลี้ยงดูบุตรและภาระงานบ้านของแม่ที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพ่อในการอบรมเลี้ยงดูลูกเท่าที่ผ่านมายังมิได้กระทำกันอย่างเฉพาะเจาะจง โดยเฉพาะงานศึกษาที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของพ่อ แม้ว่าในปัจจุบันการรณรงค์ส่งเสริมบทบาทพ่อจะมีกว้างขวางขึ้น แต่กิจกรรมต่างๆ ที่ทำก็ยังไม่สามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมบทบาทของพ่อได้อย่างจริงจัง และการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่ก็เป็นการศึกษาเรื่องการอบรมเลี้ยงดูลูกของพ่อและแม่โดยรวม ดังนั้นบทบาทของพ่อโดยเฉพาะจึงเป็นเรื่องที่ควรได้รับความสนใจจากนักวิชาการและนักวิจัยแขนงต่างๆ ตลอดจนหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะบทบาทของพ่อที่มีการศึกษาค่ำ ซึ่งมักจะมีปัญหามากกว่าพ่อที่มีการศึกษาสูง เพราะพ่อกลุ่มนี้ (เช่น กรรมกร หรือคนงานที่ทำงานในโรงงาน) มักไม่ค่อยเอาใจใส่ต่อครอบครัว ทั้งที่บางคนก็มีคู่สมรสที่ทำงานนอกบ้านซึ่งทำให้มีเวลาว่างน้อยเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่เคยชินหรือไม่เคยเห็นพ่อของตนทำมาก่อน นอกจากนี้ครอบครัวของคนกลุ่มนี้ยังมีปัญหาเรื่องการปรับตัวเข้ากับสังคมเมืองและการเผชิญภาวะกดดันหรือความเครียดจากการทำงานในโรงงานในสังคมเมือง ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่กดดันให้สตรีต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวมากขึ้น ทำให้ครอบครัวของพ่อที่ทำงานในโรงงานมีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและการดูแลเลี้ยงดูลูกมากกว่าครอบครัวของพ่อกลุ่มอื่น เด็กในครอบครัวดังกล่าวจึงเติบโตมาในลักษณะที่ต้องช่วยเหลือตนเองท่ามกลางความขาดแคลน แร้นแค้น และขาดแบบอย่างที่ดีในการเรียนรู้ (ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์, 2532 อังโน กิติพัฒน์ นนทบุรีมดูลย์, 2537) และเนื่องจากประเทศไทยมีการพัฒนาประเทศสู่ความเป็นอุตสาหกรรม ประชากรที่ทำงานเป็นลูกจ้างของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทั่วประเทศจึงมีจำนวนมากถึง 3,217,735 คน เป็นลูกจ้างชาย 1,523,933 คน ลูกจ้างหญิง 1,155,340 คน และร้อยละ 70 ของลูกจ้างเหล่านี้ทำงานอยู่ในกรุงเทพและปริมณฑล

(กรมแรงงาน, พ.ศ. 2533) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงสนใจที่จะศึกษาถึงความคิดเห็นทัศนคติและพฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อที่เป็นคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมบทบาทพ่อของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ :

- 1.2.1 เพื่อศึกษาให้เข้าใจถึงความหมายของ "การเลี้ยงดูลูก" ในทัศนะของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นพ่อและแม่ของเด็กในวัย 0-12 ปี
- 1.2.2 เพื่อศึกษาให้เข้าใจถึงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูลูก และทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูลูก ของคนงานชายและหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีลูกอายุ 0-12 ปี
- 1.2.3 เพื่อศึกษาถึงแบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อที่เป็นคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม
- 1.2.4 เพื่อศึกษาถึงการปฏิบัติตัวของพ่อคนงานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว
- 1.2.5 เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสม ในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมความรู้และความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของพ่อที่เป็นคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม ในการอบรมเลี้ยงดูลูกแต่ละวัยอย่างเหมาะสม

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้ :

- 1.3.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา จะช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูลูก "ทัศนคติต่อการเลี้ยงดูลูก การปฏิบัติตัวกับครอบครัว และแบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อที่เป็นคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น ตลอดจนทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงดูลูกของพ่อเหล่านั้นด้วย
- 1.3.2 ผลการวิจัย สามารถนำไปใช้เป็นกระแจะงาสะท้อนให้คนงานได้เห็นถึงพฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกของกลุ่มพ่อในโรงงานว่าปฏิบัติอย่างไรและปฏิบัติมากน้อย

เพียงไร เพื่อให้เกิดการรับรู้และความตระหนักซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีขึ้น ถ้าได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องเหมาะสมและต่อเนื่อง

- 1.3.3 ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางนโยบาย และจัดทำโครงการ เพื่อส่งเสริมบทบาทพ่อที่เหมาะสม ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการผลิตสื่อ เพื่อให้พ่อในกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเลี้ยงลูก และตระหนักในความสำคัญของการที่พ่อควรมีส่วนร่วมในการเลี้ยงลูกด้วย

1.4 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.4.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาทพ่อ

ในทางทฤษฎีนักวิชาการได้ศึกษารวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพ่อไว้เป็นจำนวนมาก นักสังคมวิทยากล่าวถึงบทบาทพ่อว่าเป็นการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของบุคคลตามสถานภาพหรือตำแหน่ง หรือเป็นการกระทำที่มีแบบแผนโดยผ่านการเรียนรู้มาก่อนว่าสถานการณ์ใดควรจะปฏิบัติอย่างไร เช่น บทบาทของคนที่มิตำแหน่งเป็นพ่อก็คือต้องเลี้ยงดูลูก ซึ่งบทบาทดังกล่าวเป็นสิ่งที่สมาชิกของสังคมคาดหวังให้เขากระทำ (role expectation) โดยที่บทบาทต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงและแตกต่างกันไปตามลักษณะของสังคม ยิ่งสังคมซับซ้อนขึ้นเท่าไร บทบาทของพ่อก็ยิ่งซับซ้อนขึ้นเท่านั้น คนในวัฒนธรรมต่างๆ มีความเห็นตรงกันว่าบทบาทหลักของพ่อคือการเป็นหัวหน้าครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูลูก เพื่อให้พ่อเป็นแม่บทแห่งเพศที่แตกต่างกัน โดยพ่อควรแสดงบทบาทอันเป็นเอกลักษณ์ของบุรุษเพศที่มีความแข็งแรงอดทนแต่อบอุ่นและมีเมตตา และพ่อควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของลูก อบรมกล่อมเกลาลูกให้รู้จักสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม เรียนรู้คุณค่าระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมทั้งในวัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ก้าวออกไปสู่สังคมภายนอก ถ้าเขาได้รับความอบอุ่นจากพ่อแม่เพียงพอ เขาจะสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศได้ดี แต่ถ้าเด็กผู้ชายไปสนิทสนมกับแม่มากเกินไปและเด็กผู้หญิงไป

สนิทสนมกับพ่อมากเกินไป ก็จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมกับเพื่อนต่างเพศไปในทางที่เบี่ยงเบนได้ (สุพัตรา สุภาพ, 2534)

การแสดงบทบาทของบุคคล (เช่น บทบาทของพ่อ) จะดีเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการ คือ

1. ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาท (role expectation) บทบาทนี้จะกำหนดโดยกลุ่มสังคม คือเป็นบทบาทที่สังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติและเป็นไปตามสถานภาพหรือตำแหน่งที่บุคคลนั้นดำรงอยู่

2. การรับรู้บทบาท (role perception) คือการที่บุคคลรับรู้หรือคาดหวังว่าตนเองควรเป็นอย่างไร การรับรู้จะดีแค่ไหนขึ้นกับเป้าหมายของชีวิต ค่านิยมพื้นฐาน และประสบการณ์ของบุคคลนั้น โดยที่บทบาทนั้นต้องสอดคล้องกับบทบาทอื่นที่ดำรงอยู่ด้วย

3. การยอมรับบทบาท (role acceptance) คือบทบาทที่บุคคลยอมรับหรือคาดหวัง โดยที่ความเข้าใจของบุคคลและสังคมจะตรงกัน ซึ่งทำให้บุคคลยอมรับได้

4. การปฏิบัติตามบทบาท (role performance) การปฏิบัติตามบทบาทจะมากน้อยแค่ไหน ขึ้นกับว่าบุคคลนั้นถูกคาดหวัง รับรู้บทบาท และยอมรับบทบาทที่บุคคลและสังคมคาดหวังเพียงใด

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทพ่อ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและพัฒนาการของสังคม สังคมตะวันตกได้แบ่งบทบาทพ่อตามสถานการณ์ของสังคมไว้ 3 แบบ คือ

1. บทบาทพ่อแบบประเพณี (traditional perspective)

ในสังคมดั้งเดิมซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม ครอบครัวเป็นหน่วยของการผลิต พ่อเป็นผู้รับผิดชอบในการผลิตและความเป็นอยู่ของครอบครัว เป็นผู้นำที่มีอำนาจในการตัดสินใจ และควบคุมปัจจัยการผลิตทุกอย่างในครอบครัว การมองภาพของพ่อในครอบครัว คือ พ่อเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว พ่อจะเอาใจใส่ต่อลูกโดยเฉพาะลูกชายในเรื่องการสืบทอดอาชีพของ

ครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางสังคมวิทยาเกี่ยวกับหน้าที่นิยม (functionalist theory) ซึ่งมองบทบาทพ่อ (หรือผู้ชาย) ว่าพ่อจะแสดงบทบาทในการเป็นผู้นำครอบครัวไปสู่ทิศทางที่กำหนด เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว และเป็นผู้เชื่อมโยงครอบครัวกับโลกภายนอก (Fein, 1987; Rotundo, 1985)

2. บทบาทพ่อแบบสมัยใหม่ (modern perspective)

แนวคิดการมองบทบาทพ่อในปัจจุบันเริ่มเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่ ค.ศ. 1960 ซึ่งเห็นว่าพ่อมีบทบาทอย่างมากต่อความสำเร็จในการพัฒนาเด็ก โดยเฉพาะเด็กผู้ชายใน 3 ด้าน คือ การพัฒนาเด็กให้มีเอกลักษณ์ทางเพศที่เหมาะสม (sex role identity) ให้มีความสำเร็จในการเรียน (academic performance) และให้มีการพัฒนาด้านจริยธรรม (moral development) เนื่องจากผลสำเร็จทั้ง 3 ด้านดังกล่าวมีความสำคัญต่อการปรับตัวในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความสำเร็จในการดำรงชีวิต เด็กที่ขาดพ่อหรือพ่อไม่ได้มีส่วนร่วมต่อบทบาทดังกล่าว จะมีความเสี่ยงสูงต่อการขาดลักษณะดังกล่าว ผลก็คือทำให้เด็กชายหันไปหาเพื่อนร่วมเพศ และผู้ใหญ่อื่นที่มีความใกล้ชิดเช่นแม่ ซึ่งอาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ขาดจริยธรรม และไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต (Pisalapong et.al, 1985 : 290-291)

3. บทบาทพ่อในอนาคต (emergent perspective)

เป็นการมองแบบให้ความสำคัญต่อการมีบทบาทร่วมกันของพ่อและแม่ในการดูแลเลี้ยงดูลูก เนื่องจากปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมอุตสาหกรรม ซึ่งผลักดันให้ผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้าน การที่ผู้หญิงมีส่วนในการหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ทำให้บทบาทการหาเลี้ยงครอบครัวไม่ได้เป็นของพ่อแต่เพียงผู้เดียวอีกต่อไป จึงจำเป็นที่พ่อต้องเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือแม่ในการดูแลเลี้ยงดูลูก ซึ่งแนวคิดนี้พุดถึงบทบาทของพ่อที่ดีคือการช่วยเลี้ยงดูลูกในชีวิตประจำวัน การให้ความใกล้ชิดสนิทสนม การอบรมสั่งสอน และการปฏิบัติต่อลูกทั้งสองเพศอย่างเท่าเทียมกัน เช่น พ่ออาจจะสั่งสอนลูกสาวให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานหรือเป็นนักกีฬาที่ดีได้เท่าๆ กับสอนลูกชาย จะเห็นได้ว่าในอนาคต

คงไม่สามารถแยกได้โดยเด็ดขาดว่าบทบาทใดเป็นของพ่อและบทบาทใดเป็นของแม่ (Rotundo, 1985; 16-17)

สำหรับความจำเป็นที่จะต้องให้พ่อมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูลูกนั้น นักจิตวิทยาเด็กให้เหตุผลว่าเนื่องจาก

1. เด็กหญิงและเด็กชายต้องการที่จะเห็นแบบอย่างของผู้ใหญ่ชาย เพื่อจะได้ทราบว่าบทบาทของพ่อนั้นเป็นอย่างไร และมีความรับผิดชอบอย่างไรบ้าง
2. เด็กชายจะได้ทราบว่าเมื่อโตขึ้นควรจะปฏิบัติตัวอย่างไร เพราะลูกชายมักนับถือและเลียนแบบพ่อ ถ้าพ่อเป็นผู้นำหรือหัวหน้าครอบครัวที่ดีจะช่วยให้ลูกเกิดความศรัทธาและอยากเลียนแบบ
3. พ่ออาจช่วยปลูกฝังลักษณะทั่วไปของชาย คือความเข้มแข็งบึกบึนให้แก่ลูก โดยเฉพาะลูกชาย
4. พ่อที่สนิทสนมกับลูกชายมีโอกาสที่จะพูดคุยกันอย่างลูกผู้ชาย ลูกจะไม่กลัวหรือรู้สึกอับอายพ่อ เมื่อเกิดความสงสัยในเรื่องเพศหรือเรื่องอื่นๆ ก็จะได้ปรึกษาพ่อ แทนที่จะไปแสวงหาคำตอบจากผู้อื่น ซึ่งอาจให้คำตอบที่ไม่ถูกต้อง
5. ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อกับลูกสาวจะช่วยให้ลูกได้เรียนวิธีผูกมิตรไมตรีกับชายอื่นที่ต้องการคบหาสมาคมด้วย (สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2534)

1.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทพ่อโดยเฉพาะค่อนข้างจะหายาก แม้แต่การประมวลสังเคราะห์ผลงานวิจัยในเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยโดยสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2533) และประมวลผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยโดยคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเรื่องการศึกษาและอบรมสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2526) ก็ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องบทบาทพ่อโดยตรง แต่กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกและสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัวไว้ โดยสรุป

คือครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ดีจะมีผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น มีการปรับตัวดี มีการเข้าร่วมกิจกรรมสูง เป็นต้น ส่วนครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ไม่ดีจะมีผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่น ทำผิดกฎหมาย เสพสารเสพติด หรือกลายเป็นเด็กจรจัด เป็นต้น ครอบครัวที่พ่อแม่เข้าใจถึงลักษณะของเด็กโดยการให้ความรัก ความอบอุ่น ความเป็นอิสระ ดูแลความมีระเบียบวินัยของเด็ก เข้าใจธรรมชาติของเด็ก ให้การอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม จะส่งผลให้เด็กมีลักษณะหรือพฤติกรรมที่เหมาะสม นอกจากนี้สมาชิกของครอบครัวคนอื่นๆ ก็มีความสำคัญต่อการเลี้ยงดูลูกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันมีครอบครัวจำนวนมากที่ทั้งพ่อและแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้มีปัญหาในการเลี้ยงดูลูกเองมากขึ้น แม้ว่าจะมีผลงานวิจัยบางชิ้นพบว่า ญาติผู้ใหญ่มักจะเลี้ยงดูเด็กไม่ถูกต้อง กล่าวคือญาติผู้ใหญ่ชอบเลี้ยงเด็กแบบตามใจหรือทนุถนอมมากเกินไปก็ตาม ซึ่งการเลี้ยงดูเช่นนี้อาจจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเมื่อโตขึ้น (สมปอง เจริญสุข, 2526 ; อ้างใน ประมวลสังเคราะห์ผลงานวิจัยฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2533) นอกจากนี้การสังเคราะห์งานวิจัยดังกล่าวยังได้ประมวลผลการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวว่า ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวมีผลต่อการขัดเกลาทางสังคมของเด็กให้เป็นคนดีมีคุณภาพ และมีพฤติกรรมดีได้ดีกว่าครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ไม่ดี (นารี หงจรรยา, 2528; อ้างใน สังเคราะห์ผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2533) และงานศึกษาลักษณะคล้ายๆ กันที่ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของเด็กที่ทำผิดกฎหมายและเด็กที่ไม่ทำผิดกฎหมาย พบว่าความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน (ประณต บุญยังยืน, 2524; อ้างในสังเคราะห์ผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2533) งานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งที่ศึกษาเยาวชนชายหญิงที่มีพฤติกรรมเสพยาเสพติดเปรียบเทียบกับเยาวชนที่ไม่เสพยาเสพติด พบว่าเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสพยาเสพติดซึ่งมักมีการสูบบุหรี่และดื่มสุรากับด้วยนั้น เป็นเยาวชนที่มีพ่อแม่แยกทางกันอยู่หรือทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำหรือเลี้ยงดูแบบเข้มงวดเกินไป ทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่นและความมั่นคงในชีวิต จึงถูกชักชวนให้ประพฤติในทางที่ไม่เหมาะสมได้มากกว่า (เทพนม เมืองแมน

และคณะ, 2529; อ้างในสังเคราะห์ผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเด็กไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2533)

อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยเรื่องหนึ่งที่ศึกษาเรื่องบทบาทของพ่อโดยเฉพาะ ได้แก่ "พ่อในสังคมไทย" โดยคณะผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2526) งานศึกษานี้ได้รวบรวมวรรณกรรมไทยดั้งเดิมและวรรณกรรมปัจจุบันเกี่ยวกับบทบาทหลักของพ่อซึ่งมีสี่ลักษณะคือ การให้ความรักความห่วงใย และเลี้ยงดูลูก การอบรมสั่งสอนลูก การให้การศึกษาแก่ลูก และการหาคุ้มครองให้ลูก และยังได้สรุปบทบาทของพ่อที่ดีไว้ 5 ประการคือการเป็นพ่อที่ดีของลูก การเป็นหัวหน้าที่ดีของครอบครัว การเป็นตัวอย่างที่ดีของสมาชิกในครอบครัว การเป็นสามีที่ดี และการเป็นพลเมืองดี นอกจากนี้ยังได้สรุปปัญหาในสังคมปัจจุบันที่เกี่ยวกับบทบาทพ่อว่ามีปัญหาดังนี้ คือ การมีเมียน้อย ความไม่เข้าใจกันในครอบครัว การทำมาหากิน ปัญหาสุขภาพ ปัญหาทางเพศ ปัญหาอบายมุข-สิ่งเสพติด ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาเครือญาติ

สำหรับงานที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทพ่ออีกเรื่องหนึ่ง ก็ได้แก่งานศึกษาของ Richter et. al. (1992) ซึ่งทำการศึกษารูปแบบการเลี้ยงดูลูกของคนกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากกลุ่มมารดาที่มีอายุระหว่าง 15-44 ปี พบว่าสัดส่วนของพ่อในกรุงเทพมหานครที่มีบทบาทในการเลี้ยงดูลูกค่อนข้างต่ำกล่าวคือพ่อที่มีลูกอายุ 0-6 เดือน พ่อมีบทบาทในการเลี้ยงดูลูกร้อยละ 14 และจะลดลงไปเรื่อย ๆ เมื่อลูกโตขึ้น พ่อที่มีลูกอายุ 6 เดือนถึง 1 ปี มีบทบาทร้อยละ 11 พ่อที่มีลูกอายุ 1-3 ปี มีบทบาทร้อยละ 9 และพ่อที่มีลูกอายุ 3-5 ปี มีบทบาทร้อยละ 6 โดยพ่อส่วนใหญ่จะดูแลลูกก็ต่อเมื่อมีเวลาว่าง และบทบาทส่วนใหญ่ก็ไม่ใช่บทบาทหลักในการเลี้ยงดู แต่มักเป็นบทบาทประเภทเล่นกับลูก พาลูกออกไปเที่ยว หรือดูแลลูกชั่วคราวตอนแม่ไม่อยู่มากกว่าบทบาทการดูแลเลี้ยงดูบุตรจริงๆ เช่น ดูแลลูกตอนกลางคืน อาบน้ำ ป้อนข้าว พาลูกไปโรงเรียน ซักเสื้อผ้า เป็นต้น

และข้อค้นพบจากผลงานวิจัยเบื้องต้นของโครงการศึกษาครอบครัวไทยของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็แสดงว่าผู้หญิงที่ให้สัมภาษณ์ร้อยละ 70 เป็นผู้ดูแลลูกวัย 0-3 ปี ในขณะที่ผู้ชายที่ให้สัมภาษณ์ร้อยละ 7 ตอบว่าตนเองเป็นผู้ดูแลลูกวัยดังกล่าว และแม้ว่าผู้ชายส่วนใหญ่จะตอบว่าภรรยาเป็นผู้ดูแลลูก แต่ก็มีประมาณร้อยละ 18 ที่ตอบว่าทั้งสามีและภรรยาช่วยกันดูแลลูก ในขณะที่มีผู้หญิงเพียงร้อยละ 5 ที่ตอบว่าทั้งคู่ช่วยกันดูแลลูกวัย 0-3 ปี อย่างไรก็ตาม การที่พ่อมีส่วนร่วมในการดูแลลูกมากน้อยแตกต่างกันไปนั้นขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาด้วย กล่าวคือ พ่อที่มีการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในการดูแลลูกมากกว่าพ่อที่มีการศึกษาดำ (ภัสสร ลิมานนท์ และคณะ, 2538 หน้า 42)

นอกจากนี้ครูหุຍแห่งมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก (2537) ได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมของบทบาทพ่อในยุคโลกาภิวัตน์ ไว้หลายประการดังนี้

1. แนวคิดของผู้จะเป็นพ่อ ควรมุ่งรณรงค์ให้พ่อมีลูกเมื่อพร้อม
2. แบบอย่างพฤติกรรมของพ่อเป็นเรื่องสำคัญต่อลูก เพราะนอกจากลูกจะ 'เลียนแบบ' พฤติกรรมของพ่อแล้ว ลูกยัง "เลียนแบบ" จากพ่อในหลายๆ เรื่อง ดังนั้นเมื่อมีลูก พ่อจำเป็นต้องปรับพฤติกรรมหลายๆ เรื่องเช่น ไม่ข้องเกี่ยวกับสิ่งเสพติด ไม่ข้องเกี่ยวกับการพนัน ไม่เที่ยวโสเภณี
3. แบบฉบับจริยธรรมของพ่อ ซึ่งนับเป็นบทบาทสำคัญที่จะสร้างความภาคภูมิใจแก่ ลูกหลานและครอบครัว ทั้งจริยธรรมในการทำงาน เช่น เรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต และจริยธรรมทางเพศ เช่น การไม่นอกใจภรรยา
4. แบบแผนภายในครอบครัว พ่อในยุคโลกาภิวัตน์ควรปรับตัวให้เอื้อประโยชน์สุขแก่ครอบครัวให้มากที่สุด ในหลายทาง เช่น ในการมีส่วนร่วมในการดูแลเลี้ยงดูลูกและการช่วยทำงานบ้าน
5. เปิดโลกทรรศน์เพื่อสังคมแก่ลูก ให้ลูกได้รู้จักกับแม่ๆ ต่างๆ ของสังคม

1.5 กรอบแนวความคิด

จากการทบทวนทฤษฎีแนวคิดและงานศึกษาวิจัยตลอดจนบทความหรือข้อเขียนต่างๆ สามารถนำมาประมวลเป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษาบทบาทพ่อในด้านต่างๆ 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. บทบาทพ่อในเชิงแนวคิดของ “ผู้ที่จะเป็นพ่อ” การรับรู้ว่าการจะเป็นพ่อนั้นต้องมีความพร้อมในหลายๆ ด้าน เช่น ความพร้อมในการมีลูก ความพร้อมทางเศรษฐกิจ ความพร้อมด้านอารมณ์ ตลอดจนความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดู

2. บทบาทพ่อเชิงตัวแบบการใช้ชีวิตในครอบครัว การใช้ชีวิตในครอบครัวของพ่อที่จะทำให้ครอบครัวเป็นสุขอาจทำได้หลายทาง เช่น การไม่นอกใจภรรยา การไม่เที่ยวหญิงโสเภณี การให้เกียรติยกย่องภรรยา การให้อภัยซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมในการทำงานบ้านหรืองานอื่น ๆ ของครอบครัว และการมีส่วนร่วมในการดูแลบุตร ซึ่งความอบอุ่นจากการเอาใจใส่ของพ่อจะทำให้ลูกมีอารมณ์มั่นคงมากขึ้น และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบครอบครัวเช่นนี้ นอกจากจะส่งผลต่อลูกโดยตรงแล้วยังส่งผลถึงคู่สมรสด้วย เพราะเป็นการแบ่งเบาของภาระภรรยา และส่งผลโดยอ้อมต่ออารมณ์ของภรรยาด้วย

3. บทบาทพ่อในเชิงแบบแผนพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดู เนื่องจากปัจจุบันเป็นสมัยที่ผู้หญิงทำงานนอกบ้านมากขึ้น พ่อจึงควรมีบทบาทในการเลี้ยงดูลูกมากขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม ทั้งนี้เพื่อให้ลูกมีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่น เป็นสุข และมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยในทุก ๆ ด้าน

4. บทบาทพ่อในเชิงตัวแบบของคุณธรรมและจริยธรรมในด้านต่างๆ คือ การเป็นคนขยัน อดทน อดออม เสียสละ การไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดหรืออบายมุขต่าง ๆ การมีคุณธรรมในการทำงาน (ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบ ไม่เห็นแก่ตัว และตรงต่อเวลา) และการมีจริยธรรมทางเพศ เพื่อลดความไม่เท่าเทียมทางเพศหรือการเอาเปรียบทางเพศ ซึ่งจะส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวเข้มแข็งขึ้น

5. บทบาทพ่อเชิงแบบแผนในสังคม ได้แก่การเป็นพ่อแบบประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัวเมื่อมีความขัดแย้ง การเป็นพ่อผู้เปิดโลกทัศน์ทางสังคมให้แก่ลูก ให้ลูกได้รู้และเข้าใจสังคมทั้งทางด้านมืดและสว่าง เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการเอื้ออาทรต่อผู้อื่น และการรู้จักการให้ผู้อื่น

2.1 แหล่งข้อมูลและประชากร

การศึกษานี้ได้ทำการเก็บข้อมูลจากประชากรที่เป็นคนงานชายและคนงานหญิงที่มีสามีเป็นคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งมีลูกในวัย 0-12 ปีและทำงานในสายการผลิต (production line) ของโรงงานอุตสาหกรรมประเภททอผ้า เสื้อผ้าสำเร็จรูป อาหารกระป๋อง อิเล็กทรอนิกส์ อาหารสัตว์ ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง (ปทุมธานี สมุทรปราการ นครปฐม และนนทบุรี) โดยทำการสุ่มตัวอย่างโรงงานแบบง่าย (simple random sampling) 40 โรงงาน จากบัญชีรายชื่อโรงงานอุตสาหกรรมของกรมแรงงาน พร้อมกับสุ่มโรงงานสำรองไว้ อีกจำนวนหนึ่ง เนื่องจากบางโรงงานติดต่อไปแล้วไม่ให้ความร่วมมือ และแม้ว่าการศึกษานี้จะสนใจศึกษาบทบาทของพ่อคนงานในการเลี้ยงดูลูกเพียงอย่างเดียวก็ตาม แต่ถ้ามีแต่ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของคนงานชายบนพื้นฐานทัศนะของผู้ชายฝ่ายเดียว ข้อมูลก็อาจมีความลำเอียง (bias) ได้เช่น ผู้ชายบอกว่าช่วยภรรยาเลี้ยงลูกตลอดเวลา แต่ในความเป็นจริงเนื่องจากการเลี้ยงลูกไม่ใช่กิจกรรมที่ผู้ชายถูกสังคมคาดหวังให้ทำ ดังนั้นเมื่อทำบ้างบางครั้ง ผู้ชายอาจคิดว่าทำมากหรือทำเสมอ ในขณะที่ผู้หญิงอาจมองว่าสิ่งที่ผู้ชายทำนั้นยังเล็กน้อยมาก ดังนั้นการศึกษานี้จึงได้เก็บข้อมูลจากผู้หญิงที่มีสามีทำงานในโรงงานด้วย เพื่อไม่ให้ข้อมูลเกิดความลำเอียง และยังสามารถเปรียบเทียบกันได้ด้วย

2.2 วิธีการเก็บข้อมูลและการสุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพพร้อมกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึก และเพื่อให้สามารถอภิปรายผลการวิจัยเชิงปริมาณได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลและการสุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

2.2.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ในครั้งแรกผู้วิจัยตั้งใจจะทำการสำรวจเพื่อเก็บข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์คนงานชายและคนงานหญิงกลุ่มละ 200 คน รวม 400 คน โดยตั้งใจจะสุ่มตัวอย่างคนงานที่มีลูกในวัย 0-12 ปี โรงงานละ 10 คน เป็นคนงานชาย 5 คนและคนงานหญิง 5 คน แต่หลังจากที่คณะผู้วิจัยได้ติดต่ออย่างเป็นทางการกับผู้จัดการฝ่ายบุคคลโดยใช้จดหมายราชการ แล้วโทรศัพท์ติดตามเพื่อขอคำยืนยันวันและเวลาในการอนุญาตให้เข้าไปเก็บข้อมูลเพื่อไม่ให้กระทบกับการทำงานในสายการผลิตของโรงงาน จำนวนตัวอย่างที่ได้ไม่เป็นไปตามจำนวนที่กำหนดไว้ จำนวนตัวอย่างในแต่ละโรงงานผันแปรไปด้วยเหตุผลหลายประการคือ จำนวนพ่อหรือแม่ที่มีลูกอายุ 0-12 ปีในโรงงานมีไม่พอ ออกมาจากสายการผลิตไม่ได้เพราะไม่มีคนแทน หรืองานกำลังเร่งด่วนเพราะมีผู้สั่งซื้อสินค้ามากทำให้ออกมาไม่ได้ เป็นต้น ดังนั้นจำนวนตัวอย่างในแต่ละโรงงานที่เก็บได้จึงมีความแตกต่างกันมาก บางโรงงานมีตัวอย่างให้มากถึง 21 ราย บางโรงงานหายากมากได้เพียง 1 ราย และบางโรงงานต้องไป 2-3 ครั้งเพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามยอดรวมจำนวนตัวอย่างที่เก็บข้อมูลได้ทั้งหมดมีมากกว่าที่กำหนดไว้แต่แรก กล่าวคือ มี 455 ราย เป็นพ่อคนงาน 336 ราย และแม่คนงาน 119 ราย

2.2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการจัดกลุ่มสนทนาเพื่อเสริมกับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการเลี้ยงดูลูกทัศนคติต่อการเลี้ยงดูลูก และพฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นเพิ่มเติมจากข้อมูลของการสำรวจ

โดยปกติการสนทนากลุ่มจะจัดให้มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มๆ ละ 6-9 คนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมใกล้เคียงกัน เพื่อเปิดโอกาสสนทนาเรื่องต่างๆ ที่ผู้นำการสนทนากำหนดอย่างทั่วถึง เปิดเผย และกว้างขวาง

การวิจัยครั้งนี้ ได้จัดให้มีการสนทนากลุ่มของคณงานที่มีลูกอายุ 0-12 ปี กลุ่มละ 7-9 คน ในโรงงานอุตสาหกรรม 8 แห่งๆ ละ 1 กลุ่ม โดยครอบคลุมทั้งพ่อและแม่ที่มีลูกอยู่ในวัยก่อนเรียน (อายุ 0-3 ปี) และวัยเรียน (อายุ 4-12 ปี) หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มต่างๆ มีดังนี้ :

- กลุ่มที่ 1 : คณงานชายในโรงงานที่มีคณงาน 200 คนขึ้นไป มีลูกอายุ 0-3 ปี
- กลุ่มที่ 2 : คณงานชายในโรงงานที่มีคณงาน 200 คนขึ้นไป มีลูกอายุ 4-12 ปี
- กลุ่มที่ 3 : คณงานชายในโรงงานที่มีคณงานไม่เกิน 200 คน มีลูกอายุ 0-3 ปี
- กลุ่มที่ 4 : คณงานชายในโรงงานที่มีคณงานไม่เกิน 200 คน มีลูกอายุ 4-12 ปี
- กลุ่มที่ 5 : คณงานหญิงในโรงงานที่มีคณงาน 200 คนขึ้นไป มีลูกอายุ 0-3 ปี
- กลุ่มที่ 6 : คณงานหญิงในโรงงานที่มีคณงาน 200 คนขึ้นไป มีลูกอายุ 4-12 ปี
- กลุ่มที่ 7 : คณงานหญิงในโรงงานที่มีคณงานไม่เกิน 200 คน มีลูกอายุ 0-3 ปี
- กลุ่มที่ 8 : คณงานหญิงในโรงงานที่มีคณงานไม่เกิน 200 คน มีลูกอายุ 4-12 ปี

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ 6 ส่วน ได้แก่

- ข้อมูลทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และการอยู่อาศัย
- ประวัติการเลี้ยงดูลูกและการทำงานของพ่อและแม่คณงาน
- พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อคณงานในด้านต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ สติปัญญา และจริยธรรม
- การปฏิบัติตัวของพ่อคณงานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว
- ทศนคติของพ่อและแม่คณงานต่อการอบรมเลี้ยงดูลูกและความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูลูก
- รูปแบบในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ในการเลี้ยงดู

2.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ 6 ส่วน ได้แก่

- คำถามอุ่นเครื่อง
- ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูก
- พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูก
- ความสัมพันธ์ในครอบครัว
- การสื่อสารกับภรรยาและลูก
- ความคาดหวังในตัวลูก

2.4 มาตรวัดที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์

1. พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูก
 2. การปฏิบัติตัวของพ่อคนงาน
- } → ใช้เกณฑ์การวัดระดับความบ่อยครั้งของ
 การปฏิบัติแบบเดียวกัน คือ

ไม่เคย	= 0 คะแนน
นานๆ ครั้ง	= 1 คะแนน
บางครั้ง	= 2 คะแนน
บ่อย	= 3 คะแนน
ประจำ	= 4 คะแนน

3. ทักษะติดต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ใช้เกณฑ์การวัดระดับความเห็นด้วย ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	= 5 คะแนน
เห็นด้วย	= 4 คะแนน
ปานกลาง	= 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	= 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	= 1 คะแนน

4. ความชอบในวิธีการให้ข้อมูลความรู้เรื่องวิธีการเลี้ยงลูกและบทบาทของพ่อแม่ในการเลี้ยงลูก ใช้เกณฑ์การวัดความชอบ ดังนี้

ชอบมากที่สุด	=	5 คะแนน
ชอบมาก	=	4 คะแนน
ชอบปานกลาง	=	3 คะแนน
ชอบน้อย	=	2 คะแนน
ชอบน้อยที่สุด	=	1 คะแนน

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ และไคสแควร์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรม Ethnograph เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

3.1 ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของพ่อและแม่คนงานตัวอย่าง

ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของพ่อและแม่คนงานตัวอย่างมีดังนี้ (รายละเอียดอยู่ในตารางที่ 3.1)

3.1.1 อายุของผู้ให้สัมภาษณ์และคู่สมรส

พ่อและแม่คนงานที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 20-39 ปี (ร้อยละ 83 และ 98 ตามลำดับ) โดยพ่อคนงานตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 32 ปี สูงกว่าแม่คนงานตัวอย่างซึ่งมีอายุเฉลี่ยประมาณ 29 ปี

คู่สมรสของพ่อและแม่คนงานตัวอย่างก็มีอายุไม่แตกต่างจากคนงานหญิงและคนงานชาย ผู้ให้สัมภาษณ์มักกล่าวว่าคือคู่สมรสส่วนใหญ่ของพ่อและแม่คนงาน (ร้อยละ 94 และ 83 ตามลำดับ) มีอายุระหว่าง 20-39 ปีเช่นกัน โดยเฉลี่ยแล้วคู่สมรสของพ่อคนงานตัวอย่างมีอายุน้อยกว่าพ่อคนงาน 2 ปี และคู่สมรสของแม่คนงานตัวอย่างมีอายุมากกว่าแม่คนงาน 3 ปี

3.1.2 ระดับการศึกษาของผู้ให้สัมภาษณ์และคู่สมรส

พ่อคนงานตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและสูงกว่า (ร้อยละ 71) ในขณะที่แม่ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 69) โดยเฉลี่ยแล้วพ่อคนงานมีการศึกษา 9 ปี สูงกว่าแม่คนงานที่มีการศึกษาโดยเฉลี่ย 7 ปี สำหรับการศึกษาคู่สมรสนั้น พบว่าส่วนใหญ่คู่สมรสของกลุ่มพ่อและกลุ่มแม่ตัวอย่างมีการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยเฉลี่ยแล้วคู่สมรสของกลุ่มแม่คนงานมีการศึกษา 10 ปี และคู่สมรสของกลุ่มพ่อคนงานมีการศึกษาเฉลี่ยต่ำกว่าเล็กน้อย คือ 9 ปี

3.1.3 ศาสนาของผู้ให้สัมภาษณ์และคู่สมรส

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งชายและหญิงและคู่สมรสส่วนใหญ่ (กว่าร้อยละ 91) นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 5-6 ในขณะที่มีผู้นับถือศาสนาคริสต์เพียงร้อยละ 1 โดยที่ความแตกต่างในการนับถือศาสนาของทั้งกลุ่มพ่อและกลุ่มแม่แทบจะไม่แตกต่างกันเลย (ไม่แสดงข้อมูลในตาราง)

3.1.4 รายได้ต่อเดือนของผู้ให้สัมภาษณ์และคู่สมรส

พ่อคนงานส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่าแม่คนงานมาก กล่าวคือ พ่อคนงานมีรายได้มาตรฐานเดือนละ 7,275 บาท และแม่คนงานมีรายได้มาตรฐาน 4,836 บาท ต่อเดือน โดยเกือบสองในสามของพ่อคนงานมีรายได้สูงกว่า 6,000 บาทต่อเดือน ในขณะที่แม่คนงานเพียงร้อยละ 4 มีรายได้สูงกว่า 6,000 บาทต่อเดือนและมากกว่าสองในสามมีรายได้ต่อเดือน 3,001-6,000 บาท ทั้งนี้เนื่องจากพ่อคนงานส่วนใหญ่มีการศึกษาและค่าจ้างที่สูงกว่าแม่คนงาน

สำหรับรายได้ของคู่สมรส พบว่ามีความแตกต่างระหว่างรายได้ของผู้ชายและผู้หญิงเช่นกัน กล่าวคือ คู่สมรสของพ่อคนงานมีรายได้มาตรฐาน 4,250 บาท ต่ำกว่ารายได้ของคู่สมรสของแม่คนงาน ซึ่งมีรายได้มาตรฐาน 5,800 บาทต่อเดือน

สำหรับเรื่องความเพียงพอของรายได้นั้น ก็พบว่าพ่อคนงานมีรายได้พอกินพอใช้ และมีเหลือเก็บมากกว่าแม่คนงาน (ร้อยละ 49 : ร้อยละ 35 และร้อยละ 37 : ร้อยละ 33 ตามลำดับ) และแม่คนงานที่มีรายได้ไม่พอกินพอใช้ ซึ่งส่วนใหญ่ต้องกู้ยืมมีร้อยละ 32 มากกว่าพ่อคนงานถึงกว่าเท่าตัว

ตารางที่ 3.1 ร้อยละของลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มตัวอย่างและ
คู่สมรส จำแนกตามเพศของกลุ่มตัวอย่าง

	ชาย	หญิง	รวม
อายุของผู้ให้สัมภาษณ์			
15-19 ปี	0.3	0.8	0.4
20-24 ปี	10.4	21.8	13.4
25-29 ปี	28.6	39.5	31.4
30-34 ปี	28.0	20.2	25.9
35-39 ปี	21.7	16.0	20.2
40-44 ปี	7.7	1.7	6.2
45-49 ปี	2.1	0.0	1.5
50+ ปี	1.2	0.0	0.9
อายุเฉลี่ย	31.9	28.8	31.1
อายุมัธยฐาน	31.0	28.0	30.0
อายุของคู่สมรส			
15-19 ปี	1.5	0.0	1.1
20-24 ปี	19.2	9.3	16.6
25-29 ปี	33.3	29.7	32.3
30-34 ปี	28.0	33.1	29.4
35-39 ปี	12.5	20.3	14.6
40-44 ปี	4.6	7.6	5.4
45-49 ปี	0.3	0.0	0.2
50+ ปี	0.6	0.0	0.4
อายุเฉลี่ย	29.5	31.6	30.0
อายุมัธยฐาน	29.0	31.0	29.5
การศึกษาของผู้ให้สัมภาษณ์			
ประถมศึกษา	31.1	68.9	41.1
มัธยมศึกษา	58.7	26.9	50.3
สูงกว่ามัธยมศึกษา	10.2	4.2	8.6
ระดับการศึกษาเฉลี่ย	9.2	6.5	8.5
ระดับการศึกษามัธยฐาน	10.0	6.0	9.0
จำนวน	366	119	455

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

	ชาย	หญิง	รวม
การศึกษาของคู่สมรส			
ไม่ได้เรียน	0.9	0.0	0.7
ประถมศึกษา	46.1	44.9	45.8
มัธยมศึกษา	46.4	43.2	45.6
สูงกว่ามัธยมศึกษา	6.5	11.9	8.0
ระดับการศึกษาเฉลี่ย	10.3	8.9	9.9
ระดับการศึกษามัธยมศึกษา	7.0	9.0	7.0
รายได้ต่อเดือนของผู้ให้สัมภาษณ์			
< 3,000 บาท	3.0	6.7	4.0
3,001-6,000 บาท	33.9	68.9	43.1
6,001-9,000 บาท	28.9	17.6	25.9
9,001-12,000 บาท	16.1	1.7	12.3
> 12,000 บาท	18.2	5.0	14.7
รายได้เฉลี่ย	8,778	5,753	7,987
รายได้มัธยมศึกษา	7,275	4,836	6,400
คู่สมรสของคุณมีรายได้เดือนละเท่าไร			
< 3,000 บาท	33.0	4.2	25.4
3,001-6,000 บาท	46.2	53.4	48.1
6,001-9,000 บาท	14.1	22.0	16.2
9,001-12,000 บาท	3.1	10.2	4.9
> 12,000 บาท	3.7	10.2	5.4
รายได้เฉลี่ย	6,703	7,794	6,990
รายได้มัธยมศึกษา	4,250	5,800	4,700
ปัจจุบันมีรายได้พอใช้จ่ายหรือไม่			
มีเหลือเก็บ	36.6	32.8	35.6
พอกินพอใช้	49.4	34.5	45.5
ไม่พอกินพอใช้แต่ไม่ต้องกู้ยืม	3.9	10.9	5.7
ไม่พอกินพอใช้แต่ต้องกู้ยืม	10.1	21.8	13.2
จำนวน	366	119	455

3.2 ลักษณะการพักอาศัยและจำนวนสมาชิกในครอบครัว

3.2.1 ลักษณะของการพักอาศัย

พ่อและแม่คนงานเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98) พักอาศัยอยู่ในสถานที่ใดที่หนึ่งเพียงแห่งเดียว มีเพียงร้อยละ 2 เท่านั้นที่มีที่พัก 2 แห่ง เช่น พักในโรงงานหรือห้องเช่าใกล้โรงงานในวันทำงาน และกลับไปอยู่บ้านตัวเอง บ้านพ่อแม่ หรือบ้านญาติในวันหยุด ทั้งนี้ก็เพื่อความสะดวกเมื่อต้องทำงานกะกลางคืน หรือบ้านอยู่ไกลที่ทำงานเกินไป สำหรับผู้ที่มีที่พักอาศัยเพียงแห่งเดียวนั้น เกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 44 ของพ่อคนงาน และร้อยละ 46 ของแม่คนงาน) อยู่บ้านเช่าหรือห้องเช่า รองลงมาพักอาศัยในบ้านของตนเอง (ร้อยละ 31 ของพ่อคนงาน และร้อยละ 29 ของแม่คนงาน) และในบ้านพ่อแม่ของตัวเองและคู่สมรส (ร้อยละ 14 ของกลุ่มพ่อ และร้อยละ 17 ของกลุ่มแม่) ตามลำดับ โดยลักษณะการพักอาศัยดังกล่าวของกลุ่มพ่อและกลุ่มแม่ไม่ค่อยมีความแตกต่างกันมากนัก

3.2.2 สมาชิกในครอบครัว

ครอบครัวของพ่อและแม่คนงานตัวอย่างมีสมาชิกครอบครัวเฉลี่ย 4 คนเท่ากัน ครอบครัวเกือบทั้งหมดประกอบด้วยคู่สมรส ประมาณสองในสามมีลูกอยู่ด้วย (ร้อยละ 68 ของครอบครัวคนงานชาย และร้อยละ 64 ของครอบครัวคนงานหญิง) และครอบครัวจำนวนหนึ่งมีพ่อแม่ของตนเอง พ่อแม่คู่สมรส ญาติ หรือพี่น้องอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 17-30 ของครอบครัวคนงานชาย และร้อยละ 19-39 ของครอบครัวคนงานหญิง)

สำหรับจำนวนสมาชิกครอบครัวในวัยต่าง ๆ ครอบครัวของพ่อและแม่คนงานมีจำนวนสมาชิกที่เป็นเด็ก (อายุ 0-12 ปี) เฉลี่ย ครอบครัวละ 1 คนเหมือนกัน ในขณะที่จำนวนสมาชิกครอบครัวที่เป็นวัยรุ่น (อายุ 13-24 ปี) มีค่อนข้างน้อย (เฉลี่ย 0.55 คนในครอบครัวพ่อคนงาน และ 0.65 คนในครอบครัวแม่คนงาน) ส่วนจำนวนสมาชิกครอบครัวที่อยู่ในวัยแรงงาน (อายุ 25-59 ปี) มีเฉลี่ยครอบครัวละ 2 คนเท่ากัน และจำนวนสมาชิกครอบครัวที่เป็นผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีน้อยมาก เฉลี่ย 0.16 และ 0.18 คนต่อครอบครัว) (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 ร้อยละของลักษณะการพักอาศัย และจำนวนสมาชิกครอบครัวในวัยต่าง ๆ จำแนกตามเพศของผู้ตอบ

	ชาย	หญิง	รวม
ปัจจุบันนี้คุณพักอยู่กับใคร			
อยู่ 1 แห่ง			
อยู่บ้านพ่อแม่ตัวเอง/คู่สมรส	14.6	16.8	15.1
อยู่บ้านญาติ	1.8	0.8	1.5
อยู่หอพัก/ห้องพักของโรงงาน	9.2	7.6	8.8
อยู่บ้านเช่า/ห้องเช่า	43.8	46.2	44.4
อยู่บ้านของตัวเอง	30.7	28.6	30.1
อยู่ 2 แห่ง			
อยู่หอพัก/ห้องพักของโรงงาน	0.0	0.8	0.2
อยู่บ้านเช่า/ห้องเช่า/บ้านพ่อแม่	0.9	0.8	0.8
อยู่บ้านของตัวเอง	0.9	0.8	0.9
ไม่ได้อยู่ 2 บ้าน	98.2	97.6	98.1
สมาชิกที่อยู่ด้วยกันขณะนี้มิใครบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)			
1. ผู้ให้สัมภาษณ์	100.0	100.0	100.0
2. คู่สมรส	94.9	96.6	95.4
3. ลูก 1 คน	39.6	37.8	39.1
ลูก 2 คน	22.3	21.8	22.2
ลูก 3-5 คน	6.0	5.0	5.7
4. พ่อแม่ของผู้ให้สัมภาษณ์	21.1	21.0	21.1
5. พ่อแม่ของคู่สมรส	16.7	19.3	17.4
6. ญาติ	24.1	22.7	23.7
7. พี่/น้องสาว หรือพี่/น้องชาย	29.8	38.7	32.1
8. พ่อแม่บุญธรรม/พ่อแม่เลี้ยง	0.6	0.0	0.4
9. บุตรบุญธรรม	0.6	0.8	0.6
10. พี่เลี้ยง	1.8	1.7	1.8
11. เพื่อน	1.8	0.8	1.5
จำนวน	366	119	455

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

	ชาย	หญิง	รวม
จำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด			
1 คน	2.4	0.0	1.8
2 คน	25.3	31.1	26.8
3 คน	25.0	18.5	23.3
4 คน	22.9	18.5	21.8
5 คน	8.9	12.6	9.9
6 คนขึ้นไป	15.5	19.4	16.4
ค่าเฉลี่ย	3.79	3.97	3.84
จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อายุ 0-12 ปี			
ไม่มี	31.5	36.1	32.7
1 คน	43.8	36.1	41.8
2 คน	19.0	20.2	19.3
3-5 คน	5.7	7.5	6.1
ค่าเฉลี่ย	1.01	1.02	1.01
จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อายุ 13-24 ปี			
ไม่มี	64.0	63.0	63.7
1 คน	20.5	16.8	19.6
2 คน	12.8	14.3	13.2
3-4 คน	2.7	5.9	3.5
ค่าเฉลี่ย	0.55	0.65	0.58
จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อายุ 25-59 ปี			
ไม่มี	8.0	7.6	7.9
1 คน	10.7	10.1	10.5
2 คน	64.6	61.3	63.7
3 คน	8.3	11.8	9.2
4 คน	3.6	3.4	3.5
5-8 คน	4.8	5.0	4.9
ค่าเฉลี่ย	2.07	2.13	2.09
จำนวน	366	119	455

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

	ชาย	หญิง	รวม
สมาชิกในครอบครัวที่อายุ 60 ปีขึ้นไป			
ไม่มี	87.2	85.7	86.8
1 คน	9.8	10.9	10.1
2 คน	3.0	3.4	3.1
ค่าเฉลี่ย	0.16	0.18	0.16
จำนวน	366	119	455

3.3 สถานภาพสมรส ลักษณะการอยู่อาศัยของคู่สมรส จำนวนครั้งของการสมรส และการสิ้นสุดการสมรส

3.3.1 สถานภาพสมรสในปัจจุบันของผู้ให้สัมภาษณ์

คนงานชายและหญิงเกือบทั้งหมดสมรสและอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 97 และ 99 ตามลำดับ) มีเพียงส่วนน้อยมากที่หย่าร้างหรือแยกกันอยู่กับคู่สมรส

3.3.2 ลักษณะของการอยู่อาศัยของคู่สมรส

พ่อและแม่คนงานตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95 และร้อยละ 97 ตามลำดับ) อยู่ด้วยกันกับคู่สมรส มีเพียงร้อยละ 5 ที่แยกกันอยู่ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.3.3 จำนวนครั้งของการสมรสและอายุที่สมรสครั้งแรก

พ่อและแม่คนงานตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 93 และ ร้อยละ 91) สมรสเพียงครั้งเดียว ที่เหลือนอกนั้นสมรส 2-3 ครั้ง อายุแรกสมรสของพ่อและแม่คนงานแตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ พ่อคนงานส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80) สมรสในช่วงอายุ 20-29 ปี ในขณะที่

แม่คนงานส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79) สมรสในช่วงอายุ 15-24 ปี โดยเฉลี่ยพ่อคนงานมีอายุแรกสมรสที่สูงกว่าแม่คนงานประมาณ 3 ปี โดยอายุแรกสมรสเฉลี่ยของพ่อคนงาน เท่ากับ 24 ปี และของแม่คนงานเท่ากับ 21 ปี

การที่คนงานชายร้อยละ 7 มีการสมรสมากกว่า 1 ครั้ง ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มอภิปรายได้ว่า การที่ต้องเลิกหรือหย่ากับภรรยาคนแรกเพราะแต่งงานกันเมื่อทั้งชายและหญิงมีอายุน้อยด้วยกันทั้งคู่ ก่อนแต่งงานไม่ได้ศึกษาอุปนิสัยใจคอของกันและกันก่อน พอพบกันก็รักกัน และมาอยู่ด้วยกันเลย บางคู่ก็ได้เสียกันก่อนแต่งจึงต้องแต่งงานกัน บางคนก็บอกว่าอยากลองมีภรรยาเพราะเห็นคนอื่นมีแล้วสนุกดี จึงไม่ได้วางแผนอะไรเกี่ยวกับชีวิตสมรสและการมีบุตร (คนงานชายส่วนใหญ่ระบุว่าวางแผนเรื่องการจะมีบุตรมากกว่าการจะมีภรรยา) ประกอบกับความพร้อมด้านเศรษฐกิจ สังคม อารมณ์ และจิตใจมีน้อย โดยเฉพาะความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจมีน้อยมาก ส่วนใหญ่มักคิดว่าแต่งงานแล้วค่อยช่วยกันสร้างเนื้อสร้างตัว แต่พอมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัวก็ไม่ช่วยกันแก้ปัญหา ต่างคนต่างเลิกกรากันไปเพราะถือว่าหาใหม่ได้เนื่องจากอายุยังไม่มาก ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่าทั้งพ่อและแม่แต่งงานครั้งที่ 2 ในช่วงอายุ 20-29 ปีมากที่สุด

ตัวอย่างคำกล่าวของพ่อคนงาน 2 คน ในโรงงาน 2 แห่ง มีดังนี้ :

- พ่อคนงานที่มีภรรยา 3 คน : " แต่งเมียไม่ได้เตรียมอะไร สบาย ๆ อยู่ได้ สักพักก็เลิกกันไป แล้วก็ไปมีคนที่ 2 มีลูกด้วยกันกับเขาทั้งคู่ แล้วก็เลิกกันอีก เมียคนที่ 3 นี้ เขาโกรธทางบ้านมา ก็มาอยู่ด้วยกันเลย พอมีลูกก็เตรียมเงินทองไว้นิดหน่อย"

- พ่อคนงานที่มีภรรยา 2 คน : "แต่งงานครั้งแรกผมอายุ 19 เมียก็อ่อนกว่าหน่อย อยู่ด้วยกันสิบกว่าปีก็เลิกกันไป เมียคนหลังนี้อายุต่างกันมาก แม่ยายไม่ชอบผมเลย เพราะกลัวไปหลอกลูกสาวเขา พอมีหลานก็เลิกโกรธ"

3.3.4 การสิ้นสุดการสมรส

สำหรับเหตุผลของการสิ้นสุดการสมรสครั้งแรกนั้นค่อนข้างหลากหลาย และเหตุผลของกลุ่มพ่อและกลุ่มแม่นั้นค่อนข้างแตกต่างกัน โดยฝ่ายชายส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ที่เลิกกันเนื่องจากความคิดเห็นไม่ตรงกันหรือไม่เข้าใจกันมากที่สุด เหตุผลนอกนั้นได้แก่ตัวเองหรือคู่สมรสมีแฟนใหม่ เข้ากับญาติพี่น้องไม่ได้ และคู่สมรสไม่มีความรับผิดชอบตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มแม่ให้เหตุผลเกี่ยวกับความประพฤติของฝ่ายชายมากที่สุด เช่น คู่สมรสไม่มีความรับผิดชอบ หรือชอบเล่นการพนัน นอกนั้นได้แก่ คู่สมรสตาย และมีปัญหาเกี่ยวกับญาติพี่น้องตามลำดับ

ตารางที่ 3.3 ร้อยละของสถานภาพสมรส จำนวนครั้งของการสมรส และเหตุผลของการสิ้นสุดการสมรสครั้งแรกของคู่สมรส จำแนกตามเพศ

	ชาย	หญิง	รวม
สถานภาพสมรสในปัจจุบัน			
สมรส	97.3	99.2	97.8
แยกกันอยู่กับคู่สมรส	0.3	0.0	0.2
หย่า	2.4	0.8	2.0
ปัจจุบันคู่สมรสอยู่ที่ไหน			
อยู่ด้วยกัน	94.0	96.6	94.7
แยกกันอยู่ในกทม.	1.5	1.7	1.3
อยู่ต่างจังหวัดในภาคกลาง	1.2	0.8	1.0
อยู่ต่างจังหวัดในภาคเหนือ	0.9	0.0	0.6
อยู่ต่างจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2.4	0.8	1.9
จำนวน	366	119	455

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

	ชาย	หญิง	รวม
จำนวนครั้งของการสมรส			
1 ครั้ง	92.8	89.0	91.8
2 ครั้ง	7.2	8.5	7.5
3 ครั้ง	0.0	0.8	0.2
อายุของคุณเมื่อสมรสครั้งที่ 1 (ปี)			
15-19 ปี	11.0	37.0	17.8
20-24 ปี	42.0	42.0	42.0
25-29 ปี	37.8	16.0	32.1
30-34 ปี	7.4	5.0	6.8
35-39 ปี	1.8	0.0	1.3
ค่าเฉลี่ย	24.2	21.6	23.5
เหตุผลของการสิ้นสุดการสมรสครั้งแรก			
ความคิดเห็นไม่ตรงกัน	54.8	0.0	41.5
คู่สมรสตาย	16.1	20.0	4.9
ตัวเองหรือคู่สมรมีแฟนใหม่	3.2	10.0	14.6
แฟนหนี	3.2	0.0	2.4
มีปัญหาเกี่ยวกับญาติพี่น้อง	12.9	20.0	14.7
แฟนไม่มีความรับผิดชอบ	3.2	20.0	7.3
ศาสนาต่างกัน	0.0	10.0	2.4
ค่าใช้จ่ายไม่พอใช้	3.2	10.0	4.9
จำนวน	366	119	485

3.4 จำนวนและสถานภาพของบุตร อายุ 0-12 ปี และการแท้งบุตร

3.4.1 จำนวนและสถานภาพของบุตรอายุ 0-12 ปี

พ่อและแม่คนงานส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69 และร้อยละ 68 ตามลำดับ) มีลูกอายุ 0-12 ปี 1 คน และเกือบหนึ่งในสี่ของพ่อและแม่คนงานมีลูกอายุ 0-12 ปี 2 คน ส่วนพ่อและแม่ที่เหลือมีลูกวัยนี้จำนวน 3-5 คน ทั้งพ่อและแม่คนงานมีลูกชายมากกว่าลูกสาว (ร้อยละ 63 : ร้อยละ 56 สำหรับพ่อคนงาน และร้อยละ 65 : ร้อยละ 56 สำหรับแม่คนงาน) ลูกที่พ่อและแม่คนงานกล่าวถึงเป็นลูกของผู้ให้สัมภาษณ์และคู่สมรสเป็นส่วนมาก มีลูกติดของตนเองหรือคู่สมรสหรือลูกบุญธรรมน้อยมาก (ตารางที่ 3.4)

3.4.2 การแท้งบุตร

สำหรับการแท้งบุตร พบว่าคู่สมรสของกลุ่มพ่อคนงานมีประสบการณ์การแท้งบุตรน้อยกว่าแม่คนงาน (ร้อยละ 16 : ร้อยละ 22) ซึ่งเป็นการแท้งเองตามธรรมชาติมากกว่าการทำแท้ง (ตารางที่ 3.4)

ตารางที่ 3.4 ร้อยละของจำนวนบุตรอายุ 0-12 ปี สถานภาพของบุตร และการแท้งบุตรของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศของผู้ตอบ

	ชาย	หญิง	รวม
จำนวนบุตรอายุ 0-12 ปี			
1 คน	69.3	68.1	69.0
2 คน	24.1	24.4	24.2
3 คน	4.5	7.6	5.3
4 คน	1.5	0.0	1.1
5 คน	0.6	0.0	0.4
ค่าเฉลี่ย	1.4	1.4	1.4
จำนวน	366	119	455

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

	ชาย	หญิง	รวม
สถานภาพของบุตร			
บุตรชาย	63.1	64.7	63.5
บุตรหญิง	55.7	55.5	55.6
บุตรชายติดตามของตนเอง/คู่สมรส	0.9	0.8	0.8
บุตรหญิงติดตามของตนเอง/คู่สมรส	1.2	3.3	1.7
บุตรบุญธรรมชาย	0.3	0.0	0.2
บุตรบุญธรรมหญิง	0.6	0.0	0.4
การแท้งบุตร			
ไม่เคย	84.2	78.2	82.6
แท้งเองตามธรรมชาติ	10.1	13.4	11.1
ทำแท้ง	5.7	8.4	6.4
จำนวน	366	119	455

3.5 การดูแลลูกและการทำงานของพ่อแม่

คำถามที่เกี่ยวกับการดูแลลูกและการทำงานของพ่อแม่ ถ้ามถึงผู้ดูแลลูกเป็นประจำ (ผู้ดูแลหลัก) และอาชีพของกลุ่มตัวอย่างและคู่สมรสตั้งแต่ลูกแต่ละคนเกิดจนถึงอายุ 12 ปี ตามลำดับ เพื่อดูถึงความเปลี่ยนแปลงการทำงานเมื่อมีลูกของแต่ละคน รวมทั้งดูว่าลูกในแต่ละวัยอาศัยอยู่กับใคร มีการแยกกันอยู่กับพ่อ-แม่หรือไม่ ด้วยเหตุผลอะไร โดยนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาอธิบายเสริม

3.5.1 ผู้ดูแลลูกเป็นประจำ

ดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่าคนงานตัวอย่างส่วนใหญ่มีลูกโดยเฉลี่ย 1 คน และส่วนใหญ่แต่งงานแล้วก็มีลูกเลย ไม่ได้คอยได้คุมกำเนิดกัน ยกเว้นพ่อบางคนที่ตั้งใจจะสร้างฐานะทางเศรษฐกิจก่อน ต้องการให้มีบ้านอยู่ก่อน หรือให้มีเงินสักก้อนแล้วจึงจะมีลูก และเมื่อมีลูกไม่ว่าเป็นลูกคนแรกหรือคนที่สอง ข้อมูลที่ได้แสดงว่าแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทในการดูแลเลี้ยงดูลูกมากที่สุด ส่วนผู้ที่มีบทบาทรองลงมาคือ ย่า-ยาย (โดยมีสัดส่วนของยายสูงกว่าย่า ในทุกช่วงอายุของหลาน) และญาติ-พี่น้อง-พี่เลี้ยง (ญาติผู้หญิงมีบทบาทมากกว่าพี่น้องและพี่เลี้ยง) ตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กในวัยก่อนเรียน ซึ่งคนทั้งสองกลุ่มดังกล่าว เป็นผู้ที่ไวใจได้มากกว่าคนอื่น ข้อค้นพบนี้ไม่แตกต่างจากงานศึกษาอื่น ๆ (เช่น Richter et al., 1992) แต่เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนหรือศูนย์ดูแลเด็กเล็ก (อายุ 3 ปี ถึง 3 ปีครึ่งขึ้นไป) สถานบริการดังกล่าวก็มีบทบาทในการดูแลเด็กมากขึ้น ในขณะที่คนอื่น ๆ ที่กล่าวข้างต้นก็จะมีส่วนร่วมในการดูแลในช่วงที่เด็กไม่ได้อยู่ในโรงเรียนหรือศูนย์ดูแลเด็กเล็ก เป็นที่น่าสังเกตว่าทั้งพ่อและแม่มีบทบาทร่วมกันในการดูแลเด็กเล็กเป็นประจำในสัดส่วนที่ค่อนข้างต่ำมาก (ไม่เกินร้อยละ 5) โดยทั้งพ่อและแม่ช่วยกันดูแลลูกอ่อนคนแรก (อายุ 0-3 เดือน) ในสัดส่วนที่สูงกว่าที่ทั้งคู่ช่วยกันดูแลลูกอ่อนคนที่สอง และแม่ดูแลลูกคนที่สองที่มีอายุตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปในสัดส่วนที่สูงกว่าเมื่อมีลูกคนแรก อย่างไรก็ตามลูกคนแรกก็มักจะได้รับบริการชดเชยโดยการเลี้ยงดูจากยายย่า ซึ่งเป็นผู้ดูแลลูกคนแรกมากกว่าลูกคนที่สอง (ตารางที่ 3.5) ในเรื่องนี้ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มอธิบายได้ว่า คนงานส่วนใหญ่แต่งงานแล้วมักมีลูกเลย (ไม่ได้คุมกำเนิด) เมื่อคลอดแล้วครบกำหนดวันที่กลางวันได้ (ประมาณ 3 อาทิตย์ถึง 1 เดือนแรก) แม่ก็ต้องรีบกลับไปทำงาน เพราะเป็นช่วงที่กำลังสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ มีเมื่อน้อยรายมากที่ลาออกจากงานมาเลี้ยงลูก ดังนั้นจึงต้องพึ่ง ยาย-ย่า หรือญาติพี่น้องให้เลี้ยงลูกแทน ต่างจากการมีลูกคนที่สองที่พ่อแม่มักจะคุมกำเนิดเพื่อเว้นระยะการมีบุตร และเมื่อพร้อมที่จะมีบุตรหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นแล้วจึงปล่อยให้ลูกคนที่สอง จึงทำให้สามารถเลี้ยงลูกได้มากขึ้น และในกรณีที่ทั้งพ่อและแม่ทำงานโรงงาน ก็มักจะสลับกะไม่ให้ตรงกันเพื่อให้ผลัดกันเลี้ยงลูกได้ (ตารางที่ 3.5)

3.5.2 การพักอาศัยของลูก

เนื่องจากพ่อและแม่คนงานค่อนข้างมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาการเลี้ยงดู และส่วนใหญ่เป็นผู้ย้ายถิ่น หากคนที่ไว้ใจมาเลี้ยงดูได้ยาก ผู้วิจัยจึงสนใจว่าเมื่อคนงานเหล่านี้มีลูก เขาเอาลูกไปให้ใครเลี้ยง โดยถามว่าลูกอยู่กับใครในแต่ละวัย ซึ่งพบว่า ในระยะแรกคลอด ลูกคนแรกอยู่กับพ่อแม่ในสัดส่วนที่สูงกว่าลูกคนที่สองและคนอื่น ๆ (ลูกคนที่ 1,2 และ 3-6 อยู่กับพ่อแม่ร้อยละ 91,90 และ 84 ตามลำดับ) หลังจากนั้น สัดส่วนของลูกที่แยกกันอยู่กับพ่อแม่หรือที่ไปฝากให้ยาย-ย่าเลี้ยงให้มีสูงขึ้นโดยเฉพาะลูกคนแรก เด็กบางคนจะถูกฝากเลี้ยงที่ต่างจังหวัด และเมื่อโตขึ้นก็ให้เรียนหนังสือที่ต่างจังหวัดด้วย ในขณะที่เด็กบางคน ยาย-ย่าเลี้ยงให้ในวัยก่อนเรียนจนถึงวัยที่เข้าโรงเรียนได้แล้วพ่อแม่ก็รับกลับมาอยู่ด้วยกัน (ตารางที่ 3.6) เหตุผลหลักของการที่ลูกต้องแยกกันอยู่กับพ่อแม่ ก็คือ พ่อแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูกเพราะต้องออกไปทำงาน เหตุผลรองลงมา คือหาคนเลี้ยงดูไม่ได้ หรือหาคนเลี้ยงดูที่ไว้ใจได้ยาก เป็นการลดค่าใช้จ่ายเนื่องจากรายได้ไม่ค่อยพอเพียง และเหตุผลอื่น ๆ เช่น อยากให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีกว่า หรือญาติอยากเอาไปเลี้ยงให้ หรือพ่อแม่แยกกันอยู่ (ตารางที่ 3.7) สำหรับเหตุผลของการฝากลูกให้ยาย-ย่าเลี้ยงให้ที่ต่างจังหวัด ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มระบุว่า เนื่องจากพ่อแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงเอง ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็กที่ต่างจังหวัดถูกกว่า ซึ่งพ่อและแม่ก็จะส่งค่าเลี้ยงดูไปให้บ้างแต่ไม่ค่อยสม่ำเสมอ แล้วแต่ว่าช่วงไหนมีมากก็ส่งมาก ช่วงไหนมีน้อยก็ส่งให้น้อย และพ่อแม่ที่ทำงานในโรงงานส่วนใหญ่ไม่ได้ย้ายสำเนาทะเบียนบ้านมาด้วย ดังนั้นถ้าจะเอาลูกมาเรียนที่โรงเรียนใกล้ ๆ โรงงาน ก็จะต้องยุ่งยากเรื่องการย้ายทะเบียนบ้าน และยังมีปัญหาการรับส่งและค่าใช้จ่ายติดตามมาอีก

ตารางที่ 3.6 ร้อยละของการพักอาศัยของลูก จำแนกตามอายุลูก

การพักอาศัยของบุตร	อายุลูก						
	0 ค.	3 ค.	6 ค.	1 ปี	3 ปี	7 ปี	12 ปี
ลูกคนที่ 1							
อยู่กับพ่อแม่	91.0	74.9	69.1	69.1	68.5	71.4	67.9
แยกกันอยู่กับพ่อแม่ (ในจ.ว.เดียวกัน/ต่างจ.ว.)	4.4	22.7	28.4	28.2	29.6	25.6	28.6
อยู่กับพ่อหรือแม่	4.4	2.1	2.2	1.9	1.8	3.0	3.6
อยู่กับพ่อ/แม่บุญธรรม /โรงเรียนประจำ	0.2	0.2	0.2	0.8	0.0	0.0	0.0
จำนวน	431	423	408	366	273	199	28
ลูกคนที่ 2							
อยู่กับพ่อแม่	89.5	79.1	78.7	76.3	73.0	73.5	80.0
แยกกันอยู่กับพ่อแม่ (ในจ.ว.เดียวกัน/ต่างจ.ว.)	7.9	18.3	18.3	20.6	21.0	19.1	20.0
อยู่กับพ่อหรือแม่	2.6	2.7	2.9	3.1	5.0	5.9	0.0
อยู่กับพ่อ/แม่บุญธรรม /โรงเรียนประจำ	0.0	0.0	0.0	0.0	1.0	1.5	0.0
จำนวน	152	148	136	131	100	68	5
ลูกคนที่ 3-6							
อยู่กับพ่อแม่	83.7	76.6	75.6	74.4	71.0	73.7	100.0
แยกกันอยู่กับพ่อแม่ (ในจ.ว.เดียวกัน/ต่างจ.ว.)	10.2	17.0	17.8	20.5	22.6	21.0	0.0
อยู่กับพ่อหรือแม่	6.1	6.4	6.7	5.1	3.2	0.0	0.0
อยู่กับพ่อ/แม่บุญธรรม /โรงเรียนประจำ	0.0	0.0	0.0	0.0	3.2	5.3	0.0
จำนวน	49	47	45	39	31	19	1

ตารางที่ 3.7 ร้อยละของเหตุผลของการที่ลูกแยกกันอยู่กับพ่อแม่ จำแนกตามอายุลูก

เหตุผล	อายุลูก						
	0 ค.	3 ค.	6 ค.	1 ปี	3 ปี	5 ปี	12 ปี
ไม่มีเวลาเลี้ยง/ต้องทำงาน	6.4	15.3	16.4	18.3	15.2	9.9	0.9
หาคนเลี้ยงไม่ได้	1.3	4.9	5.7	5.6	3.9	2.2	0.6
รายได้ไม่พอ/เพื่อลดค่าใช้จ่าย	1.0	1.0	1.5	1.3	1.1	0.6	0.2
เหตุผลอื่น ๆ	0.3	1.2	1.3	2.0	1.6	1.6	0.4
ลูกอยู่กับพ่อแม่	91.1	77.6	75.1	72.8	78.2	85.7	98.0
จำนวน	633	633	633	537	537	537	537

หมายเหตุ เหตุผลอื่น ๆ ได้แก่ ต้องการให้ลูกได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีกว่า หรือญาติอยากเอาไปเลี้ยงให้ หรือพ่อแม่แยกทางกัน

3.5.3 ลักษณะการทำงาน

ลักษณะการทำงานของพ่อแม่กับการเลี้ยงดูลูกมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก (Richter, 1992) ถ้าพ่อแม่ (โดยเฉพาะแม่) ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เช่น ทำงานโรงงาน ทำธุรกิจ ค้าขายและรับจ้างทั่วไป เป็นต้น ความเป็นไปได้ในการดูแลเลี้ยงดูลูกก็จะน้อยลง แต่ถ้าพ่อแม่ทำงานในบ้าน เช่น ทำกิจการของครอบครัว ค้าขายเล็กๆ น้อย ๆ ที่บ้าน เป็นแม่บ้าน หรือลาคลอด เป็นต้น ก็สามารถมีเวลาในการเลี้ยงดูลูกและทำงานไปด้วยได้ ข้อมูลจากตารางที่ 3.8 แสดงให้เห็นว่า ในช่วงหลังคลอด (ลูกอายุ 0 เดือน) แม่คนงานส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86) ลาคลอด (กรณีทำงานนอกบ้าน) หรือทำงานในบ้าน มีเพียงร้อยละ 14 เท่านั้นที่ยังคงทำงานนอกบ้าน ซึ่งข้อมูลจากการสนทนากลุ่มกับแม่คนงานบางคน พบว่าแม่ลาออกจากงานมาเลี้ยงลูกหรือลาคลอดได้ประมาณ 2-3 อาทิตย์ยังไม่ทันครบเดือนก็ต้องกลับไปทำงานแล้ว เพราะถ้าลางานนานจะไม่มีเงินมาใช้จ่ายรายวัน หรือบางทีลาคลอดในช่วงที่ต้องเร่งส่งสินค้า

ให้ผู้ซื้อ จึงต้องรีบกลับไปทำงานตั้งแต่ลูกยังอายุไม่ถึง 3 เดือน อย่างไรก็ตาม เมื่อลูกอายุมากขึ้น แม่ก็จะออกมาทำงานนอกบ้านในสัดส่วนที่สูงขึ้น ทั้งนี้แตกต่างอย่างมากจากกลุ่มพ่อคนงานซึ่งทำงานในบ้านในช่วงที่ลูกยังเล็กอยู่ไม่ถึงร้อยละ 2

ตารางที่ 3.8 ร้อยละของคนงานชายและหญิง จำแนกตามลักษณะการทำงานและอายุลูกคนแรก

ลักษณะการทำงาน	อายุของลูกคนแรก						
	0 เดือน	3 เดือน	6 เดือน	1 ปี	3 ปี	5 ปี	12 ปี
ชาย							
ในบ้าน	1.6	1.3	1.3	1.1	1.5	1.4	0.0
นอกบ้าน	98.4	98.7	98.7	98.5	98.5	98.6	100.0
หญิง							
ในบ้าน	86.2	29.3	21.1	16.7	4.1	5.5	0.0
นอกบ้าน	13.8	70.7	78.9	83.3	95.9	94.5	100.0

ถ้าพิจารณาคู่สมรสของพ่อคนงานเปรียบเทียบกับแม่คนงาน พบว่า ในช่วงที่ลูกอายุน้อย (0-3 เดือน) คู่สมรสของกลุ่มพ่อคนงานทำงานนอกบ้านน้อยมาก โดยเฉพาะในช่วงที่แรกคลอด คู่สมรสของกลุ่มพ่อคนงานทำงานนอกบ้านน้อยกว่าร้อยละ 4 ในขณะที่กลุ่มแม่คนงานทำงานนอกบ้านมากกว่าเกือบสี่เท่าตัว (ร้อยละ 14) และเมื่อลูกโตขึ้น คู่สมรสของกลุ่มพ่อคนงานก็ยังทำงานนอกบ้านเพิ่มขึ้นน้อยกว่ากลุ่มแม่คนงาน ข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มพ่อคนงาน พบว่าพ่อบางคนที่มีรายได้ค่อนข้างสูงให้คู่สมรสของตนลาออกจากงานมาเลี้ยงลูกสักกระยะหนึ่งหรือจนกว่าลูกโตพอเข้าโรงเรียนได้จึงจะให้มาทำงานอีก หรือคู่สมรสของพ่อคนงานบางคนก็ทำงานค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ อยู่กับบ้านและเลี้ยงลูกไปด้วย ในขณะที่

กลุ่มแม่คนงานส่วนใหญ่ จำเป็นต้องทำงานเพื่อหารายได้ช่วยครอบครัว จึงต้องออกไปทำงานนอกบ้านหลังจากที่คลอดลูกมาแล้วไม่นาน (ตารางที่ 3.9)

ตารางที่ 3.9 ร้อยละของคู่สมรสของคนงานชายและคนงานหญิง จำแนกตามลักษณะการทำงานและอายุของลูกคนแรก

ลักษณะการทำงาน	อายุของลูกคนแรก						
	0 เดือน	3 เดือน	6 เดือน	1 ปี	3 ปี	5 ปี	12 ปี
คู่สมรสของคนงานชาย							
ในบ้าน	96.5	46.1	36.6	36.9	36.9	33.8	43.8
นอกบ้าน	3.5	53.9	63.4	62.7	62.7	66.2	100
ลูกเสียชีวิต	0.0	0.0	0.0	0.4	0.4	0.0	0.0
คู่สมรสของคนงานหญิง							
ในบ้าน	0.9	0.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
นอกบ้าน	99.1	99.1	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ลูกเสียชีวิต	0.0	0.0	0.0	0.4	0.4	0.0	0.0

นอกจากนี้ถ้าพิจารณาให้ละเอียดถึงลักษณะของการทำงานว่าเป็นงานที่ทำงานบางเวลา เต็มเวลา ไม่ได้ทำงาน หรือลาคลอด ก็พบว่า ในช่วงที่ลูกอายุ 0 เดือน แม่คนงานส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71) ลาคลอด ร้อยละ 15 ไม่ได้ทำงาน ร้อยละ 9 ยังคงทำเต็มเวลา (คือกลับไปทำงานที่โรงงานหลังคลอดเพียง 2-3 อาทิตย์) และร้อยละ 6 ทำงานอยู่กับบ้าน เช่น ค้าขาย หรือรับจ้างทำของซึ่งทำงานเพียงบางเวลา และเมื่อลูกอายุมากขึ้นแม่บางคนยังพักหลังคลอดจนถึง 1 ปี แต่ก็มีแม่บางคนที่ลางานหรือลาออกจากโรงงานมาเลี้ยงลูกจนลูกโตแล้วจึงกลับเข้าไปทำงานในโรงงานอีก (ซึ่งอาจไม่ใช่โรงงานเดิม) และสำหรับกลุ่มที่ไม่ได้ทำงาน เมื่อลูกอายุครบ 1-2 ปี ก็ออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ในส่วนของกลุ่มพ่อนั้น พ่อบางคนอาจต้องช่วย

ภรรยาเลี้ยงลูกในช่วงที่ลูกยังเล็ก (อายุ 0-3 ปี) จึงมีสัดส่วนของผู้ชายที่ทำงานบางเวลาอยู่บ้าง (ร้อยละ 7-8) รายละเอียดจากการสนทนากลุ่มพบว่าในช่วงลูกเล็ก ๆ พ่อบางคนจะทำงานอยู่กับบ้าน เช่น ค้าขาย ทำธุรกิจครอบครัว รับจ้าง หรือทำงานโรงงานแบบไม่เป็นกะ เช่น ทำเฉพาะกลางวันหรือกลางคืนเท่านั้น (ตารางที่ 3.10)

ตารางที่ 3.10 ร้อยละของคณงานชายและหญิง จำแนกตามลักษณะการทำงาน และอายุของลูกคนแรก

ลักษณะการทำงาน	อายุของลูกคนแรก						
	0 เดือน	3 เดือน	6 เดือน	1 ปี	3 ปี	5 ปี	12 ปี
คณงานชาย							
ทำบางเวลา	7.6	7.8	7.4	7.4	7.0	6.2	0.0
ทำเต็มเวลา	91.1	91.5	92.3	91.8	93.0	93.8	100.0
ไม่ได้ทำงาน	1.0	0.7	0.3	0.7	0.0	0.0	0.0
พักหลังคลอด	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
คณงานหญิง							
ทำบางเวลา	6.0	7.8	7.3	5.2	7.3	4.1	0.0
ทำเต็มเวลา	8.6	64.7	73.4	80.2	89.1	93.2	100.0
ไม่ได้ทำงาน	14.7	15.5	14.7	11.5	3.6	2.7	0.0
พักหลังคลอด	70.7	12.1	4.6	3.1	0.0	0.0	0.0

ความคิดเห็นและทัศนคติของบุคคลต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งย่อมส่งผลถึงการกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลในเรื่องนั้น ดังนั้นการศึกษาถึงความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูลูก และทัศนคติที่มีต่อการเลี้ยงดูลูกของพ่อและแม่คนงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมจะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อคนงานได้ดียิ่งขึ้น

4.1 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูลูก

4.1.1 ความหมายของการเลี้ยงดูลูก

ผลการศึกษาแสดงว่าคนงานชายและคนงานหญิงที่มีลูกแล้วมีความคิดเห็นที่ค่อนข้างแตกต่างกันในเรื่องความหมายของการเลี้ยงดูลูก ดังนี้

พ่อคนงานเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45) คิดว่าการเลี้ยงดูลูกหมายถึงการให้ความใกล้ชิด ความรัก ความอบอุ่น และการเอาใจใส่ หนึ่งในสามคิดว่า หมายถึงการให้การศึกษา หนึ่งในสี่ตอบว่า หมายถึงการให้สิ่งดีๆ หรือการให้ทุกสิ่งทุกอย่าง และมีเพียงร้อยละ 14 เท่านั้น ที่คิดถึงการเลี้ยงดูลูกในแง่ของการดูแลลูกทางด้านร่างกาย เช่น เรื่องการกินอยู่ ความสะอาด สุขภาพอนามัย หรือการซื้อเสื้อผ้าและของเล่นให้ลูก ทั้งนี้แตกต่างจากแม่คนงานที่ให้ความหมายของการเลี้ยงดูลูกในแง่การดูแลทางด้านร่างกายมากที่สุด (ร้อยละ 35) รองลงมาในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก คิดว่าหมายถึง การให้การศึกษา การให้ความใกล้ชิด ความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่ และการให้สิ่งดีๆ หรือการให้ทุกสิ่งทุกอย่าง (ร้อยละ 29, 24 และ 24 ตามลำดับ) นอกจากนั้นก็ยังมีพ่อและแม่คนงานบางส่วน (ไม่เกินร้อยละ 10) ที่ให้ความหมายของการเลี้ยงดูลูกว่า คือ การอบรมสั่งสอนหรือการให้คำปรึกษาแนะนำ และการหาหลักประกันหรือการสร้างฐานะให้ลูก (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 ความหมายของการเลี้ยงดูลูก จำแนกตามเพศของผู้ตอบ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ความหมาย	ชาย	หญิง	รวม
การให้ความใกล้ชิด ความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่	44.9	24.4	39.6
การให้การศึกษา	33.6	28.6	32.3
การดูแลทางร่างกาย (การกินอยู่, ความสะอาด, สุขภาพอนามัย, การซื้อเสื้อผ้าและของเล่น)	14.3	35.3	19.8
การให้สิ่งดีๆ / การให้ทุกสิ่งทุกอย่าง	24.7	23.5	24.4
การอบรมสั่งสอน / การให้คำปรึกษาแนะนำ	6.8	10.1	7.7
การหาหลักประกัน / การสร้างฐานะให้ลูก	7.4	5.9	7.0

และหากจำแนกพ่อและแม่คนงานตามลักษณะทางประชากรและสังคมบางประการ ได้แก่ อายุ และระดับการศึกษาแล้ว พบว่า อายุหรือการศึกษาที่แตกต่างกันไม่ได้ทำให้คนงานคิดถึงการเลี้ยงดูในความหมายที่แตกต่างกันมากนัก ยกเว้นเพียงความหมายของการให้ความใกล้ชิด ความรัก ความอบอุ่น และการเอาใจใส่ ที่พ่ออายุมากกว่า 30 ปีให้นิยามการเลี้ยงดูในความหมายนี้มากกว่าพ่ออายุไม่เกิน 30 ปีมาก (ร้อยละ 44 : ร้อยละ 30) เช่นเดียวกับพ่อหรือแม่ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปก็ให้นิยามการเลี้ยงดูในความหมายนี้มากกว่าพ่อหรือแม่ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 48 : ร้อยละ 38 สำหรับพ่อ และร้อยละ 32 : ร้อยละ 21 สำหรับแม่) นอกจากนั้นแม่ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือสูงกว่ายังคิดว่าการเลี้ยงดูหมายถึงการให้สิ่งดีๆ หรือการให้ทุกสิ่งทุกอย่าง หรือการหาหลักประกันหรือการสร้างฐานะให้ลูกมากกว่าแม่ที่มีการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษาอีกด้วย (ร้อยละ 35 : ร้อยละ 27) (ตารางที่ 4.2 และ 4.3)

ตารางที่ 4.2 ความหมายของการเลี้ยงดูลูก จำแนกตามอายุและเพศของผู้ตอบ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ความหมาย	อายุไม่เกิน 30 ปี		อายุ 30 ปีขึ้นไป	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
การให้ความใกล้ชิด ความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่	44.7	25.7	45.1	22.2
การให้การศึกษา / การอบรมสั่งสอน / การให้คำปรึกษาแนะนำ	30.3	33.8	43.6	37.8
การดูแลทางร่างกาย (การกินอยู่, ความสะอาด, สุขภาพอนามัย, การซื้อเสื้อผ้า และของเล่น)	16.7	36.5	12.7	33.3
การให้สิ่งดีๆ/ การให้ทุกสิ่งทุกอย่าง/ การหาหลักประกันให้ลูก/ การสร้างฐานะให้ลูก	32.6	28.4	30.9	31.1

ตารางที่ 4.3 ความหมายของการเลี้ยงดูลูก จำแนกตามการศึกษาและเพศของผู้ตอบ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ความหมาย	ไม่เกิน ป.6		มัธยมศึกษาขึ้นไป	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
การให้ความใกล้ชิด ความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่	37.5	20.7	48.3	32.4
การให้การศึกษา / การอบรมสั่งสอน / การให้คำปรึกษาแนะนำ	36.5	37.8	39.6	39.7
การดูแลทางร่างกาย (การกินอยู่, ความสะอาด, สุขภาพอนามัย, การซื้อเสื้อผ้า และของเล่น)	17.3	34.1	13.0	37.8
การให้สิ่งดีๆ/ การให้ทุกสิ่งทุกอย่าง/ การหาหลักประกันให้ลูก/ การสร้างฐานะให้ลูก	31.7	26.8	31.3	35.1

4.1.2 ผู้มีหน้าที่ในการเลี้ยงดู

ในอดีตผู้หญิงไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้านจึงมักเป็นผู้ดูแลลูกและครอบครัว ในปัจจุบันถึงแม้ผู้หญิงส่วนมากจะทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยหาเลี้ยงครอบครัวอีกแรงหนึ่ง แต่ผู้หญิงที่คิดว่าการเลี้ยงดูควรเป็นหน้าที่ของผู้หญิงเองเหมือนในอดีตก็ยังมีอยู่มาก จะเห็นได้ว่า คนงานหญิงมากกว่าครึ่งหนึ่งคิดว่าการเลี้ยงดูเป็นหน้าที่ของแม่ ในขณะที่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งคิดว่าเป็นหน้าที่ของทั้งพ่อและแม่ร่วมกัน ต่างจากคนงานชายที่ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69) คิดว่าการเลี้ยงดูเป็นหน้าที่ของทั้งพ่อและแม่ร่วมกัน และคนงานชายที่คิดว่าควรเป็นหน้าที่ของแม่แต่ผู้เดียวมีเพียงสามในสิบ อย่างไรก็ตามทั้งคนงานหญิงและคนงานชายที่คิดว่าการเลี้ยงดูควรเป็นหน้าที่ของพ่อแต่ผู้เดียวหรือของย่าหรือยายนั้นมีน้อยมาก (ร้อยละ 0-1) (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 ผู้มีหน้าที่ในการเลี้ยงดู จำแนกตามเพศของผู้ตอบ

ผู้มีหน้าที่เลี้ยงดู	ชาย	หญิง	รวม
พ่อ	0.6	0.8	0.7
แม่	29.8	52.9	35.8
พอกับแม่	69.0	46.2	63.1
ย่า/ยาย	0.6	0.0	0.4

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพให้ข้อมูลสนับสนุนว่า พ่อคนงานส่วนมากคิดว่าการเลี้ยงดูในปัจจุบันควรเป็นหน้าที่ของทั้งพ่อและแม่ที่ต้องช่วยกัน เพราะต่างฝ่ายก็ทำงานด้วยกันทั้งคู่ ดังคำกล่าวของพ่อผู้หนึ่งว่า "สมัยนี้ไม่เหมือนสมัยก่อนที่ผู้หญิงไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน แต่อยู่บ้านหุงข้าวและทำงานบ้าน จึงควรช่วยกันทั้งพ่อและแม่ จะให้แม่เลี้ยงดูคนเดียวไม่ได้อีกแล้ว" โดยควรช่วยกันทุกอย่างเท่าที่ทำได้ ใครว่างก็ควรอยู่กับลูก อย่างไรก็ตามแม่พ่อบางคนจะกล่าวว่าควรช่วยกัน แต่ก็กล่าวว่า "แม่ควรเป็นหลักมากกว่าพ่อ เพราะแม่คล่องแคล่วกว่าและรู้ดีกว่าพ่อ" ผู้ชายไว้ใจไม่ค่อยได้เท่าผู้หญิงในเรื่องการเลี้ยง

ลูก" และพ่อบางคนก็อยากมีส่วนช่วยมากกว่าที่ช่วยอยู่ทุกวันนี้ แต่ไม่มีเวลาเนื่องจากต้องทำงานจึงช่วยเท่าที่ช่วยได้ แต่ในกรณีที่แม่ไม่ได้ทำงานนอกบ้าน พ่อหลายคนคิดว่าหน้าที่การเลี้ยงลูกก็ควรเป็นหน้าที่ของแม่เช่นสมัยก่อน อย่างไรก็ตามมีพ่อบางคนก็แสดงความเห็นไปถึงแม้ผู้หญิงจะไม่ได้ทำงานนอกบ้าน การเลี้ยงลูกก็ควรเป็นหน้าที่ของทั้งพ่อและแม่ เพราะผู้หญิงต้องทำงานบ้านด้วย ไม่ค่อยมีเวลาร่วมมากนัก และในกรณีที่พ่อแม่ไม่มีเวลาที่จะเลี้ยงลูกเอง พ่อคนงานมีความเห็นว่าควรให้ญาติพี่น้องช่วยเลี้ยงจะดีกว่าการจ้างคนอื่นเลี้ยง เนื่องจากเด็กมักมีอุปนิสัยคล้ายคนเลี้ยง การให้ญาติพี่น้องช่วยเลี้ยงจะไว้ใจได้มากกว่าว่ามีความรักและสามารถเลี้ยงลูกให้ได้ดี และสามารถให้สิ่งดี ๆ กับลูกได้ อย่างไรก็ตามการให้ญาติผู้ใหญ่เลี้ยงลูกให้นั้นก็ยังมีผลเสียบ้างในแง่ที่ผู้ใหญ่มักใจดีตามใจทำให้ลูกเป็นเด็กดี และบางครั้งก็มีการขัดแย้งกันบ้างระหว่างพ่อแม่กับปู่ย่าตายายในเรื่องของการเลี้ยงดูลูก สำหรับการจ้างผู้อื่นเลี้ยงดูลูกให้ นั้น พ่อผู้หนึ่งกล่าวว่า "การจ้างผู้อื่นเลี้ยงดูลูกเปรียบเสมือนการวัดดวง" ดังนั้นการจ้างคนเลี้ยงจึงต้องดูลักษณะคนเลี้ยงด้วยว่า รักเด็กหรือดูแลเด็กดีหรือไม่ กล่าวคือควรเลือกคนเลี้ยงลูกที่รักเด็กและไม่ได้เลี้ยงเด็กเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ซึ่งอาจมีการใส่ยานอนหลับเพื่อบังคับให้เด็กนอนหลับจะได้ดูแลง่าย นอกจากนั้นยังต้องเลือกคนเลี้ยงที่มีนิสัยดี ไม่เกเร ไม่ติดยาเสพติด มิเช่นนั้นลูกอาจติดนิสัยที่ไม่ดีของคนเลี้ยงมาด้วย ซึ่งถ้าจ้างคนเลี้ยงเด็กที่เพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำก็น่าจะดีกว่าการจ้างคนเลี้ยงเด็กที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน

4.1.3 ลักษณะของพ่อที่ดี

เนื่องจากพ่อควรมีหน้าที่ในการช่วยเลี้ยงดูด้วย งานวิจัยนี้จึงได้สอบถามถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของพ่อที่ดี หน้าที่ของพ่อต่อครอบครัว และการปฏิบัติตัวในฐานะพ่อ เพื่อศึกษาว่าพ่อมีความคิดเห็นอย่างไรต่อลักษณะพ่อที่ดี ต่อหน้าที่ของตนในฐานะพ่อ และต่อการปฏิบัติตัวของตนเองในฐานะพ่อ

พ่อคนงานมากกว่าสองในห้า (ร้อยละ 42) คิดว่าลักษณะของพ่อที่ดีคือการมีความประพฤติดีหรือการเป็นตัวอย่างที่ดี รองลงมาได้แก่การรับผิดชอบหรือการเอาใจใส่ต่อครอบครัว การให้ความรักความเข้าใจความอบอุ่นหรือความใกล้ชิดกับลูกและครอบครัว และ

การอบรม สั่งสอนลูกให้เป็นคนดีหรือการให้คำแนะนำปรึกษา ตามลำดับ (ร้อยละ 33, 28, และ 23 ตามลำดับ) แตกต่างจากแม่คนงานที่เกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 47) คิดว่าการมีความรับผิดชอบหรือเอาใจใส่ต่อครอบครัวเป็นลักษณะสำคัญที่สุดของการเป็นพ่อที่ดี ส่วนที่คิดว่าเป็น คือ การมีความประพฤติดีหรือการเป็นตัวอย่างที่ดีนั้นมีรองลงมา (ร้อยละ 35) ถัดไปได้แก่ การให้ความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่นหรือความใกล้ชิดกับลูกและครอบครัว และการอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดีหรือการให้คำแนะนำปรึกษา (ร้อยละ 24 และ 20 ตามลำดับ) ส่วนในเรื่องของการคอยดูแลลูก เช่น การดูแลความเจริญเติบโต ความสะอาด สุขภาพ การพาเที่ยว หรือซื้อของเล่นให้ นั้น มีพ่อและแม่คนงานเพียงประมาณหนึ่งในสิบที่คิดว่าควรเป็นลักษณะของพ่อที่ดี (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 ลักษณะของพ่อที่ดี จำแนกตามเพศของผู้ตอบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ลักษณะของพ่อที่ดี	ชาย	หญิง	รวม
มีความประพฤติดี/ เป็นตัวอย่างที่ดี	42.0	34.5	40.0
มีจริยธรรมและคุณธรรม (ประหยัด ซื่อสัตย์ มีศีลธรรม ยุติธรรม เมตตากรุณา)	3.9	5.9	4.4
รับผิดชอบ/ เอาใจใส่ครอบครัว	32.7	47.1	36.5
อบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดี/ ให้คำแนะนำปรึกษา	22.9	20.2	22.2
ไม่มั่ววอบายมุข (ไม่สูบบุหรี่, กินเหล้า, เล่นการพนัน เทียบ)	11.0	15.1	12.1
สุขภาพ อารมณ์ดี มีเหตุผล เคารพผู้อื่น	13.4	3.4	11.4
คอยดูแลลูก (ดูแลการเจริญเติบโต ความสะอาด สุขภาพ พาเที่ยว ซื้อของเล่นให้)	8.9	11.8	9.7
ให้ความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น ความใกล้ชิดกับลูกและครอบครัว	28.0	24.4	27.0

4.1.4 หน้าที่ของพ่อต่อครอบครัว

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม แสดงว่าพ่อคนงานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันว่า หน้าที่ของตนในฐานะพ่อต่อครอบครัวคือการเป็นหลักของครอบครัวหรือการสร้างฐานะให้แก่ครอบครัว การดูแลครอบครัว การมีที่อยู่อาศัย การหาเงินเตรียมไว้เพื่อการศึกษาของลูก ซึ่งพ่อบางคนกล่าวในเชิงสรุปว่า หน้าที่ของตนในฐานะพ่อก็คือการหาสิ่งดีๆ ให้กับลูก นอกจากนี้พ่อก็คือหลายคนยังกล่าวถึงหน้าที่ของพ่อว่า คือการคุ้มครอง การให้ความรัก ความอบอุ่น การคอยดูแลเรื่องการเรียน และการสอนให้ลูกรู้จักช่วยเหลือตนเองในด้านต่างๆ อีกด้วย

ในแง่ของการปฏิบัติ สิ่งที่พ่อคนงานส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่าตนทำได้ดี ในฐานะพ่อคือการพยายามสร้างฐานะให้กับครอบครัว แต่พ่อก็คือจำนวนหนึ่ง กล่าวว่ คือ การที่ตนให้ความอบอุ่นกับครอบครัว การอยู่ใกล้ชิดสนิทสนมเป็นเพื่อนเล่นหยอกล้อกับลูก รวมถึงการ ดูแล เอาใจใส่ลูกในทุกๆ ด้าน ทั้งการกินอยู่ สุขภาพ การเรียน ตลอดจนการอบรมสั่งสอน และสำหรับพ่อก็คือไม่ได้อยู่กับลูกก็พยายามหาโอกาสไปเยี่ยมเยียนเท่าที่ทำได้ และเมื่อไปเยี่ยมก็จะซื้อของเล่นหรือเสื้อผ้าไปฝากเป็นการชดเชย และจะอยู่กับลูกตลอดเวลาและทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ลูก หรือทำกิจกรรมร่วมกับลูกให้มากที่สุด ตลอดจนพยายามอบรมสั่งสอนลูกในเรื่องต่างๆ อีกด้วย

และสิ่งที่พ่อคนงานจำนวนมากคิดว่าตนทำไม่ดีในฐานะพ่อก็คือ การไม่ค่อยมีเวลาให้ลูก เนื่องจากพ่อคนงานส่วนมากทำงานล่วงเวลากันแทบทั้งนั้น ยิ่งพ่อที่ทำงานกะดึกและทำงานล่วงเวลาด้วยแล้ว บางอาทิตย์แทบไม่พบหน้าลูกเลยก็มี เนื่องจากบางครั้งวันหยุดก็ไม่ตรงกับวันเสาร์อาทิตย์ด้วย และถึงไม่ทำงานกะแต่ถ้าที่ทำงานอยู่ไกลก็ต้องออกจากบ้านแต่เช้ามืดและกลับค่ำทำให้ไม่ค่อยมีเวลาดูแลลูกเท่าใดนัก และเมื่อกลับมาบ้าน การที่พ่อคนงานต้องทำงานหนักทำให้เหนื่อยและอยากมีเวลาพักผ่อนในบางครั้งจึงรู้สึกรำคาญ เบื่อ หงุดหงิด ทำให้ดุหรือตีลูกเมื่อชนหรือมายุ่งด้วย เรื่องฐานะทางการเงินที่ไม่ดีก็เป็นอีกประการหนึ่งที่พ่อคนงานคิดว่า ตนเองบกพร่องในฐานะพ่อ ทำให้ไม่ค่อยได้ซื้ออะไรให้ลูก ซึ่งทำให้ลูกมีปมด้อยและไม่อยากไปโรงเรียน หากตนมีฐานะการเงินที่ดีลูกก็คงจะตั้งใจเรียน

มากกว่านี้ นอกจากนั้นพ่ออีกหลายคนคิดว่า การที่ตนยังทำตามใจตัวเอง ไม่ได้ทำตาม คำขอร้องของลูกที่ขอให้เลิกสูบบุหรี่หรือเลิกกินเหล้า ก็เป็นสิ่งไม่ดีอีกประการหนึ่งด้วย และสำหรับพ่อหลายคนที่ไม่ได้อยู่กับลูก พ่อเหล่านั้นคิดว่าตนบกพร่องทุกอย่างเพราะไม่ได้อยู่ด้วยกัน ทำให้ไม่มีโอกาสอบรมสั่งสอนลูก พ่อบางคนแม้แต่จะหาเวลาไปเยี่ยมลูกก็ยังหาไม่ค่อยได้ ซึ่งถึงแม้จะรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่บกพร่อง แต่ก็ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร

จึงอาจสรุปได้ว่า ถึงแม้พ่อคนงานจะทราบว่าพ่อที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร และในฐานะพ่อตนควรมีหน้าที่อย่างไรต่อครอบครัว แต่ในทางปฏิบัติแล้วก็ยังมียหลายอย่างที่พ่อคนงานคิดว่าตนเองยังทำหน้าที่พ่อได้ไม่ดีเท่าไรนัก เนื่องจากอาชีพคนงานที่ทำอยู่

4.1.5 ปัญหาในการเลี้ยงดู

เกือบสองในสามของคนงานชายคิดว่าตนมีปัญหาในการเลี้ยงดู และคนงานหญิงยิ่งรู้สึกว่ามีปัญหาในการเลี้ยงดูมากกว่าคนงานชายเสียอีก (ร้อยละ 63 : ร้อยละ 71) ซึ่งอาจเป็นเพราะแม่ส่วนมากเป็นผู้เลี้ยงดูหลักมากกว่าพ่อ ปัญหาหลักของทั้งพ่อและแม่คนงาน คือ ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของลูก เช่น เกเร ดื้อ ไม่ตั้งใจเรียน พุดไม่เพราะ กินอยู่ยาก ติดทีวี คบเพื่อนไม่ดี แต่สัดส่วนของแม่ที่คิดเช่นนี้สูงกว่าพ่อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแม่ใกล้ชิดลูกมากกว่า จึงมองเห็นปัญหาต่างๆ ของลูกมากกว่าพ่อ (ร้อยละ 31 : ร้อยละ 24) ปัญหารองลงมาของทั้งพ่อและแม่ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจหรือความเป็นห่วงเรื่องทุนการศึกษาหรืออนาคตลูก และความเป็นห่วงสุขภาพทั้งทางกายและทางจิตหรือส่วสติภาพหรือสภาพแวดล้อมที่อยู่ของลูกเช่นเดียวกัน (ร้อยละ 21 และ 19 สำหรับพ่อ และร้อยละ 23 กับ 23 สำหรับแม่) อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาหนึ่งที่แม่คนงานมีมากกว่าพ่อคนงาน นั่นคือ ปัญหาการไม่มีคนเลี้ยงดูหรือการไม่ได้เลี้ยงดูเอง (ร้อยละ 13 สำหรับแม่ และร้อยละ 7 สำหรับพ่อ) (ตารางที่ 4.6 และ 4.7)

ตารางที่ 4.6 การมีหรือไม่มีปัญหาในการเลี้ยงลูก จำแนกตามการศึกษาและเพศของผู้ตอบ

การมีหรือไม่มีปัญหาในการเลี้ยงลูก	ชาย	หญิง	รวม
ไม่เคยมีปัญหา	37.0	28.6	34.8
เคยมีปัญหา	63.0	71.4	65.2

ตารางที่ 4.7 ปัญหาในการเลี้ยงลูก จำแนกตามเพศของผู้ตอบ(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ปัญหาในการเลี้ยงลูก	ชาย	หญิง
พฤติกรรมของลูก (เกเร ดื้อ ไม่ตั้งใจเรียน พุดไม่เพราะ กินอยู่ยาก ติดทีวี คบเพื่อนไม่ดี)	24.1	31.1
ห่วงสุขภาพกาย/ สุขภาพจิต/ สวัสดิภาพของลูก/ สภาพแวดล้อมที่อยู่ของลูกไม่ดี	18.8	22.7
ปัญหาทุนการศึกษา/ เศรษฐกิจ/ ห่วงอนาคต/ ห่วงการศึกษาของลูก	20.5	22.7
ไม่มีคนเลี้ยงลูก/ ไม่ได้เลี้ยงลูกเอง/ กลัวคนอื่นเลี้ยงไม่ดี	7.1	12.6
ปัญหาที่เกิดจากพ่อแม่ หรือคนเลี้ยง (พ่อแม่แยกกัน/กลัวมี ปัญหากับพ่อหรือแม่เลี้ยง/ญาติและพ่อแม่มีความคิดไม่ ตรงกันในการเลี้ยงลูก/ไม่ชอบเลี้ยงเด็ก/กลัวเลี้ยงลูกไม่ได้ดี)	5.7	6.7

และสำหรับคนงานที่ไม่มีปัญหาในการเลี้ยงดู เหตุผลหลักที่เกือบครึ่งหนึ่งของพ่อและแม่คนงานที่ไม่มีปัญหาในการเลี้ยงดูระบุก็คือลูกมีพฤติกรรมที่ดี เช่น เชื่อฟัง ไม่คือว่านอนสอนง่าย เลี้ยงง่าย ไม่เคยทำให้เดือดร้อน เหตุผลรองลงมาสำหรับพ่อ ได้แก่ มีความพร้อมในการเลี้ยงหรือเต็มใจเลี้ยงดู ลูกมีสุขภาพดี ลูกยังเล็กอยู่ และไม่ได้เลี้ยงดูเองตามลำดับ (ร้อยละ 24, 16, 16 และ 14 ตามลำดับ) ส่วนเหตุผลรองลงมาสำหรับแม่ได้แก่ การไม่ได้เลี้ยงดูเอง ลูกยังเล็กอยู่ มีความพร้อมในการเลี้ยงหรือเต็มใจเลี้ยงดู และลูกมีสุขภาพดีตามลำดับ (ร้อยละ 18, 18, 15 และ 12 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 สาเหตุที่ไม่มีปัญหาในการเลี้ยงดู จำแนกตามเพศของผู้ตอบ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

สาเหตุที่ไม่มีปัญหาในการเลี้ยงดู	ชาย	หญิง	รวม
ลูกเชื่อฟัง ไม่คือว่านอนสอนง่าย เลี้ยงง่าย ไม่เคยทำให้เดือดร้อน	48.0	47.1	47.8
ไม่ได้เลี้ยงดูเอง มีคนช่วยเลี้ยง ไว้ใจคนเลี้ยง	13.8	17.6	14.6
ลูกมีสุขภาพดี	16.3	11.8	15.3
พร้อมในการเลี้ยงดู/ เต็มใจเลี้ยง/ เลี้ยงได้เพราะเป็นลูกตัวเอง	23.6	14.7	21.7
เลี้ยงเอง รู้หลักการเลี้ยงดูอยู่แล้ว	4.9	2.9	4.5
ลูกยังเล็กอยู่	16.3	17.6	16.6

4.1.6 ที่ปรึกษาในการเลี้ยงลูก

เวลามีปัญหาหรือต้องการที่ปรึกษาในการเลี้ยงลูก พ่อคนงานมากกว่าครึ่งหนึ่งปรึกษากับภรรยา เกือบครึ่งหนึ่งปรึกษากับแม่ นอกจากนั้นญาติอื่น ๆ ได้แก่ พ่อ ย่าหรือยาย ญาติหญิงและญาติชายอื่น ๆ ก็เป็นที่ปรึกษาสำคัญด้วยเช่นกัน (ร้อยละ 22, 20, 16, และ 10 ตามลำดับ) และนอกเหนือจากญาติพี่น้องก็ยังมีที่ปรึกษาอื่น ๆ ได้แก่ แพทย์หรือพยาบาล ครู เพื่อนบ้าน พี่เลี้ยง หรือคนรู้จัก และเพื่อนคนงานด้วยกันที่มีลูก (ร้อยละ 18, 13, และ 12 ตามลำดับ) ทั้งนี้แตกต่างจากแม่คนงานที่ส่วนใหญ่ปรึกษาสามีในเรื่องการเลี้ยงลูก (ร้อยละ 77) นอกนั้นก็มักปรึกษากับญาติผู้ใหญ่ของตนได้แก่ แม่ ย่าหรือยาย และญาติหญิงอื่น ๆ (ร้อยละ 39, 20, และ 19 ตามลำดับ) ส่วนเพื่อนคนงานที่มีลูกก็เป็นที่ปรึกษาที่สำคัญของคนงานหญิงอีกส่วนหนึ่งด้วยเช่นกัน (ร้อยละ 18) (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 ที่ปรึกษาในการเลี้ยงลูก จำแนกตามเพศของผู้ตอบ

ที่ปรึกษาในการเลี้ยงลูก	ชาย	หญิง	รวม
คู่สมรส	55.4	76.5	60.9
พ่อ	22.0	18.5	21.1
แม่	45.2	38.7	43.5
ย่า / ยาย	20.2	20.2	20.2
ญาติหญิง	16.4	49.3	17.1
ญาติชาย (รวมปู่ / ตา)	10.1	5.0	8.8
ครู เพื่อนบ้าน พี่เลี้ยง คนรู้จัก	12.5	4.2	10.3
เพื่อนคนงานที่มีลูก	12.2	17.6	13.6
แพทย์ พยาบาล	17.6	6.7	14.7
สื่อต่างๆ	1.2	0.8	1.1

4.1.7 ผู้มีส่วนในการทำให้เด็กเติบโตเป็นคนไม่ดี

การที่เด็กบางคนเติบโตมาแล้วเป็นคนไม่ดี พ่อและแม่ส่วนใหญ่คิดว่าผู้มีส่วนในการทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นคนไม่ดีมากที่สุดก็คือ พ่อแม่หรือครอบครัว (ร้อยละ 59 ของพ่อ และร้อยละ 58 ของแม่) รองลงไป ได้แก่ สังคมและสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 55 ของพ่อและร้อยละ 50 ของแม่) และเพื่อนของเด็กตามลำดับ (ร้อยละ 38 ของพ่อและร้อยละ 35 ของแม่) ส่วนสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วีดีโอ วิทยุ และหนังสือต่างๆ นั้น แทบจะไม่มีพ่อหรือแม่คนงานคิดว่ามีส่วนในการทำให้เด็กเติบโตเป็นคนไม่ดีได้เลย (ร้อยละ 0.6 และ 0.0 สำหรับพ่อและแม่ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.10)

ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพสนับสนุนว่า พ่อคนงานส่วนใหญ่คิดว่าการเลี้ยงดูให้เป็นคนดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับพ่อแม่หรือครอบครัวเป็นสำคัญ เนื่องจากเด็กผูกพันอยู่กับบ้านตั้งแต่เล็กจนโต พ่อแม่จึงเป็นต้นแบบหรือตัวอย่างให้แก่ลูก ถ้าครอบครัวมีปัญหาหรือพ่อแม่ทำตัวอย่างที่ไม่ดี หรือปล่อยปละละเลยหรือตามใจลูกอยู่ตลอดเวลา ลูกก็มีโอกาสจะเติบโตขึ้นเป็นคนไม่ดีมาก แต่ถ้าครอบครัวดีไม่มีปัญหา และพ่อแม่คอยสั่งสอนว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดีและคอยชักจูงลูกไปในทางที่ดีอยู่เสมอ ลูกก็ควรจะเป็นคนดีได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวลูกเองด้วยว่าจะเชื่อฟังหรือไม่ เนื่องจากบางครั้งแม้พ่อแม่จะคอยสอนลูกทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ลูกไม่เชื่อฟังก็มีเหมือนกัน

กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของลูกมาก ถ้าลูกคบเพื่อนดีหรือเพื่อนที่เรียนหนังสือ ลูกก็จะเป็นเด็กดีไปด้วย แต่ถ้าคบเพื่อนไม่ดี เช่น ไม่ชอบเรียนหนังสือ ชอบเที่ยวเตร่ เกะกะ เกเร กินเหล้า กินเบียร์ ดมกาวหรือทินเนอร์ หรือชอบทำอะไรแปลกๆ เช่น เจาะหูหรือสักตามร่างกาย ลูกก็มักจะทำตัวไม่ดีหรือทำอะไรแปลกๆ ตามไปด้วย ทั้งนี้เพราะเป็นธรรมชาติของเด็กที่มักทำอะไรตามกลุ่มเพื่อน ซึ่งมีอิทธิพลในการชักชวนให้ทดลองทำสิ่งต่างๆ มากมาย นอกจากนั้นแล้ว สังคมภายนอกและสภาพแวดล้อมต่างๆ ก็มีส่วนสำคัญในการชักจูงให้เป็นคนดีหรือไม่ดีได้เช่นกัน

ตารางที่ 4.10 ผู้มีส่วนในการทำให้เด็กไม่ตี จำแนกตามเพศของผู้ตอบ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ผู้มีส่วนในการทำให้เด็กไม่ตี	ชาย	หญิง	รวม
พ่อ	20.2	12.6	18.2
แม่	17.6	10.1	15.6
พ่อแม่ ครอบครัว	58.9	58.0	58.7
ญาติอื่นๆ	5.4	10.8	6.6
ตัวเด็ก	8.0	11.1	9.0
เพื่อนเด็ก	37.5	34.5	36.7
เพื่อนบ้าน/พี่เลี้ยงเด็ก	2.1	1.7	2.0
สื่อต่างๆ	0.6	0.0	0.4
สังคม/สิ่งแวดล้อม	54.5	50.4	53.4
โรงเรียน/ครู	2.7	2.5	2.6

4.2 ทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูลูก

การศึกษาครั้งนี้ได้จำแนกทัศนคติต่อการเลี้ยงดูลูกเป็นด้านต่างๆ 4 ด้าน ดังนี้คือ (ก) ความเชื่อ ปรัชญาและวิธีการเลี้ยงดูที่สำคัญๆ (ข้อ 1-13) (ข) การตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ (ข้อ 14-19) (ค) กระบวนการอบรมเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้เข้าสังคม มีระเบียบวินัย และจริยธรรม (ข้อ 20-24) และ (ง) การส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะทางอารมณ์และจิตใจ (ข้อ 25-30) (ตารางที่ 4.11)

4.2.1 ทศนคติต่อความเชื่อ ปรัชญา และวิธีการเลี้ยงลูกที่สำคัญ ๆ

พ่อคนงานส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความเชื่อ ปรัชญา และวิธีการเลี้ยงลูกที่สำคัญ ๆ บางประการ ได้แก่พ่อคือที่ปรึกษาที่ดีที่สุดของแม่ในการเลี้ยงลูก และถ้าพ่อมีบทบาทในการเลี้ยงลูกก็จะสามารถถ่ายทอดลักษณะความเป็นชาย เช่น ความเข้มแข็ง และการตัดสินใจที่รวดเร็วให้แก่ลูกได้ และสำหรับกรณีที่พ่อแม่ไม่สามารถเลี้ยงลูกเองได้ การหาคนมาเลี้ยงลูกที่บ้านดีกว่าการเอาลูกไปฝากเลี้ยงที่อื่น เช่น ที่บ้านคนรับจ้างเลี้ยง เด็ก หรือ ศูนย์เลี้ยงเด็ก (ร้อยละ 83, 79 และ 75 ตามลำดับ)

ส่วนผู้มีอิทธิพลต่อการที่เด็กจะเติบโตขึ้นมาเป็นอย่างไรนั้น พ่อคนงานเห็นด้วยกับอิทธิพลของพ่อแม่ สังคมภายนอก และโทรทัศน์ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือ ประมาณสองในสามของพ่อคนงานเห็นด้วยว่าการที่พ่อแม่มีเวลาในการอบรมดูแลลูกน้อยหรือการที่พ่อแม่เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่ลูก จะทำให้ลูกเติบโตขึ้นมาเป็นคนไม่ดี และสังคมภายนอกมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของเด็กมากกว่าครอบครัวของเด็กเองเสียอีก นอกจากนั้นเกือบสองในสามของพ่อคนงานคิดว่าโทรทัศน์ก็มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กด้วย เช่น การที่เด็กดูภาพยนตร์กำลังภายในหรือภาพยนตร์ประเภทโหดเหี้ยมจากโทรทัศน์บ่อย ๆ อาจมีผลให้กลายเป็นเด็กก้าวร้าวหรือชอบความรุนแรงได้

อย่างไรก็ตาม ยังมีพ่อจำนวนหนึ่งที่มีความเชื่อในเรื่องการเลี้ยงลูกแบบดั้งเดิม จะเห็นได้ว่ามีพ่ออยู่หนึ่งในสามที่เห็นว่าในฐานะพ่อแม่ตนมีสิทธิกำหนดอนาคตให้ลูกได้ และเมื่อพ่อแม่เลี้ยงดูลูกยามเด็ก ลูกก็ควรต้องเลี้ยงพ่อแม่เมื่อแก่ด้วย

นอกจากนี้การที่ประมาณหนึ่งในสามของพ่อไม่ได้ตระหนักว่าเด็กก่อนวัยเรียนมักพยายามเลียนแบบพ่อทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย ก็อาจไม่ได้พยายามทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกเท่าที่ควร

สำหรับแม่คนงานก็มีทัศนคติต่อความเชื่อ ปรัชญา และวิธีการเลี้ยงลูกที่สำคัญ ๆ ไม่แตกต่างไปจากพ่อคนงานมากนัก ยกเว้น 3 ประเด็นที่แม่คนงานเห็นด้วยน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ อิทธิพลของการให้เวลาของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูก

อิทธิพลของการให้เด็กดูโทรทัศน์มากเกินไป และความสามารถในการถ่ายทอดลักษณะความเป็นชายให้ลูกถ้าพ่อแม่มีบทบาทในการเลี้ยงดู

4.2.2 ทัศนคติต่อการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก

ในเรื่องการตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายของเด็ก เช่น การกินนมและการขับถ่าย พ่อคนงานส่วนมาก (ร้อยละ 80) มีความเห็นว่า การฝึกลูกเรื่องขับถ่ายตั้งแต่เล็กเป็นเรื่องจำเป็น แต่พ่อที่เห็นด้วยว่าการให้ลูกกินนมจากขวดเป็นการทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกลดน้อยลง มีสัดส่วนที่น้อยกว่ามาก (ร้อยละ 44) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความคิดที่ว่าผู้หญิงส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน จึงไม่สามารถให้ลูกกินนมแม่แต่อย่างเดียวได้ และเด็กที่กินนมผสมจากขวดก็เจริญเติบโตได้ดีไม่ต่างจากเด็กที่กินนมแม่แต่อย่างใด และพ่อคงไม่เคยคิดว่าการกินนมจากขวดของลูกจะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกแต่อย่างใดด้วย

นอกจากนี้พ่อคนงานส่วนมากมีความเห็นว่าผู้ใหญ่ควรรับฟังความคิดเห็นของเด็ก (ร้อยละ 76) และการที่พ่อแม่ไม่สนใจเมื่อลูกมีปัญหาหรือข้อสงสัยอาจทำให้ลูกทำตัวไม่ดีหรือเป็นเด็กมีปัญหา (ร้อยละ 78) แต่พ่อคนงานที่เห็นด้วยว่า แม้แต่เด็กเล็กก็สามารถรับรู้อารมณ์ของผู้ใหญ่ได้เสมอ รวมทั้งการที่ลูกไม่ยอมกินหรือไม่ยอมไปโรงเรียนก็เพื่อเป็นการเรียกร้องความสนใจจากพ่อแม่ที่มีสัดส่วนที่น้อยกว่ามาก (ร้อยละ 55 และ 44 ตามลำดับ)

ซึ่งทัศนคติของแม่คนงานต่อการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กนี้ก็สอดคล้องกับทัศนคติของพ่อคนงานแทบทุกประการ อย่างไรก็ตาม แม่คนงานเห็นด้วยน้อยกว่าพ่อคนงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ว่าการที่พ่อแม่ไม่สนใจเมื่อลูกมีปัญหาอาจทำให้ลูกทำตัวไม่ดีหรือเป็นเด็กมีปัญหาได้

4.2.3 ทักษะคิดต่อกระบวนการอบรมเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้เข้าสังคม มีระเบียบวินัย และมีจริยธรรม

พ่อคนงานมีทัศนคติที่ไม่ค่อยเหมาะสมเท่าใดนักต่อการเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้เข้าสังคม มีระเบียบวินัย และมีจริยธรรม กล่าวคือ ในเรื่องการมีระเบียบวินัยและการมีจริยธรรม มีพ่อคนงานเพียงเกือบครึ่งหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยว่า การเลี้ยงดูที่ถูกต้องคือการให้ลูกพบแต่ความสมหวังทุกอย่าง และมีมากกว่าครึ่งหนึ่งเพียงเล็กน้อยที่เห็นด้วยว่าการอดทนต่อเสียงร้องไห้ของเด็กดีกว่าการยอมตามใจเมื่อเด็ก ร้องไห้จะเอาให้ได้ทั้งที่ไม่สมควร นอกจากนี้พ่อส่วนใหญ่ยังเห็นด้วยว่า เด็กเล็กทำผิดเพราะยังไม่มีเหตุผลจึงไม่ควรถูกลงโทษ (ร้อยละ 75) อย่างไรก็ตามพ่อส่วนมาก (ร้อยละ 80) ก็ตระหนักว่าการรักษาสัญญากับลูกนั้นเป็นเรื่องสำคัญ

ส่วนในเรื่องของการเข้าสังคมนั้น มีพ่อคนงานเพียงประมาณสองในสามที่คิดว่าความสัมพันธ์ที่ดีของพ่อกับลูกจะส่งผลถึงการเข้าสังคมของลูกด้วย กล่าวคือถ้าเด็กเข้ากับพ่อได้ดีก็จะเข้ากับเพื่อนได้ดีด้วย

ทัศนคติของแม่คนงานในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ก็ไม่แตกต่างจากทัศนคติของพ่อคนงานเท่าใดนัก นอกจากประเด็นเดียวที่ว่าเด็กเล็กทำผิดเพราะยังไม่มีเหตุผลจึงไม่ควรลงโทษ ที่แม่คนงานเห็นด้วยน้อยกว่าพ่อคนงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2.4 ทักษะคิดต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะทางอารมณ์และจิตใจ

พ่อคนงานส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทางอารมณ์และจิตใจ โดยพ่อส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า การไปโรงเรียนครั้งแรกเป็นเรื่องใหญ่สำหรับเด็ก (ร้อยละ 81) การที่พ่อแม่มีสุขภาพจิตดีก็จะทำให้ลูกมีสุขภาพจิตดีด้วย (ร้อยละ 95) เด็กจะแก้ปัญหาตัวเองได้ง่ายขึ้นถ้าอยู่กับครอบครัวที่มีความสุขและพ่อแม่ปรองดองกัน (ร้อยละ 90) การขอร้องไห้ให้ลูกทำอะไรดีกว่าการบังคับ (ร้อยละ 86) นอกจากนี้ประมาณสองในสามของพ่อคนงานคิดว่าการที่เด็กทำผิดแล้วถูกซ้ำเติมจากผู้ใหญ่จะเป็นการทำลายจิตใจของเด็กมากขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีพ่อคนงานอยู่หนึ่งในสี่ที่มีความคิดที่ไม่ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจของเด็กเท่าใดนัก โดยคิดว่าการบังคับเด็กให้ทำตามความคิดเห็นของผู้ใหญ่ยังเป็นสิ่งจำเป็นอยู่

และแม่คนงานก็มีทัศนคติต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจของเด็ก ในทำนองเดียวกับพ่อ ยกเว้นเพียงกรณีเดียว คือ แม่คนงานที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดว่าการบังคับเด็กให้ทำตามความคิดเห็นของผู้ใหญ่ยังเป็นสิ่งจำเป็นมีสัดส่วนน้อยกว่าพ่อคนงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยสรุป ทัศนคติต่อการเลี้ยงดูลูกของคนงานชายและคนงานหญิงแทบจะไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม พ่อคนงานเห็นด้วยมากกว่าแม่คนงานในบางประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของพ่อแม่และโทรทัศน์ต่อลูก ได้แก่ การที่พ่อแม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูลูกน้อยจะทำให้ลูกมีพฤติกรรมไม่ดี และการที่พ่อแม่ไม่สนใจเมื่อลูกมีปัญหาหรือสงสัยก็อาจทำให้ลูกทำตัวไม่ดีได้ แต่ถ้าพ่อมีบทบาทในการเลี้ยงลูกก็จะสามารถถ่ายทอดลักษณะที่ดีของความเป็นชายให้แก่ลูกได้ ส่วนการดูโทรทัศน์มากเกินไปก็มีผลต่อพฤติกรรมของลูกด้วย แม้กระนั้นก็ตามพ่อคนงานก็ไม่ชอบการบังคับหรือการลงโทษลูก จะเห็นได้จากสัดส่วนที่สูงกว่าของพ่อคนงานที่ไม่เห็นด้วยว่าการบังคับเด็กให้ทำตามความคิดเห็นของผู้ใหญ่เป็นสิ่งจำเป็น เช่นเดียวกับการที่เด็กเล็กทำผิดเพราะยังไม่มีเหตุผลจึงไม่ควรลงโทษ

ตารางที่ 4.11 ทักษะคติต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จำแนกตามเพศของผู้ตอบ

ทัศนคติ	ชาย			หญิง		
	ไม่เห็นด้วย	เฉยๆ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เฉยๆ	เห็นด้วย
1. เด็กก่อนวัยเรียน (ประมาณ 3 ขวบ) จะพยายามเลียนแบบพ่อทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย	17.6	17.0	65.5	21.8	19.3	58.8
2. การหาคนมาเลี้ยงลูกที่บ้านดีกว่า การเอาลูกไปฝากเลี้ยงตามศูนย์เลี้ยงเด็ก/ฝากที่บ้านคนรับจ้างเลี้ยงเด็ก	14.3	11.0	74.7	11.8	6.7	81.5
3. การเลี้ยงดูลูกถือเป็นการลงทุนระยะยาว (เพื่อลูก)	30.1	3.9	66.1	19.3	4.2	76.5
4. พ่อแม่เลี้ยงลูกเมื่อเด็ก ลูกจึงต้องเลี้ยงพ่อแม่เมื่อแก่ (การหวังผลตอบแทนเพื่อตัวพ่อแม่เอง)	44.3	22.3	33.3	40.3	21.8	37.8
5. การที่พ่อแม่มีเวลาในการอบรมดูแลลูกน้อยจะทำให้ลูกมีพฤติกรรมไม่ดีเมื่อโตขึ้น	23.8	10.1	66.1	41.2	13.4	45.4
6. การที่เด็กดูโทรทัศน์มากเกินไปจะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก เช่น เด็กที่ดูหนังกำลังภายใน หรือหนังโหดๆ บ่อยๆ อาจกลายเป็นเด็กก้าวร้าวหรือชอบความรุนแรงได้	19.6	15.2	65.2	31.1	18.5	50.4
7. ถ้าพ่อมีบทบาทในการเลี้ยงดู พ่อจะสามารถถ่ายทอดลักษณะความเป็นชาย เช่น ความเข้มแข็งและการตัดสินใจที่รวดเร็วให้แก่ลูกได้	7.7	13.4	78.9	13.4	22.7	63.9
8. ในฐานะที่เป็นพ่อแม่ เรามีสิทธิกำหนดอนาคตให้ลูกได้	38.4	27.4	34.2	37.8	26.1	36.1

หมายเหตุ: * = ค่า χ^2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ไม่เห็นด้วย = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง + ไม่เห็นด้วย

เห็นด้วย = เห็นด้วยอย่างยิ่ง + เห็นด้วย

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ทัศนคติ	ชาย			หญิง		
	ไม่เห็นด้วย	เฉยๆ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เฉยๆ	เห็นด้วย
9. การที่เด็กเติบโตขึ้นมาเป็นคนไม่ดี เพราะมาจากครอบครัวที่พ่อแม่เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่ลูก	23.5	12.2	64.3	31.1	16.0	52.9
10. พ่อ แม่ควรตอบคำถามเรื่องเพศแก่ลูกเมื่อลูกโตแล้ว	20.2	22.9	56.8	19.3	22.7	58.0
11. การมีลูกหลายคนทำให้เป็นภาระในการเลี้ยงดูมากขึ้น	11.6	15.2	73.2	16.0	13.4	70.6
12. ในปัจจุบันสังคมภายนอกมีผลต่อความคิดและพฤติกรรมของเด็กมากกว่าในครอบครัวของเด็กเอง	14.7	18.0	67.4	12.6	21.8	65.5
13. ที่ปรึกษาที่ดีที่สุดของแม่ในการเลี้ยงลูกคือพ่อ	6.0	11.0	83.0	2.5	10.1	87.4
14. การให้ลูกกินนมจากขวดเป็นการทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกลดน้อยลง	35.1	21.4	43.5	37.0	16.8	46.2
15. การฝึกลูกเรื่องขับถ่ายตั้งแต่เล็กนั้นเป็นสิ่งไม่จำเป็น	80.1	5.7	14.3	76.5	5.9	17.6
16. เด็กเล็กสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้ใหญ่ได้เสมอ	27.1	17.9	55.1	29.4	23.5	47.1
17. การที่ลูกไม่ยอมกิน ไม่ยอมไปโรงเรียน เป็นการเรียกร้องความสนใจจากพ่อแม่	41.1	14.6	44.3	34.5	19.3	46.2
18. ผู้ใหญ่ควรรับฟังความคิดเห็นของเด็ก	7.4	16.4	76.2	4.2	14.4	81.4
19. เมื่อลูกมีปัญหาหรือสงสัย แต่พ่อแม่ไม่สนใจอาจทำให้ลูกทำตัวไม่ดีหรือเป็นเด็กมีปัญหาได้	16.7	5.4	78.0	25.2	10.9	63.9

หมายเหตุ: * = ค่า χ^2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ไม่เห็นด้วย = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง + ไม่เห็นด้วย

เห็นด้วย = เห็นด้วยอย่างยิ่ง + เห็นด้วย

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ทัศนคติ	ชาย			หญิง		
	ไม่เห็นด้วย	เฉยๆ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เฉยๆ	เห็นด้วย
20. เด็กเล็กทำผิดเพราะยังไม่มีเหตุผล จึงไม่ควรลงโทษ	13.4	11.0	75.6	24.4	13.4	62.2*
21. การอดทนต่อเสียงร้องไห้ของเด็ก ดีกว่าการตามใจเด็ก เช่น เมื่อพาเด็กไปศูนย์การค้าเด็กอยากได้อะไร ก็จะร้องไห้เอาให้ได้พ่อแม่ก็เลยต้องยอมตามใจ	21.4	22.0	56.5	17.6	16.8	65.5
22. การรักษาสัญญากับลูกเป็นเรื่องไม่สำคัญ	79.8	1.2	9.9	76.9	12.8	10.3
23. การเลี้ยงลูกที่ถูกต้องคือการให้ลูกพบแต่ความสมหวังทุกอย่าง	49.2	18.6	32.1	38.1	23.7	38.1
24. เด็กที่เข้ากับพ่อได้ดีก็จะเข้าเพื่อนได้ดีด้วย	11.4	23.1	65.6	11.0	17.8	71.2
25. การไปโรงเรียนครั้งแรกเป็นเรื่องใหญ่สำหรับเด็ก	7.7	11.6	80.7	6.7	9.2	84.0
26. การที่เด็กทำผิดแล้วถูกซ้ำเติมจากผู้ใหญ่ จะเป็นการทำลายจิตใจของเด็กมากขึ้น	27.4	7.1	65.5	31.9	9.2	58.8
27. การบังคับเด็กให้ทำตามความคิดหรือความเห็นของผู้ใหญ่ยังเป็นสิ่งจำเป็นอยู่	49.6	25.4	25.1	37.0	37.0	26.1*
28. เด็กจะแก้ปัญหาตัวเองได้ง่ายขึ้น ถ้าเด็กอยู่กับครอบครัวที่มีความสุข และพ่อแม่ปรองดองกัน	1.8	8.3	89.9	5.9	10.1	84.0
29. การที่พ่อแม่มีสุขภาพจิตดี ก็จะทำให้ลูกมีสุขภาพจิตดีด้วย	0.6	4.8	94.6	1.7	6.7	91.6
30. ที่ปรึกษาที่ดีที่สุดของแม่ในการเลี้ยงลูกคือพ่อ	6.0	11.0	83.0	2.5	10.1	87.4

หมายเหตุ: * = ค่า χ^2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ไม่เห็นด้วย = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง + ไม่เห็นด้วย

เห็นด้วย = เห็นด้วยอย่างยิ่ง + เห็นด้วย

บทที่ 5

แบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อคนงาน

การสำรวจครั้งนี้ศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อคนงานในแง่มุมต่าง ๆ รวมทั้งหมด 48 พฤติกรรม ซึ่งจัดเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 5 กลุ่มด้วยกันคือ (1) การดูแลด้านร่างกาย จำแนกเป็น 5 กลุ่มย่อย คือ การดูแลอาหาร การดูแลความสะอาดร่างกาย/เสื้อผ้า/ข้าวของเครื่องใช้ การดูแลการนอน การดูแลการเล่น/การออกกำลังกาย และการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย (2) การดูแลด้านการส่งเสริมสติปัญญา (3) การดูแลเรื่องอารมณ์ (4) การดูแลเรื่องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (5) การดูแลให้มีจิตใจดี อยู่ในศีลธรรมและยึดมั่นในประเพณี

การนำเสนอผลการศึกษาแบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อคนงาน จะเริ่มต้นด้วยการรายงานให้เห็นภาพกว้าง ๆ ของแบบแผนพฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกก่อน แล้วตามด้วยการเสนอรายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อให้เห็นแบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อคนงานชัดเจนยิ่งขึ้น

5.1 พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อคนงาน (ตารางที่ 5.1)

พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกที่พ่อคนงานทำเป็นประจำมากที่สุด 5 ลำดับแรก เป็นการดูแลทางร่างกาย 4 พฤติกรรม และการดูแลอารมณ์ 2 พฤติกรรม มีดังนี้

1. การดูแลให้ได้รับภูมิคุ้มกันตามเวลา (ร้อยละ 54)
2. การทำตัวใกล้ชิดหรือเป็นเพื่อนลูก (ร้อยละ 53)
3. การแสดงความรัก ความห่วงใย (ร้อยละ 52)
4. การดูแลเรื่องสุขภาพ (ร้อยละ 44)
5. การคอยระวังไม่ให้ได้รับอุบัติเหตุหรืออันตราย (ร้อยละ 44)

พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกที่พ่อคนงานเคยทำมากบ้างน้อยบ้าง แต่ไม่ได้ทำเป็นประจำ 5 ลำดับแรก เป็นการดูแลร่างกาย 3 พฤติกรรม และการดูแลเรื่องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม 2 พฤติกรรมดังนี้

1. การพาลูกไปพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่น (ร้อยละ 77)
2. การเช็ดอุจจาระหรือปัสสาวะ (ร้อยละ 74)
3. การพาลูกไปเที่ยว (ร้อยละ 73)
4. การป้อนข้าวหรืออาหารเสริม (ร้อยละ 71)
5. การหาหรือทำของเล่นให้ (ร้อยละ 70)

พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกเชิงบวกที่พ่อคนงานไม่เคยทำมากที่สุด 5 ลำดับแรก เป็นพฤติกรรมกรรมการดูแลให้มีจิตใจดี อยู่ในศีลธรรม และยึดมั่นในประเพณี 2 พฤติกรรม การส่งเสริมสติปัญญา 2 พฤติกรรม และการดูแลร่างกาย 1 พฤติกรรมดังนี้

1. การอธิบายเหตุผลหรือคุณค่าประเพณี หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชักจูงให้ลูกมีส่วนร่วม (ร้อยละ 49)
2. การสอนให้สวดมนต์ไหว้พระทุกคืน (ร้อยละ 45)
3. การส่งเสริมให้มีงานอดิเรก (ร้อยละ 44)
4. การสอนให้รู้จักตัดสินใจหรือคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง (ร้อยละ 36)
5. การช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ (ร้อยละ 35)

และพฤติกรรมเชิงลบที่พ่อไม่เคยทำมากที่สุด 5 ลำดับแรก เป็นการดูแลอารมณ์ 4 พฤติกรรม และการส่งเสริมสติปัญญา 1 พฤติกรรมดังนี้

1. การทำโทษลูกอย่างรุนแรง (ร้อยละ 72)
2. การทะเลาะวิวาท หรือตบตีภรรยา หรือผู้อื่นต่อหน้าลูก (ร้อยละ 72)
3. การแสดงอารมณ์ฉุนเฉียว หรือทำโทษลูกมากเกินไปแล้วแก้ตัวด้วยการเอาใจมากเป็นพิเศษภายหลัง (ร้อยละ 68)
4. การปฏิบัติตัวกับลูกตามอารมณ์ (ร้อยละ 63)

5. การออกคำสั่งกับลูกพร่ำเพรื่อ หรือโดยไม่บอกเหตุผล หรือโดยไม่คำนึงถึงว่าลูกกำลังทำอะไรอยู่ (ร้อยละ 58)

ทั้งนี้หากพิจารณาในรายละเอียดของพฤติกรรมการณ์เลี้ยงดูแล้ว จะเห็นได้ว่าพ่อคนงานที่เลี้ยงดูลูกเป็นประจำมีสัดส่วนไม่มากนัก แม้แต่พฤติกรรมที่พ่อทำมากที่สุด คือ การเล่นหยอกล้อ หรือพูดคุยกับลูก และการดูแลให้ลูกได้รับภูมิคุ้มกันตลอดเวลา ก็มีพ่อเพียงมากกว่าครึ่งหนึ่งเล็กน้อยเท่านั้นที่ทำเป็นประจำ ซึ่งพฤติกรรมการณ์เลี้ยงดูที่พ่อทำเป็นประจำมากที่สุด 5 อันดับแรก ล้วนเป็นพฤติกรรมที่ทำได้โดยง่าย ไม่ต้องใช้เวลามากนัก และบางพฤติกรรมก็ไม่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็เหมาะสมกับการที่พ่อคนงานต้องทำงานหนักและไม่ค่อยมีเวลารว่างมากนัก

และพ่อคนงานที่ไม่เคยดูแลลูกเลยในแต่ละเรื่องก็มีไม่มากนักเช่นกัน กล่าวคือ สำหรับ 5 อันดับแรกของพฤติกรรมการณ์เลี้ยงดูลูกเชิงบวกที่พ่อคนงานไม่เคยทำ มีสัดส่วนของพ่อคนงานเพียงร้อยละ 35-49 เท่านั้น ที่ไม่เคยทำ ต่างจากพฤติกรรมการณ์เลี้ยงดูลูกเชิงลบ 5 อันดับแรก ที่มีพ่อจำนวนมากกว่า (ร้อยละ 58-72) ระบุว่าไม่เคยทำ ซึ่งพฤติกรรมที่พ่อส่วนใหญ่ไม่เคยทำ ล้วนเกี่ยวข้องกับการดูแลลูกให้มีจิตใจดีอยู่ในศีลธรรมและยึดมั่นในประเพณี รวมทั้งการดูแลเรื่องอารมณ์และการส่งเสริมสติปัญญาลูก ส่วนสาเหตุที่ไม่ทำก็อาจเนื่องมาจากการไม่ได้อยู่ด้วยกันกับลูก การไม่มีเวลา หรือการไม่เห็นความสำคัญหรือความจำเป็นของพฤติกรรมการณ์เลี้ยงดูเหล่านั้นก็เป็นได้

ในทางตรงกันข้ามมีมากมายหลายพฤติกรรมการณ์เลี้ยงดูที่พ่อคนงานจำนวนมาก เคยทำมากบ้างน้อยบ้างแต่ไม่ประจำ พฤติกรรมการณ์เลี้ยงดูที่พ่อคนงานมากกว่าครึ่งหนึ่ง เคยทำแบบไม่ประจำมีมากถึง 26 พฤติกรรม ครอบคลุมเรื่องการดูแลอาหาร การทำความสะอาด การนอน การเล่นและการออกกำลังกาย สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย การส่งเสริมสติปัญญา การดูแลอารมณ์ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นทางสังคม และการดูแลให้มีจิตใจดี

อยู่ในศีลธรรมและยึดมั่นในประเพณี และสำหรับ 5 ลำดับแรก มีพ่อคนงานจำนวนมากถึงร้อยละ 70-77 ที่เคยทำแบบไม่ประจำ แสดงว่าพ่อคนงานส่วนใหญ่ก็มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูลูกค่อนข้างมาก ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถทำได้เป็นประจำก็ตาม

สรุปได้ว่าพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกที่พ่อคนงานเคยทำมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นประจำหรือไม่ เป็นพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกทางร่างกาย อารมณ์ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นทางสังคม และเมื่อเปรียบเทียบแบบแผนพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกของคนงานชายกับของสามีคนงานหญิง ก็พบว่า แบบแผนพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกของคนงานชายสอดคล้องกับแบบแผนพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกของสามี ซึ่งคนงานหญิงที่มีสามีเป็นคนงานโรงงานอุตสาหกรรมระบุไว้แทบทุกอย่าง อย่างไรก็ตาม มีพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกบางอย่างที่คนงานหญิงระบุว่าสามีปฏิบัติน้อยกว่าคนงานชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูทางด้านร่างกาย ได้แก่ การซักเสื้อผ้าให้ลูก การส่งเสริมให้ลูกออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬาอย่างพอเพียง การดูแลให้ลูกได้รับภูมิคุ้มกันตามเวลา และการดูแลเรื่องสุขภาพของลูก นอกจากนี้ก็ยังมีความประพฤติกรรมการดูแลลูกด้านอารมณ์โดยการไม่ปฏิบัติตามอารมณ์อีกด้วย (ร้อยละ 79:83, 69:75, 74:82, 80:93 และ 32:38 เปรียบเทียบระหว่างสามีของคนงานหญิงกับคนงานชายตามลำดับ)

ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพสนับสนุนข้อมูลของการสำรวจที่แสดงว่าพ่อคนงานมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูหลาย ๆ อย่างด้วยกัน แม้ว่าส่วนมากจะไม่ได้ทำเป็นประจำก็ตาม ซึ่งมีทั้งการดูแลการกินอยู่ การฝึกให้ลูกช่วยตัวเอง การดูแลการเรียน การอบรมสั่งสอน การส่งเสริมสติปัญญา และการดูแลอารมณ์ ดังนี้

1. การดูแลการกินอยู่ พ่อคนงานส่วนใหญ่ช่วยดูแลการกินอยู่ของลูกหลายอย่างด้วยกัน เช่น ชงนม ป้อนข้าว หาอาหารให้รับประทาน ช่วยดูแลตอนกลางคืน อาบน้ำแต่งตัวให้ ทำความสะอาดหลังการขับถ่าย ซักผ้าอ้อมหรือเสื้อผ้า เล่นหรือพูดคุยด้วย และพาไปเที่ยว

2. การฝึกให้ลูกช่วยตัวเองตามกำลังความสามารถ เป็นเรื่องหนึ่งที่พ่อคนงานให้ความสำคัญมาก เนื่องจากพ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลามากนัก จึงต้องฝึกลูกให้ช่วยตัวเอง โดยเริ่มจากการฝึกให้อาบน้ำ แต่งตัว และรับประทานอาหารด้วยตัวเอง เมื่อลูกยังเล็ก และเมื่อโตขึ้นก็ให้ทำทำงานบ้าน เช่น เก็บที่นอน กรอกน้ำใส่ขวด ซักผ้า ถูบ้าน ช่วยทำกับข้าว รดน้ำต้นไม้ และเลี้ยงน้อง เป็นต้น

3. การดูแลการเรียน พ่อคนงานให้ความสำคัญกับการเรียนของลูกมาก จึงพยายามสอบถามเรื่องการเรียน ดูแลการทำบ้าน และสอนให้ตั้งใจเรียนหนังสือ พ่อบางคนจะสอนให้ลูกเห็นความสำคัญของการเรียนโดยบอกลูกว่า ถ้าอยากเป็นคนมีคุณค่า ต้องขยันเรียนหนังสือ ถ้าอยากเที่ยวต่อไปจะไม่ในอนาคต และพ่อหลาย ๆ คนจะคอยบอกลูกว่าให้เน้นการเรียนเป็นเรื่องหลัก และให้ถือเรื่องอื่น ๆ เป็นเรื่องรอง

4. การส่งเสริมความรู้และสติปัญญา โดยการส่งเสริมให้ลูกดูรายการโทรทัศน์หรือฟังวิทยุ หรือเล่นของเล่นที่ส่งเสริมความรู้และสติปัญญา ครอบครัวคนงานส่วนมากไม่ค่อยฟังวิทยุและถ้าฟังก็มักฟังเพลงเสียมากกว่า และไม่ค่อยได้อ่านหนังสือกันเท่าใดนัก แต่จะดูโทรทัศน์กันเป็นประจำ ซึ่งพ่อคนงานคิดว่าโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อลูกมากทั้งในทางดีและทางไม่ดี กล่าวคือ การดูโทรทัศน์เป็นการพัฒนาความคิดอย่างหนึ่ง และการที่นักร้องวัยรุ่นบางคนซึ่งมีอิทธิพลต่อเด็กพูดอะไรดี ๆ ก็เป็นการสอนเด็กไปด้วยในตัว หรือการที่เด็กอยากเก่งเหมือนตัวละครบางตัวก็เป็นสิ่งที่ดี ส่วนข้อไม่ดีก็มีเช่น การที่เด็กจดจำสิ่งไม่ดีต่าง ๆ จากโทรทัศน์ หรือการที่เด็กวัยรุ่นชอบเลียนแบบดารารหรือนักร้องที่แต่งกายไม่เรียบร้อย ไร้ผมยาว และใส่ตุ้มหู เป็นต้น

โดยปกติพ่อมักดูโทรทัศน์ด้วยกันกับลูก ยกเว้นบางรายการ เช่น การ์ตูนที่พ่อแม่ไม่ค่อยดู และในขณะที่ดูด้วยกันนั้น พ่อบางคนก็ไม่ได้สอนอะไรลูกไปด้วย โดยคิดว่าแล้วแต่ลูกจะเก็บไปคิดเองว่าอะไรดีอะไรไม่ดี หรืออะไรมีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ แต่พ่อบางคนก็จะสอนลูกไปด้วยเมื่อเห็นว่ามีพฤติกรรม การกระทำ หรือคำพูดใดที่ดี ๆ ควรแก่การจดจำ หรือ

รายการเช่นใดไม่ดีไม่มีสาระ ไม่ควรดู แต่ก็มักไม่ได้อธิบายเหตุผลด้วย ทำให้ลูกไม่เชื่อเท่าไรนัก และบางครั้งก็กล่าวว่าพ่อเป็นเผด็จการเสียอีกด้วย

นอกจากนั้นลูกคนงานยังชอบเล่นวิดีโอเกมส์ ซึ่งพ่อคิดว่ามีส่วนดีเหมือนกันในการพัฒนาลูก เนื่องจากเป็นการฝึกสมอง แต่ก็มีส่วนเสียคือ ทำให้สายตาเสีย ผลการเรียนตกต่ำ และใครใช้ให้ทำอะไรไม่ได้ ซึ่งพอบางคนแก้ไขโดยการบอกให้ลูกอาบน้ำทำการบ้านให้เสร็จก่อนจึงจะให้เล่นได้

5. การดูแลอารมณ์ โดยการไม่ทะเลาะวิวาทหรือดบตีกับภรรยาหรือผู้อื่นต่อหน้าลูก พ่อคนงานส่วนใหญ่พยายามไม่ให้มีเรื่องโต้แย้งหรือทะเลาะกับภรรยาต่อหน้าลูก เนื่องจากคิดว่าเป็นสิ่งไม่ดีที่จะมีผลต่ออารมณ์ของลูก ทำให้ลูกงอแง เหงาหงอย หรือมีความรู้สึกไม่ดีว่าพ่อแม่ทะเลาะกัน จึงพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ลูกได้ยิน ดังนั้นถ้าลูกอยู่ใกล้ก็จะหยุดทะเลาะกันหรือบอกให้ลูกไปเล่นก่อน และหลาย ๆ คนเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับภรรยา มักจะใช้วิธีเงียบและเดินหนี หรือไม่ก็เฉย ๆ ไม่พูดกัน

สำหรับพ่อที่เคยทะเลาะกับภรรยาต่อหน้าลูก บางคนกล่าวว่า เป็นเพราะพยายามพูดให้เข้าใจก็ไม่ยอมเข้าใจจึงมีโมโห บางคนคิดว่าลูกยังเล็กไม่รู้เรื่อง บางคนก็อธิบายให้ลูกฟังว่าเป็นเรื่องธรรมดาซึ่งสักวันลูกจะต้องเจอเหตุการณ์เช่นนี้บ้าง ซึ่งลูกก็จะนั่งฟังเฉย ๆ และบางคนก็บอกลูกว่าไม่ใช่เป็นการทะเลาะกัน แต่เป็นการโต้เถียงกันแบบใช้เหตุผล

นอกเหนือจากการทะเลาะกัน พ่อส่วนมากไม่เคยมีเรื่องกับภรรยารุนแรงถึงขั้นลงไม้ลงมือกัน แต่มีบางคนใช้เวลาโกรธภรรยาจะขึ้นเสียงและตะคอกต่อหน้าลูกเป็นการระบายอารมณ์ ส่วนที่ถึงขั้นทุบตีหรือเตะต่อภรรยาต่อหน้าลูกนั้นมีน้อยมาก ซึ่งมักทำไปด้วยความมีนเมา ดังนั้นถึงแม้ลูกห้ามก็จะไม่หยุดแต่อย่างใด

6. การอบรมสั่งสอนลูก แม้พ่อคนงานไม่ค่อยมีเวลาอยู่กับลูกมากนัก แต่ก็พยายามอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดี และพยายามชี้ให้ลูกเห็นว่าสิ่งใดดีและสิ่งใดไม่ดีไม่ควรทำ เรื่องที่พ่อคนงานสอนลูกมีหลากหลาย ครอบคลุมถึงการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และการ

เป็นคนมีจิตใจดี มีคุณธรรม เช่น สอนให้เป็นคนมีความรับผิดชอบ ขยัน สุภาพ มีเหตุผล รับผิดชอบต่อผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักเลือกคบเพื่อน ไม่รังแกหรือทะเลาะกับเพื่อน ไม่โกหก ไม่ลักเล็กขโมยน้อย ประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่กินเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่เสเพลสารเสพติด ไม่เล่นการพนัน และไม่คบเพื่อนที่ไม่ดี

ตารางที่ 5.1 พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อ จำแนกตามเพศของผู้ตอบ

พฤติกรรมกรเลี้ยงดูลูกของพ่อ	ชาย			หญิง		
	ไม่เคย	ทำไม่	ทำ	ไม่เคย	ทำไม่	ทำ
	ทำ	ประจำ	ประจำ	ทำ	ประจำ	ประจำ
1. การเลี้ยงดูด้านร่างกาย						
1.1 อาหาร						
1. ชงนม	13.7	64.5	21.8	21.0	56.9	22.2
2. ป้อนข้าว/อาหารเสริม	16.5	71.4	12.1	24.6	64.1	11.4
3. เตรียมหรือทำอาหาร	25.7	63.1	11.2	32.7	55.8	11.5
4. ดูแลให้ทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	11.4	61.6	27.1	17.4	55.7	26.9
5. ฝึกเรื่องการรับประทานอาหาร	15.3	56.7	28.0	18.2	52.7	29.1
6. ตื่นขึ้นมาช่วยตอนกลางคืนเมื่อลูกยังเล็ก	9.9	69.4	20.6	15.1	67.5	17.5
1.2 การทำความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า และข้าวของเครื่องใช้						
1. อาบน้ำให้	11.2	68.3	20.6	12.0	65.3	22.8
2. เช็ดอู่/เช็ดจีให้	8.2	73.9	17.9	13.2	68.3	18.6
3. ซักเสื้อผ้าให้*	16.8	61.7	21.4	21.0	49.7	29.3
4. ดูแลเรื่องความสะอาดของร่างกาย	10.8	67.1	22.1	12.0	64.1	24.0
5. ดูแลความสะอาดของสิ่งแวดล้อมรอบตัวลูก	9.9	62.8	27.4	12.0	57.2	30.7
1.3 การนอน						
1. การเอาเข้านอน/ห่มส้อม/เล่นิทานก่อนนอน	19.7	59.6	20.7	18.0	60.5	21.6
2. ดูแลให้นอนอย่างเป็นเวลาและพอเพียง	17.2	54.7	28.1	18.0	58.1	24.0

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

พฤติกรรมการเลี้ยงดูของพ่อ	ชาย			หญิง		
	ไม่เคย ทำ	ทำไม่ ประจำ	ทำ ประจำ	ไม่เคย ทำ	ทำไม่ ประจำ	ทำ ประจำ
1.4 การเล่นและการออกกำลังกาย						
1. เล่นหยอกก๊อ/พูดคุยด้วย	0.6	45.8	53.6	1.8	38.0	60.2
2. หา/ทำของเล่นให้	8.2	70.2	21.7	10.2	67.1	22.8
3. ส่งเสริมการออกกำลังกาย/เล่นกีฬาอย่างพอ เพียง*	25.4	55.2	19.4	31.3	43.4	25.3
4. ส่งเสริมให้มีงานอดิเรก	41.4	49.4	9.2	46.7	42.5	10.8
1.5 สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย						
1. ดูแลให้ได้รับภูมิคุ้มกันตามเวลา*	18.3	28.0	53.7	26.3	31.1	42.5
2. ดูแลเรื่องสุขภาพ*	6.3	49.4	44.2	10.8	57.5	31.7
3. คอยระวังไม่ให้ได้รับอุบัติเหตุหรืออันตราย	5.2	51.2	43.7	4.2	60.5	35.3
2. การส่งเสริมสติปัญญา						
1. ฝึกให้ช่วยตัวเองตามกำลังความสามารถ	21.5	54.4	24.1	22.8	50.9	26.3
2. กระตุ้นให้เป็นคนช่างสังเกต รู้จักซักถามและคิดหาเหตุผล	23.2	55.2	21.6	27.5	42.5	29.9
3. สอนให้รู้จักตัดสินใจหรือคิดแก้ปัญหา	35.9	51.2	12.9	43.7	42.5	13.8
4. ออกคำสั่งพรั้าหรือหรือโดยไม่บอก เหตุผล หรือโดยไม่คำนึงถึงว่าลูกกำลังทำอะไรอยู่	58.1	38.0	4.0	62.7	32.5	4.8
5. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของลูก	35.1	40.3	24.6	36.6	42.1	21.3
6. ส่งเสริมให้ดูรายการทีวี/ฟังวิทยุ/อ่านหนังสือ/ เล่นของเล่นที่ส่งเสริมความรู้และสติปัญญา	28.4	50.8	20.8	34.1	43.7	22.2
3. การดูแลเรื่องอารมณ์						
1. ปฏิบัติกับลูกตามอารมณ์*	62.8	36.6	0.6	67.7	29.3	3.0
2. ทำโทษอย่างรุนแรง	72.4	27.2	0.4	73.7	24.6	1.8

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อ	ชาย			หญิง		
	ไม่เคย ทำ	ทำไม่ ประจำ	ทำ ประจำ	ไม่เคย ทำ	ทำไม่ ประจำ	ทำ ประจำ
3. แสดงอารมณ์ฉุนเฉียว หรือทำโทษมากเกินไป เหตุแล้วแก้ตัวด้วยการเอาใจมากเป็นพิเศษ	68.4	30.6	1.0	71.3	26.3	2.4
4. แสดงความรัก ความห่วงใย	3.7	43.9	52.4	2.5	41.6	55.9
5. ทำตัวใกล้ชิด/เป็นเพื่อนลูก	3.2	43.5	53.4	2.4	50.9	46.7
6. มีการปรึกษากับภรรยาเรื่องการเลี้ยงดูลูก	6.0	65.9	28.1	11.1	58.0	30.9
7. ทะเลาะวิวาท หรือตบตีกับภรรยา หรือผู้อื่นต่อหน้าลูก	72.2	27.6	0.2	73.1	25.1	1.8
4. การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม						
1. พาไปพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่นๆ*	8.9	77.4	13.7	13.8	67.7	18.6
2. พาไปเที่ยว*	15.9	73.2	10.9	25.1	62.9	12.0
3. ส่งเสริมให้เล่นกับเพื่อน	16.9	64.7	18.5	20.6	57.6	21.8
4. ส่งเสริมให้เป็นคนมีน้ำใจ/มีความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่/รู้จักสงสารเห็นใจผู้อื่น	20.4	48.4	31.2	24.6	52.7	22.8
5. ฝึกให้พูด/วางตัวให้เหมาะสมกับ กาลเทศะและบุคคล	25.8	50.3	23.9	26.9	46.7	26.3
6. ฝึกให้มีความรับผิดชอบ/ปฏิบัติตาม กฎระเบียบ/มีระเบียบ วินัย	27.9	45.5	26.5	28.0	46.3	25.6
5. การดูแลให้มีจิตใจดี อยู่ในศีลธรรม และยึดมั่นในประเพณี						
1. สอนให้เป็นคนสุภาพอ่อนโยนทั้ง การพูดจาและกิริยาท่าทาง	22.0	42.1	35.9	24.0	38.3	37.7
2. ส่งเสริมให้พูดความจริงเสมอ	25.8	36.9	37.3	29.9	34.7	35.3
3. สอนให้กตัญญูรู้คุณคน	28.3	38.6	33.1	29.5	39.2	31.3
4. สอนให้ประหยัด/ไม่ฟุ้งเฟ้อ	34.3	34.3	31.3	39.2	34.9	25.9
5. สอนให้พยายามทำความดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง	34.3	41.5	24.2	32.9	40.2	26.8

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

พฤติกรรมการเลี้ยงดูของพ่อ	ชาย			หญิง		
	ไม่เคย	ทำไม่	ทำ	ไม่เคย	ทำไม่	ทำ
	ทำ	ประจำ	ประจำ	ทำ	ประจำ	ประจำ
6. ชมเชยหรือให้กำลังใจเมื่อลูกทำดีหรือพยายามเรียนหรือทำงานเต็มความสามารถ	19.6	56.2	24.2	23.4	53.9	22.8
7. สอนให้สวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนทุกคืน	26.6	55.6	17.9	31.9	54.8	13.3
8. ชักจูงให้มีส่วนร่วมในประเพณีหรือกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัวหรือชุมชน	26.6	55.6	17.9	31.9	54.8	13.3
9. อธิบายเหตุผลหรือคุณค่าของประเพณีหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ชักจูงให้ลูกมีส่วนร่วม	49.3	43.3	7.4	50.6	39.8	9.6

หมายเหตุ * = ค่า χ^2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทำไม่ประจำ = ทำนาน ๆ ครั้ง + ทำบางครั้ง + ทำบ่อย

5.2 พฤติกรรมการเลี้ยงดูที่พ่อคนงานทำเป็นประจำในแต่ละด้าน

เนื่องจากพ่อคนงานส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูลูกกันคนละหลายๆ อย่าง มากบ้างน้อยบ้าง เป็นการเลี้ยงดูในด้านเดียวกันบ้าง คนละด้านบ้าง ดังนั้นเพื่อให้เห็นภาพการเลี้ยงดูของพ่อคนงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงขอเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลี้ยงดูที่พ่อคนงานทำร่วมกันในแต่ละด้านเพิ่มเติมจากข้อมูลที่เสนอไปแล้ว โดยเสนอเฉพาะพฤติกรรมที่พ่อคนงานทำร่วมกันในแต่ละด้านเป็นประจำดังนี้ (ดูรายละเอียดในภาคผนวกตารางที่ ผ 5.2 และ ผ 5.3)

1. การเลี้ยงดูด้านร่างกาย

1.1 การดูแลอาหาร

พ่อคนงานเกือบครึ่งหนึ่งไม่เคยดูแลลูกเรื่องอาหารเป็นประจำไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม (ร้อยละ 47) ส่วนพ่อที่เหลือดูแลลูกเรื่องอาหารเป็นประจำเพียงอย่างเดียวมาก

ที่สุด (ร้อยละ 22) ซึ่งสิ่งที่ทำมากที่สุดคือการฝึกเรื่องการรับประทานอาหาร หรือการดูแลให้ทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย หรือการชงนม (ร้อยละ 7, 6 และ 5 ตามลำดับ) สำหรับพ่อที่ดูแลลูกเรื่องอาหารเป็นประจำสองอย่างมีร้อยละ 12 โดยดูแลให้ทานอาหารที่มีประโยชน์ ร่วมกับการฝึกเรื่องการรับประทานอาหารมากที่สุด (ร้อยละ 4) และพ่อที่ดูแลลูกด้านอาหารสามอย่างด้วยกันก็มีร้อยละ 8 ซึ่งสิ่งที่ทำมากที่สุดได้แก่การชงนม การฝึกเรื่องการรับประทานอาหาร และการตื่นขึ้นมาช่วยตอนกลางคืนเมื่อลูกยังเล็ก (ร้อยละ 3) ที่เหลืออนอกนั้น (ร้อยละ 10) ดูแลเรื่องอาหารของลูกเป็นประจำสี่อย่างขึ้นไป โดยมีพ่อที่ดูแลลูกเป็นประจำในด้านอาหาร ทั้ง 6 อย่างน้อยมากเพียงร้อยละ 2 เท่านั้น

1.2 การทำความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า และข้าวของเครื่องใช้

ครึ่งหนึ่งของพ่อคนงานไม่เคยดูแลลูกเป็นประจำในเรื่องการทำความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้าและข้าวของเครื่องใช้ ส่วนพ่อที่ดูแลเรื่องความสะอาดของลูกเป็นประจำนั้น ส่วนใหญ่ดูแลประจำอย่างหนึ่งหรือ 2 อย่าง (ร้อยละ 17 และ 16 ตามลำดับ) โดยพ่อที่ดูแลเรื่องความสะอาดของลูกเป็นประจำเพียงอย่างเดียวให้การดูแลความสะอาดของสิ่งแวดล้อมรอบตัวลูกมากที่สุด (ร้อยละ 7) และพ่อที่ดูแลความสะอาดของลูกประจำสองอย่างด้วยกัน ให้การดูแลความสะอาดร่างกายของลูกและความสะอาดของสิ่งแวดล้อมรอบตัวลูกมากที่สุด (ร้อยละ 7) สำหรับพ่อที่ดูแลความสะอาดของลูกประจำสามอย่างมีร้อยละ 7 ซึ่งพฤติกรรมที่ทำร่วมกันมากที่สุดได้แก่ การอาบน้ำให้ลูกและการดูแลความสะอาดของร่างกาย ร่วมกับความสะอาดของสิ่งแวดล้อมของลูก (ร้อยละ 2) และพ่อที่เหลืออีกร้อยละ 9 ดูแลความสะอาดของลูกเป็นประจำตั้งแต่ 4 อย่างขึ้นไป โดยพ่อที่ดูแลความสะอาดของลูกเป็นประจำ ทั้ง 5 อย่าง มีร้อยละ 4

1.3 การนอน

พ่ोजำนวนมาก คือ ประมาณเกือบสองในสามไม่เคยดูแลเรื่องการนอนของลูกเป็นประจำเลย ไม่ว่าจะเรื่องการเอาลูกเข้านอน การห่มล้อมลูก การเล่านิทานก่อนนอน หรือการดูแลให้ลูกนอนอย่างเป็นเวลาและพอเพียง นอกนั้นเคยทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

เป็นประจำมากที่สุด (ร้อยละ 26) โดยพ่อที่ดูแลลูกให้นอนเป็นเวลาและพอเพียงมีมากกว่าพ่อที่เอาลูกเข้านอนหรือห่อหุ้มหรือเล่นิทานให้ฟัง (ร้อยละ 17 : ร้อยละ 9) ส่วนพ่อที่ดูแลการนอนของลูกเป็นประจำทั้งสองอย่างน้อยกว่า คือ มีร้อยละ 12

1.4 การเล่นและการออกกำลังกาย

เกือบสองในห้าของพ่อคนงานไม่เคยดูแลลูกอย่างเป็นทางการเป็นประจำในเรื่องการเล่นและการออกกำลังกาย สำหรับพ่อที่ดูแลประจำทำอยู่อย่างเดียวนมากที่สุด (ร้อยละ 32) ก็คือการเล่นหยอกล้อหรือพูดคุยกับลูก (ร้อยละ 26) และพ่อเกือบหนึ่งในห้าดูแลประจำสองเรื่องด้วยกัน เรื่องที่ทำมากที่สุดคือการเล่นหยอกล้อหรือพูดคุย และการหาหรือทำของเล่นให้ลูก (ร้อยละ 10) นอกจากนั้นอีกหนึ่งในสิบทำสามหรือสี่อย่างร่วมกันเป็นประจำ โดยผู้ที่ทำทั้งสี่อย่างร่วมกันมีร้อยละ 4

1.5 สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

พ่อเกือบหนึ่งในสามไม่เคยดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของลูกอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม ในส่วนของพ่อที่ดูแลประจำ มีพ่อที่ให้การดูแลประจำทั้งสามอย่างคือ การดูแลให้ได้รับภูมิคุ้มกันตามเวลา การดูแลสุขภาพ และการระวังไม่ให้เกิดอุบัติเหตุหรืออันตราย (ร้อยละ 27) ส่วนพ่อที่ดูแลประจำอย่างเดียว มีร้อยละ 22 ซึ่งสิ่งที่ทำมากที่สุด คือการดูแลให้ได้รับภูมิคุ้มกันตามเวลา (ร้อยละ 12) และพ่อที่ดูแลประจำสองอย่าง มีร้อยละ 20 ซึ่งสิ่งที่ทำมากที่สุด คือการดูแลลูกให้ได้รับภูมิคุ้มกันตามเวลาร่วมกับการดูแลเรื่องสุขภาพ (ร้อยละ 8)

2. การส่งเสริมสติปัญญา

มีพ่อเพียงร้อยละ 16 ที่ไม่เคยส่งเสริมสติปัญญาของลูกเป็นประจำ ส่วนพ่อที่ส่งเสริมสติปัญญาของลูกเป็นประจำอยู่อย่างหนึ่งมีมากที่สุด คือมีถึงเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนพ่อทั้งหมด โดยพ่อที่ไม่ออกคำสั่งกับลูกพร่ำเพรื่อหรือโดยไม่บอกเหตุผลหรือโดยไม่คำนึงถึงว่าลูกกำลังทำอะไรอยู่มีมากกว่าหนึ่งในสาม และพ่อที่ทำประจำสองอย่างมีร้อยละ

16 ซึ่งทำมากที่สุด คือ การกระตุ้นให้ลูกช่างสังเกต รู้จักซักถามและคิดหาเหตุผล และการไม่ออกคำสั่งกับลูกพร่ำเพรื่อ (ร้อยละ 3) สำหรับพ่อที่ทำประจำสามอย่างนั้นมีหนึ่งในสิบ ซึ่งสามอย่างที่ทำร่วมกันมากที่สุดได้แก่ การฝึกให้ช่วยตัวเองตามกำลังความสามารถหรือคิดแก้ปัญหาด้วยตัวเอง การกระตุ้นให้เป็นคนช่างสังเกต รู้จักซักถามและคิดหาเหตุผล และการสอนให้รู้จักตัดสินใจหรือคิดแก้ปัญหาด้วยตัวเอง เช่นเดียวกับการไม่ออกคำสั่งพร่ำเพรื่อหรือโดยไม่บอกเหตุผลหรือไม่คำนึงถึงสิ่งที่ลูกกำลังทำ ร่วมกับการช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการช่วยส่งเสริมให้ลูกดูรายการทีวีหรือฟังวิทยุหรืออ่านหนังสือหรือเล่นของเล่นที่ส่งเสริมความรู้และสติปัญญา (ร้อยละ 2 เท่ากัน) พ่อที่เหลือนอกนั้นอีกร้อยละ 11 ทำเป็นประจำ 4-6 อย่างร่วมกัน โดยพ่อที่ส่งเสริมสติปัญญาของลูกประจำทั้ง 6 อย่างนั้นแทบจะไม่มีเลย (ร้อยละ 0.4)

3. การดูแลเรื่องอารมณ์

มีพ่อจำนวนน้อยมาก (ร้อยละ 3) ที่ไม่เคยดูแลเรื่องอารมณ์ของลูกอย่างเป็นประจำเลยไม่ว่าอย่างใดอย่างหนึ่ง พ่อที่ดูแลประจำอย่างเดียวก็น้อยมาก (ร้อยละ 6) ซึ่งสิ่งที่ทำประจำอย่างเดียวนั้นมากที่สุด ได้แก่ การไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวหรือทำโทษลูกมากเกินไป เหตุแล้วเอาใจภายหลังเป็นพิเศษ หรือการไม่ทะเลาะวิวาทหรือตบตีกับภรรยาหรือผู้อื่นต่อหน้าลูก (ร้อยละ 1.4 เท่ากัน) หนึ่งในสิบของคณงานชายดูแลอารมณ์ลูกประจำสองอย่าง ซึ่งเรื่องที่ทำมากที่สุดคือการไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวมากเกินไปเหตุแล้วแก้ตัวด้วยการเอาใจมากเป็นพิเศษร่วมกับการไม่ลงโทษลูกอย่างรุนแรง หรือร่วมกับการไม่ทะเลาะวิวาทหรือตบตีกับภรรยาหรือผู้อื่นต่อหน้าลูก (ร้อยละ 1.6 เท่ากัน) ร้อยละ 15 ของพ่อคนงานทำประจำ 3 อย่างด้วยกัน ซึ่งที่ทำมากที่สุดคือการไม่ทำโทษลูกอย่างรุนแรง และการไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวมากเกินไปเหตุแล้วเอาใจมากในภายหลัง ร่วมกับการไม่ปฏิบัติกับลูกตามอารมณ์หรือร่วมกับการไม่ทะเลาะวิวาทหรือตบตีกับภรรยาหรือผู้อื่นต่อหน้าลูก (ร้อยละ 3 เช่นกัน) ส่วนพ่อคนงานที่ดูแลลูกประจำสี่อย่างด้วยกันมีมากที่สุดคือมีมากกว่าหนึ่งในห้า และสี่อย่างที่ทำด้วยกันมากที่สุดคือการไม่ทำโทษลูกอย่างรุนแรง การไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวมากเกินไปเหตุ

แล้วเอาใจมากภายหลัง และการไม่ทะเลาะวิวาทหรือตบตีกับภรรยาหรือผู้อื่นต่อหน้าลูก ร้อยละ 11) นอกจากนั้นพ่อที่เหลืออีกร้อยละ 43 ทำประจำ 5-7 อย่างด้วยกัน โดยพ่อที่ดูแล อารมณ์ลูกประจำ 5 อย่าง มีร้อยละ 13 ดูแลประจำ 6 อย่างมีร้อยละ 16 และที่ดูแลประจำทั้ง 7 อย่างมีเกือบหนึ่งในสิบ

4. การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

พ่อคนงานเกือบครึ่งหนึ่งไม่เคยดูแลลูกเป็นประจำในเรื่องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ส่วนพ่อที่ดูแลประจำ อย่างเดียวมากที่สุด (ร้อยละ 20) โดยเน้นเรื่องการส่งเสริมให้ลูกเป็นคนมีน้ำใจ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และสงสารเห็นใจผู้อื่นมากกว่าเรื่องอื่น ๆ (ร้อยละ 7) พ่อที่เหลืออีกร้อยละ 12 ดูแลประจำสองอย่าง โดยฝึกเรื่องการวางตัวให้เหมาะสมกับ กาลเทศะและบุคคลร่วมกับการฝึกความรับผิดชอบการปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือการมี ระเบียบวินัยมากที่สุด (ร้อยละ 2) ร้อยละ 11 ดูแลประจำสามอย่าง โดยการฝึกลูกในสองเรื่อง ที่ กล่าวข้างต้นร่วมกับการส่งเสริมให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และสงสารผู้อื่นมากที่สุด (ร้อยละ 4) ร้อยละ 11 เช่นกัน ทำประจำ 4-5 อย่างร่วมกัน และมีพ่อน้อยมาก (เพียงร้อยละ 0.6) ที่ดูแล ประจำในด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นทางสังคมทั้ง 6 อย่าง

5. การดูแลให้มีจิตใจดี อยู่ในศีลธรรม และยึดมั่นในประเพณี

สองในห้าของพ่อคนงานไม่เคยดูแลลูกประจำให้มีจิตใจดีอยู่ในศีลธรรม และยึดมั่นในประเพณี พ่อที่ดูแลประจำอย่างเดียวยาวมากที่สุด (ร้อยละ 12) ซึ่งมักจะสอนให้ ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อมากกว่าอย่างอื่น ๆ (ร้อยละ 3) พ่อร้อยละ 9 ทำประจำสองอย่างร่วมกัน ที่ ทำมากที่สุดในส่วนที่เท่ากัน (ร้อยละ 0.8) ได้แก่ การส่งเสริมให้พูดความจริงเสมอกับการ สอนให้กตัญญูรู้คุณคน การสอนให้สวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนทุกคืนกับการชักจูงให้มีส่วน ร่วมในประเพณีหรือกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว การสอนให้กตัญญูรู้คุณคนกับการเป็นคน สุภาพอ่อนโยนทั้งการพูดจาและกิริยาท่าทาง พ่อร้อยละ 8 เท่ากันทำเป็นประจำ 3 อย่าง 4 อย่าง และ 5 อย่าง โดยสามอย่างที่ทำประจำร่วมกันมากที่สุดคือ การสอนให้เป็นคนสุภาพ

อ่อนโยนการส่งเสริมให้พูดความจริงเสมอและการกตัญญูรู้คุณคน (ร้อยละ 1) และห้าอย่างที่ทำประจำมากที่สุด ได้แก่ สื่ออย่างทีกล่าวถึงร่วมกับการชมเชยหรือให้กำลังใจเมื่อลูกทำดีหรือพยายามเต็มความสามารถ (ร้อยละ 2) ที่เหลืออีกร้อยละ 13 ทำประจำ 6-8 ข้อ และพ่อที่ดูแลลูกประจำทั้ง 9 อย่างในด้านนี้มีเพียงร้อยละ 2 เท่านั้น

สรุปได้ว่า พ่อคนงานที่เลี้ยงดูลูกเป็นประจำในแต่ละด้านมีไม่มากนัก ทั้งการเลี้ยงดูทางร่างกาย (ซึ่งประกอบด้วย การดูแลอาหาร การดูแลความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า และข้าวของเครื่องใช้ การนอน การเล่นและการออกกำลังกาย สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย) การดูแลเรื่องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และการดูแลให้มีจิตใจดีอยู่ในศีลธรรมและยึดมั่นในประเพณี และส่วนใหญ่ของผู้ที่ดูแลประจำ ดูแลประจำเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้แตกต่างจากการดูแลอารมณ์ และการส่งเสริมสติปัญญาซึ่งมีพ่อที่ไม่เคยทำเป็นประจำแม้แต่อย่างเดียวน้อยมาก อย่างไรก็ตามสัดส่วนที่สูงมากของการดูแลอารมณ์และการส่งเสริมสติปัญญาเป็นประจำ อาจเนื่องมาจากมีการใช้ข้อความเชิงลบใน 2 หัวข้อนี้ เช่น การไม่ออกคำสั่งกับลูกอย่างพรวดเพื่อโดยไม่มีเหตุผล หรือการไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวหรือทำโทษลูกมากเกินไปแล้วเอาใจเป็นพิเศษภายหลัง เป็นต้น

5.3 พฤติกรรมการณ์เลี้ยงดูลูกของพ่อคนงาน จำแนกตามลักษณะบางประการของพ่อและลูก

ลักษณะบางประการของพ่อคนงาน เช่น การทำงานเป็นกะหรือไม่เป็นกะของพ่ออาจมีผลกระทบต่อการใช้เวลากับลูก เนื่องจากพ่อที่ไม่ได้ทำงานเป็นกะมีเวลาการทำงานที่แน่นอน ต่างจากพ่อที่ทำงานเป็นกะซึ่งโดยปกติต้องหมุนเวียนเปลี่ยนกะทุกอาทิตย์จนครบทั้งกะเช้า กะบ่าย และกะดึก ทำให้มีเวลาทำงานและเวลาพักผ่อนที่ไม่แน่นอนเหมือนพ่อที่ไม่ได้ทำงานเป็นกะ จึงอาจมีพฤติกรรมในการเลี้ยงลูกที่แตกต่างกัน ในทำนองเดียวกันพ่ที่มีลูกอยู่ด้วยกันกับพ่ที่มีลูกแยกกันอยู่ซึ่งส่วนมากเป็นการแยกไปอยู่กับปู่ย่าตายายในต่างจังหวัด ก็อาจมีพฤติกรรมการณ์เลี้ยงดูที่ไม่เหมือนกัน นอกจากนั้น ลักษณะบาง

ประการของลูกได้แก่การเป็นลูกสาวหรือลูกชาย และการเป็นทารกหรือเด็กวัยต่างกัน ก็อาจมีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกที่แตกต่างกันของพ่อคนงานด้วย

ดังนั้น การศึกษานี้จึงได้พิจารณาพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อคนงาน จำแนกตามลักษณะการทำงานของพ่อ การอยู่ร่วมกันกับลูก รวมทั้งเพศและอายุของลูก เพื่อศึกษาว่าปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกที่แตกต่างกันหรือไม่

พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อคนงาน จำแนกตามลักษณะการทำงานของพ่อ

ผลการศึกษาปรากฏว่า พ่อที่ทำงานเป็นกะกับพ่อที่ไม่ได้ทำงานเป็นกะมีพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกในด้านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันเลยแทบทุกเรื่อง ยกเว้นเพียงสองเรื่องเท่านั้น คือ การปรึกษากับภรรยาเรื่องกรรมการเลี้ยงดูลูก ซึ่งพ่อที่ไม่ได้ทำงานเป็นกะปรึกษาภรรยาเรื่องกรรมการเลี้ยงดูลูกเป็นประจำมากกว่า (ร้อยละ 32:20) และฝึกลูกให้มีความรับผิดชอบปฏิบัติตัวตามกฎระเบียบหรือเป็นคนมีระเบียบวินัยเป็นประจำมากกว่าพ่อที่ทำงานเป็นกะ (ร้อยละ 32:16) เนื่องจากพ่อที่ทำงานเป็นกะมีเวลาไม่แน่นอนแตกต่างกันในแต่ละสัปดาห์ แล้วแต่ว่าสัปดาห์ใดจะทำงานกะไหน ซึ่งถ้าทำกะบ่ายโอกาสพบกับลูกก็จะน้อย การฝึกลูกในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาอย่างต่อเนื่องจึงทำได้น้อยกว่าพ่อที่ไม่ได้ทำงานเป็นกะ ซึ่งมีเวลาอยู่กับลูกที่แน่นอนกว่า อย่างไรก็ตามพ่อที่ทำงานเป็นกะบางคนกล่าวว่า ขึ้นอยู่กับความสนใจของพ่อมากกว่า ถ้าสนใจจริงก็ต้องมีเวลาให้ลูกอยู่แล้ว เช่น ถ้าทำงานกะกลางคืนก็ดูแลลูกตอนเย็น ถ้าทำกะเช้าก็พบกันก่อนไปโรงเรียน หรือเวลาออกกะก็ไปไหน ๆ กับลูกได้ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ตารางที่ ผ5.4)

พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อคนงาน จำแนกตามการอยู่ร่วมกันกับลูก

การที่พ่อกับลูกอยู่ด้วยกันหรือแยกกันอยู่มีผลต่อการเลี้ยงดูลูกที่แตกต่างกันในแทบทุกเรื่องของการดูแลด้านร่างกายในเรื่องอาหาร การนอน สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ด้านอารมณ์ ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และด้านการดูแลให้ลูกมีจิตใจดีอยู่ในศีลธรรม

และยึดมั่นในประเพณี ยกเว้นเรื่องการเตรียมหรือทำอาหารให้ลูก การปรึกษากับภรรยาเรื่อง การเลี้ยงดูลูก การฝึกให้พูดหรือวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล การฝึกให้มีความรับผิดชอบปฏิบัติตัวตามกฎระเบียบหรือปฏิบัติตัวเป็นคนมีระเบียบวินัย และการชมเชยหรือให้กำลังใจเมื่อลูกทำดีหรือพยายามเรียนหรือทำงานเต็มความสามารถ ที่พ่อปฏิบัติไม่แตกต่างกันไม่ว่าลูกอยู่ด้วยหรือไม่ ส่วนด้านการส่งเสริมสติปัญญา นั้น ไม่มีความแตกต่างกันเลยในทุกเรื่อง เช่นเดียวกับการดูแลร่างกายในเรื่องการทำควมสะอาดร่างกาย เสื้อผ้าและข้าวของเครื่องใช้ และเรื่องการเล่นและการออกกำลังกายที่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นการส่งเสริมให้ลูกทำงานอดิเรกเพียงอย่างเดียวที่พ่อที่มีลูกอยู่ด้วยส่งเสริมทั้งอย่างเป็นประจำและไม่เป็นประจำมากกว่าพ่อที่ไม่ได้อยู่ด้วยกันกับลูก (ไม่ประจำร้อยละ 53 : ร้อยละ 41 และประจำร้อยละ 11 : ร้อยละ 8) (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ตารางที่ ๕.5)

พฤติกรรมการณ์เลี้ยงดูลูกของพ่อคนงาน จำแนกตามเพศของลูก

พ่อคนงานเลี้ยงดูลูกสาวกับลูกชายแทบจะไม่แตกต่างกันเลยในทุก ๆ ด้าน ยกเว้นว่าพ่อดูแลลูกชายให้ได้รับภูมิคุ้มกันตามเวลามากกว่าลูกสาว (ร้อยละ 87 : ร้อยละ 49) ส่วนลูกสาวนั้นพ่อหาหรือทำของเล่นแบบไม่ประจำให้มากกว่า (ร้อยละ 77 : ร้อยละ 65) สอนให้เป็นคนสุภาพอ่อนโยนทั้งการพูดจาและกิริยาและท่าทางเป็นประจำมากกว่า (ร้อยละ 42 : ร้อยละ 30) และชมเชยหรือให้กำลังใจเมื่อลูกสาวทำดีหรือพยายามเรียนหรือทำงานเต็มความสามารถมากกว่าลูกชายเสมอ (ไม่ประจำร้อยละ 61 : ร้อยละ 53 และประจำร้อยละ 25 : ร้อยละ 24) (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ตารางที่ ๕.6)

อนึ่ง ข้อมูลเพิ่มเติมจากการวิจัยเชิงคุณภาพ แสดงว่าพ่อส่วนใหญ่สอนลูกสาวและลูกชายต่างกัน โดยมีเหตุผลว่าผู้หญิงกับผู้ชายไม่เหมือนกันจึงต้องสอนต่างกัน ลูกสาวมักถูกสอนให้ทำกับข้าวและช่วยทำงานบ้าน นอกจากนั้นยังถูกสอนให้เป็นคนเรียบร้อย อดทน มีระเบียบ พูดเพราะ อ่อนน้อม ไม่ก้าวร้าว และไม่ผัดผ่อนเหมือนผู้ชาย พ่อบางคนยังสอนลูก

สาวอีกด้วยว่าถ้าจะมีครอบครัวให้เลือกดี ๆ เพราะผู้หญิงมีแต่ทางเสียเปรียบ ไม่เหมือนกับผู้ชายที่มีแต่ทางได้เปรียบ ส่วนลูกชายพ่อก็มักจะสอนเรื่องอื่น ๆ มากกว่าสอนให้ช่วยทำงานบ้าน เช่น สอนเรื่องความเข้มแข็งอดทน การคบเพื่อน การกล้าสู้คน และการมีเล่ห์เหลี่ยมบ้าง เรื่องงานบ้านก็มักจะสอนให้ทำบ้าง แต่ไม่เน้นมากเหมือนกับลูกสาวเพราะถือว่าเป็นงานของผู้หญิง แต่พ่อบางคนก็บอกว่าไม่เสียหาย ลูกชายก็ควรรู้บ้าง โดยเฉพาะถ้าครอบครัวไม่มีลูกสาว ก็ต้องสอนให้ทำกับข้าวและทำงานบ้านบ้าง ถ้าพ่อแม่ไม่สบายลูกชายจะได้ทำได้ และพ่อบางคนก็บอกว่าสอนให้ทำงานบ้านเหมือนกันทั้งลูกชายและลูกสาว แต่ลูกชายมักไม่ค่อยยอมทำ นอกจากนั้น ยังมีพ่อที่ให้ข้อคิดเห็นว่าลูกชายนั้นควรให้แม่ดูแลจะได้นุ่มนวลขึ้น และลูกสาวควรให้พ่อดูแลจะได้เป็นคนเด็ดขาดไม่อ่อนแอจนเกินไป

พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อคนงาน จำแนกตามอายุของลูก

พ่อที่มีลูกโต (อายุ 4-12 ปี) ดูแลลูกมากกว่าพ่อที่มีลูกเล็ก (อายุ 0-3 ปี) ในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสติปัญญา การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และการดูแลให้มีจิตใจดียึดมั่นในศีลธรรมและประเพณี ส่วนในด้านการดูแลเรื่องอารมณ์นั้น พ่อแสดงความรักความห่วงใยและทำตัวใกล้ชิดหรือเป็นเพื่อนทั้งกับลูกเล็กและลูกโตไม่แตกต่างกัน และไม่ทำโทษอย่างรุนแรงหรือไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวหรือทำโทษลูกมากเกินไป ก็นับทั้งกับลูกเล็กและลูกโต แต่พ่อที่มีลูกโตมักปฏิบัติกับลูกตามอารมณ์อย่างไม่เป็นประจำมากกว่า (ร้อยละ 41:31) และทะเลาะวิวาทหรือตบตีกับภรรยาหรือผู้อื่นต่อหน้าลูกโตมากกว่าลูกเล็กอย่างไม่เป็นประจำมากกว่า (ร้อยละ 32 : ร้อยละ 20) และในด้านการดูแลร่างกาย พ่อที่มีลูกโตเตรียมหรือทำอาหารดูแลเรื่องการทานอาหารที่มีประโยชน์เป็นประจำมากกว่า (ร้อยละ 34:20) ฝึกเรื่องการรับประทานอาหารเป็นประจำมากกว่า (ร้อยละ 34:22) ดูแลความสะอาดของร่างกายเป็นประจำมากกว่า (ร้อยละ 28:18) ส่งเสริมการออกกำลังกายอย่างพอเพียงมากกว่าทั้งอย่างประจำและไม่ประจำ (ไม่ประจำร้อยละ 59:50 และประจำร้อยละ 21:17) และส่งเสริมให้มีงานอดิเรกอย่างไม่เป็นประจำมากกว่าพ่อที่มีลูกเล็ก (ร้อยละ 56:38) ส่วนในเรื่องการชงนม การ

ป้อนข้าวหรืออาหารเสริม การอาบน้ำ การเช็ดอึหรือฉี่ การดูแลเรื่องการนอน และการดูแล
สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย การเล่นหรือพูดคุยด้วย และการหาหรือทำของเล่นให้มัน
ไม่แตกต่างกันระหว่างพ่อที่มีลูกเล็กกับพ่อที่มีลูกโต (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ตารางที่ ผ5.7)

บทที่ 6

การปฏิบัติตัวของพ่อคนงานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว

นอกจากพฤติกรรมการเลี้ยงลูกของพ่อคนงานจะส่งผลต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของลูกแล้ว การปฏิบัติของพ่อคนงานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวยังมีผลกับลูกอีกด้วย เนื่องจากการปฏิบัติตัวของพ่อคนงานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวทั้งที่เป็นการปฏิบัติกับครอบครัวโดยตรงหรือไม่ก็ตาม ย่อมส่งผลทำให้ครอบครัวมีความสุขไม่เดือดร้อนถ้าหากพ่อปฏิบัติตัวดี แต่หากพ่อปฏิบัติตัวไม่ดีหรือในทางที่เป็นปัญหา ครอบครัวก็ย่อมจะเดือดร้อนหรือไม่มีความสุขไปด้วย และนอกจากการปฏิบัติตัวของพ่อจะทำให้ลูกมีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นเป็นสุขหรือไม่แล้ว การปฏิบัติตัวของพ่อยังเป็นแบบอย่างที่ถูกมักจะลอกเลียนแบบด้วย เนื่องจากเด็กมักเลียนแบบผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ หรือพี่เลี้ยง ดังนั้นการที่ลูกจะมีบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือไม่ ส่วนหนึ่งแล้วก็ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตัวของพ่อเป็นสำคัญด้วย

การติดต่อสื่อสารกันภายในครอบครัว ระหว่างสามีกับภรรยา และระหว่างพ่อแม่กับลูก ก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความรักความเข้าใจกันของสมาชิกครอบครัว ซึ่งย่อมส่งผลถึงตัวลูกทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมอย่างแน่นอน

ดังนั้น บทนี้จึงประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ส่วนแรกคือ การปฏิบัติตัวของพ่อคนงานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว และส่วนที่สอง คือ การสื่อสารภายในครอบครัว

อนึ่ง นอกเหนือจาก 2 ส่วนหลักดังกล่าว ในตอนท้ายของบทนี้จะนำเสนอความคิดเห็นของพ่อและแม่คนงานต่อรูปแบบในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ในการเลี้ยงลูกเอาไว้เป็นส่วนที่สามด้วย เนื่องจากจะเป็นประโยชน์ต่อการเสนอแนะรูปแบบกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของพ่อและแม่คนงานอย่างแท้จริง

6.1 การปฏิบัติตัวของพ่อคนงานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว

สำหรับการปฏิบัติตัวเชิงบวกของพ่อคนงานที่สะท้อนถึงการเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดีที่จะทำให้ครอบครัวรู้สึกอบอุ่นมีความสุข พบว่ามีสัดส่วนของพ่อคนงานที่รายงานว่าปฏิบัติเช่นนั้นเป็นประจำไม่สูงมากนัก กล่าวคือ พ่อคนงานระบุว่าแสดงความรักความห่วงใยภรรยาเป็นประจำร้อยละ 41 แสดงความรักความห่วงใยญาติเป็นประจำร้อยละ 31 และช่วยทำงานบ้านเป็นประจำร้อยละ 34 อย่างไรก็ตามพ่อคนงานที่รายงานว่าตนมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวเสมอเช่น อยู่ดูแลลูกเมื่อเจ็บป่วยเป็นประจำ มีสัดส่วนสูงมากถึงร้อยละ 82

นอกจากนี้การปฏิบัติตัวเชิงบวกอีกประการหนึ่งที่แสดงถึงความเป็นผู้ยึดมั่นในประเพณีอันดีงาม ซึ่งจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกได้ พบว่า มีพ่อคนงานเพียงร้อยละ 11 ที่ทำบุญหรือตักบาตรเป็นประจำ แต่ที่รายงานว่าทำเหมือนกันแม้จะไม่ประจำก็มีมากถึงร้อยละ 85

ส่วนการปฏิบัติตัวเชิงลบที่สะท้อนถึงการเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ไม่ดี ไม่รับผิดชอบ หรือไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเท่าที่ควรนั้น แม้ว่าแทบทุกพฤติกรรม (ยกเว้นการกินเหล้าและเล่นหวย) เกือบจะไม่มีพ่อคนงานรายงานว่าปฏิบัติเป็นประจำเลย (ร้อยละ 0-3) แต่ก็มีหลายพฤติกรรมที่พ่อคนงานปฏิบัติแบบไม่เป็นประจำในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงจนถึงสูงมาก แสดงว่ามีพ่อคนงานจำนวนไม่น้อยที่มีการประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน และไม่มีความสุข รายละเอียดของการปฏิบัติตัวเชิงลบมีดังนี้ พ่อคนงานส่วนมากระบุว่าไม่เคยทะเลาะกับภรรยาอย่างรุนแรงเป็นประจำ (ร้อยละ 79) และไม่เคยทำหรือพูดอะไรแบบไม่เกรงใจผู้อื่นเป็นประจำ (ร้อยละ 70) แต่ก็มีพ่อคนงานจำนวนมากที่เดียวที่รายงานว่ามีการปากเสียงกับภรรยาหรือพูดจาไม่เหมาะสม เช่น พูดไม่สุภาพ พูดตวาด หรือกราดเกรี้ยว แต่ไม่ได้ทำเป็นประจำ (ร้อยละ 76 และ 62 ตามลำดับ) ยิ่งเรื่องการสังสรรค์นอกบ้านกับเพื่อนด้วยแล้ว มีพ่อคนงานในสัดส่วนสูงมากที่รายงานว่าปฏิบัติแต่ไม่ได้ทำประจำ (ร้อยละ 92) และพ่อคนงานที่ใช้จ่ายสุร่ยสุร่ายแบบไม่เป็นประจำก็มีมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 56)

ในเรื่องอบายมุข ประมาณสามในสี่ของพ่อคนงานดื่มสุราและเล่นหวย (ทั้งแบบไม่ประจำ และแบบประจำ) และประมาณเกือบหนึ่งในสี่เล่นการพนันอย่างอื่น สำหรับการสูบบุหรี่ มีพ่อคนงานที่สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ประมาณครึ่งต่อครึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า สัดส่วนของพ่อคนงานที่สูบบุหรี่มีน้อยกว่าสัดส่วนของพ่อคนงานที่ดื่มสุรามาก

และประการสุดท้าย แม้จะมีพ่อคนงานจำนวนน้อยที่รายงานว่าเที่ยวหญิงบริการหรือนอกใจภรรยาโดยการมีผู้หญิงอื่น (ร้อยละ 10 และ 14 ตามลำดับ) แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตอีกเช่นกันว่า สัดส่วนของพ่อคนงานที่ยอมรับว่ามีผู้หญิงอื่นกลับมีมากกว่าที่เที่ยวหญิงบริการเสียอีก

สำหรับการปฏิบัติตัวของสามีของคนงานหญิงนั้น ผลการศึกษาแสดงว่าการปฏิบัติตัวของสามีของคนงานหญิง (ในทัศนะของคนงานหญิง) ไม่แตกต่างจากการปฏิบัติตัวของคนงานชายเท่าไรนักในหลาย ๆ ประเด็น อย่างไรก็ตามมีบางประเด็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการปฏิบัติตัวเชิงบวก 1 อย่าง ได้แก่ การทำบุญหรือตักบาตรที่สามีของคนงานหญิงทำเป็นประจำมากกว่าคนงานชาย และไม่ทำเลยมากกว่าคนงานชายเช่นกัน และเป็นการปฏิบัติตัวเชิงลบอีก 5 อย่างที่คนงานหญิงกล่าวว่าสามีของตนปฏิบัติน้อยกว่าคนงานชาย ได้แก่ การเป็นคนสุรุษสุร่าย การสังสรรค์นอกบ้านกับเพื่อน การทำหรือพูดอะไรแบบไม่เกรงใจผู้อื่น ตลอดจนการดื่มสุรา และการมีผู้หญิงอื่น

ข้อมูลเชิงคุณภาพเสริมและสนับสนุนข้อมูลจากการสำรวจที่ระบุว่า การปฏิบัติตัวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวมีทั้งการปฏิบัติตัวเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งจะเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตัวที่ลูกจะลอกเลียนแบบได้

พ่อบางคนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกในเรื่องความขยัน อดทน และปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงงานด้วยการไม่ขาดงานหรือไม่ไปทำงานสายบ่อย ๆ นอกจากนั้น พ่อส่วนหนึ่งยังเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติกับภรรยาด้วยการให้เกียรติ เข้าใจ รับฟังเหตุผล และมี

น้ำใจ โดยให้เงินทั้งหมดที่หามาได้กับภรรยา ปรีกษาหรือเมื่อต้องการซื้ออะไร ซื้อของกินมาฝากเวลาไปไหนกลับมา และไม่ต่อว่าเมื่อภรรยาไปงานเลี้ยงที่ไหนก็ตาม ซึ่งการปฏิบัติเชิงบวกของสามี โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวโดยตรง เช่น การช่วยทำงานบ้าน หรือการช่วยเลี้ยงลูกบ้าง ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ทำประจำหรือทำไม่มากก็ตามทำให้ภรรยาดีใจและมีความสุขมาก

อย่างไรก็ตาม มีพ่อหลายคนที่ไม่ได้ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก เช่น พุ่มเพ็ญ เอาเงินไปกินเหล้าหมด รักพี่น้องมากจนใครมาขอเงินก็ให้หมด และแม้พ่อส่วนใหญ่จะสอนลูกว่าการสูบบุหรี่หรือการดื่มสุราเป็นสิ่งไม่ดีไม่ควรทำ แต่พ่อส่วนมากก็ยังสูบบุหรี่และดื่มสุราอยู่ แต่ก็พยายามไม่ให้ลูกเห็นเพราะกลัวจะเอาอย่าง และพ่อส่วนใหญ่จะพยายามสูบบุหรี่หรือดื่มสุราให้ห่างไกลจากลูก โดยการออกไปสูบบุหรี่นอกห้องหรือนอกบ้าน และโดยการไม่อุ้มลูกหลังจากดื่มสุรามาแล้ว อย่างไรก็ตาม พ่อบางคนก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไปว่าลูกคงไม่เอาอย่าง หรือให้ลูกเห็นก็ไม่เป็นไร จะได้สอนลูกว่าควรกินอย่างไรและมากน้อยแค่ไหน

การดื่มสุรานอกจากจะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่ลูก ยังเป็นสาเหตุของการเกิดปัญหาอื่นในครอบครัว เนื่องจากทำให้กลับบ้านผิดเวลา มีการเอาเงินไปเลี้ยงเพื่อน และอาจมีผู้หญิงอื่นได้ ดังนั้นการดื่มสุราของพ่อคนงานจึงเป็นปัญหาสำคัญมากในความรู้สึกของแม่ที่เป็นภรรยาคนงาน เพราะทำให้ ห้างเงินครอบครัว ขาดความรับผิดชอบ และมักเป็นต้นเหตุของการทะเลาะวิวาทระหว่างสามีภรรยา และการทำร้ายร่างกายกันด้วยในบางครั้ง และแม้แต่ครอบครัวที่ส่งลูกกลับไปให้ญาติที่บ้านเกิดเลี้ยง เมื่อมีโอกาสกลับไปเยี่ยมลูกแทนที่จะใช้เวลาอยู่กับลูกมาก ๆ เพื่อสร้าง สายใยแห่งความผูกพันกับลูก พ่อคนงานส่วนใหญ่กลับใช้เวลาที่มีไปเยี่ยมเยียนเพื่อนเก่า มีการตั้งวงสุรา เพื่อพูดคุยดื่มกินกันจนแทบจะไม่มีเวลาให้กับลูก

ส่วนการปฏิบัติ ตัวเชิงลบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การมีผู้หญิงอื่นหรือการนอกใจภรณานั้น พ่อคนงานส่วนใหญ่พูดตรงกันว่าไม่ต้องการให้เกิดขึ้นกับครอบครัวของตนเอง

เพราะสงสารภรรยา แต่พ่อคนงานหลายรายสารภาพว่าเคยนอกใจภรรยา โดยการแอบไปมีเพศสัมพันธ์กับหญิงอื่น เพราะอยากลอง และเพราะคิดว่าเป็นเรื่องธรรมดาถ้าผู้ชายไปติดพัน และผู้หญิงมีใจด้วย ก็ควรมีเพศสัมพันธ์กันได้ แต่ส่วนใหญ่แล้วไม่ได้คิดจริงจังด้วย และคิดว่าภรรยาของตนก็ไม่ทราบเรื่องนี้แต่อย่างใด เพราะพ่อคนงานจะพยายามทำตัวให้เป็นปกติที่สุดไม่ให้ภรรยาผิดสังเกต และถึงแม้ว่าภรรยาจะชอบสังเกตและชอบซักถามเมื่อเห็นว่ามีอะไรผิดปกติ ก็จะไม่ยอมรับเป็นอันขาด ทั้งนี้การพูดคุยกับกลุ่มภรรยาคนงานก็พบว่า ภรรยาคนงานส่วนใหญ่ค่อนข้างไวใจสามีของตน ถึงจะรับรู้บ้างก็มักคิดว่าเป็นเรื่องไม่จริงหรือเป็นการล้อกันเล่นมากกว่า

โดยสรุป แม้ว่าพ่อคนงานจะมีการปฏิบัติตัวบางอย่างที่ทำให้ครอบครัวมีความสุข ไม่เดือดร้อน และเป็นแบบอย่างที่ดีกับลูกได้ แต่ก็มี การปฏิบัติตัวอีกหลายอย่างที่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อนไม่มีความสุข และเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีกับลูก ซึ่งหากพ่อคนงานตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติเพื่อทำให้ครอบครัวมีความสุข ความรัก และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันตลอดจนเพื่อเป็นต้นแบบพฤติกรรมที่ดีของลูก ก็ควรจะปฏิบัติตัวไปในทางที่จะทำให้ครอบครัวดำเนินไปด้วยความรัก ความผูกพันและความเข้าใจซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อความผาสุกของครอบครัวและเพื่อเป็นแบบอย่างการปฏิบัติที่ดีของลูกด้วย

ตารางที่ 6.1 การปฏิบัติตัวของพ่อคนงานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว จำแนกตามเพศของผู้ตอบ

การปฏิบัติตัวของพ่อคนงาน	ชาย			หญิง		
	ไม่เคยทำ	ทำไม่ประจำ	ทำประจำ	ไม่เคยทำ	ทำไม่ประจำ	ทำประจำ
1. - ช่วยทำงานบ้าน*	1.8	64.6	33.6	2.5	62.2	35.3
2. - แสดงความรัก/ ความห่วงใยภรรยา	0.9	58.0	41.1	0.0	63.0	37.0
3. - แสดงความรัก/ความห่วงใย ญาติ ๆ	1.2	67.6	31.3	2.5	73.7	23.7
4. - ทำบุญ/ตักบาตร*	3.6	85.4	11.0	10.1	72.3	17.6
5. - มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว	82.1	17.6	0.3	75.6	23.5	0.8
6. - มีปากเสียงกับภรรยา	23.6	76.1	0.3	22.7	75.6	1.7
7. - ทะเลาะวิวาทกับภรรยา อย่างรุนแรง	78.5	21.5	0.0	78.8	21.2	0.0
8. - พุดจาไม่เหมาะสม	38.1	61.6	0.3	44.5	55.5	0.0
9. - ทำ/พูดอะไรแบบไม่เกรงใจผู้อื่น	70.4	29.6	0.0	64.7	33.6	1.7
10. - สุรุษสุร่าย*	41.5	56.4	2.1	60.5	36.1	3.4
11. - สูบบุหรี่	49.7	21.7	28.6	44.5	20.2	35.3
12. - กินเหล้า*	24.1	73.2	2.7	32.2	60.2	7.6
13. - เล่นหวย	25.7	61.5	12.8	35.0	49.6	15.4
14. - เล่นการพนันอื่น ๆ*	77.1	22.9	0.0	77.3	21.0	1.7
15. - ไปสังสรรค์นอกบ้านกับเพื่อน*	6.9	92.2	0.9	17.8	80.5	1.7
16. - เทียวหญิงบริการทางเพศ	90.1	9.9	0.0	93.2	6.8	0.0
17. - มีผู้หญิงอื่น	86.3	13.7	0.0	93.3	6.7	0.0

* ค่า χ^2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6.2 การสื่อสารภายในครอบครัว

การสื่อสารภายในครอบครัวระหว่างสามีกับภรรยาและระหว่างพ่อแม่กับลูกเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูลูก ถ้าคนในครอบครัวมีการสื่อสารที่เหมาะสมจะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความรักความเข้าใจภายในครอบครัวให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อลูกอย่างยิ่ง การสื่อสารภายในครอบครัวมีทั้งการสื่อสารระหว่างสามีกับภรรยาและการสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับลูกดังนี้

6.2.1 การสื่อสารระหว่างสามีภรรยา

สามีภรรยาคนงานมีการสื่อสารกันที่ค่อนข้างดี เมื่อต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งทำหรือไม่ทำอะไรก็มักบอกกันตรง ๆ เช่น เมื่อสามีเห็นภรรยาพูดจาไม่ดีก็จะเตือนไม่ให้พูดเช่นนั้นอีก และหากมีเรื่องที่ต้องตัดสินใจ ถึงแม้คนงานชายส่วนมากจะคิดว่าผู้ชายเป็นผู้นำ เพราะเป็นผู้รับผิดชอบครอบครัว แต่ก็จะมีการปรึกษากับภรรยาเพื่อรับฟังเหตุผลของกันและกัน ซึ่งสามีก็จะพิจารณาความคิดเห็นของภรรยาว่าเหมาะสมหรือปฏิบัติได้หรือไม่ หากคิดว่าจะไม่เหมาะสมก็จะอธิบายหรือให้เหตุผลหักล้างกับเหตุผลของภรรยา แต่สามีบางคนก็กล่าวว่าถ้าตนตัดสินใจอะไรไปแล้วภรรยาไม่ต้องมาห้าม เพราะตนเป็นผู้นำครอบครัว คนงานชายผู้หนึ่งกล่าวว่า “สามีโดยทั่วไปจะเชื่อฟังภรรยาประมาณ 70% ยกเว้นกรณีที่ภรรยามีฐานะหรือทุกสิ่งทุกอย่างดีกว่าสามี จึงจะเชื่อฟังทุกอย่าง”

สำหรับการสื่อสารกับภรรยาเรื่องการเลี้ยงดูลูก มีทั้งที่ไม่เคยบอกอะไรเลยปล่อยให้เป็นที่ปรึกษาของภรรยาในการเลี้ยงดูโดยไม่ได้กำหนดว่าต้องทำอะไรบ้าง ขอเพียงแต่ให้สอนลูกเป็นคนดีเท่านั้นก็พอ และมีทั้งที่พูดคุยกับภรรยาเมื่อมีความคิดเห็นไม่ตรงกันในเรื่องการเลี้ยงดู เช่น พ่อบางคนอยากฝึกลูกให้หุงข้าว แต่แม่เป็นห่วงไม่อยากให้ลูกทำเพราะกลัวไฟช็อตจึงพยายามช่วยทำ หรือพ่ออยากฝึกลูกให้เป็นคนกล้าโดยการให้ลูกไปซื้อของ แต่แม่ไม่อยากให้ไปเพราะกลัวลูกเป็นอันตราย กรณีเหล่านี้พ่อคนงานกล่าวว่าก็ต้องคุยกันกับภรรยา ในส่วนของภรรยาก็มีการทักท้วงเมื่อเห็นว่าสามีเลี้ยงดูไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม

เช่นกัน เช่น เมื่อสามีขงนมให้ลูกมากเกินไป หรืออาบน้ำเย็นให้ลูก หรือบอกว่าลูกชนก็ไม่เป็นไรให้โตแล้วค่อยดู ซึ่งสามีก็มักจะรับฟังและปฏิบัติตามที่ภรรยาทักท้วง

6.2.2 การสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับลูก

พ่อคนงานมักสื่อสารกับลูกโดยการสั่งสอน เช่น สอนลูกว่าอะไรดีไม่ดี อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ และหากลูกทำดีก็จะชมบ้างหรือให้รางวัลบ้างแล้วแต่กรณี แต่ถ้าลูกทำไม่ดีก็จะสอนก่อนแล้วถ้าไม่เชื่อฟังก็จะทำโทษ อย่างไรก็ตามพ่อคนงานบางคนกล่าวว่าพ่อแม่ควรรับฟังลูกด้วย ถ้าลูกมีเหตุผลที่ดีก็สนับสนุน แต่ถ้าลูกมีเหตุผลไม่ดีก็ต้องอธิบายให้ลูกเข้าใจว่าไม่ดีอย่างไร และควรให้ลูกมีส่วนร่วมตัดสินใจในบางเรื่องบ้าง เช่น เรื่องการเรียนซึ่งพ่อแม่อาจแนะนำได้แต่ไม่ควรบังคับ หรือถ้าจะไปเที่ยวที่ไหนด้วยกัน ก็ควรถามความเห็นของลูกบ้าง เป็นต้น

ส่วนลูกของคนงานก็สื่อสารกับพ่อแม่โดยการบอกตรง ๆ เมื่อต้องการให้พ่อแม่ทำอะไร เช่น เมื่อต้องการให้พ่อซื้ออะไรให้หรือเมื่อต้องการให้พ่อเลิกกินเหล้าก็จะบอกและบางทีก็จะอ่อนน้อมไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้สิ่งที่ต้องการ ซึ่งเวลาที่ลูกมาขอ พ่อก็จะพิจารณาดูว่าให้ได้หรือไม่ ถ้าให้ไม่ได้ก็จะอธิบายให้ลูกฟังว่าทำไมไม่ได้ เช่น ราคาแพงเกินไป ซื้อมาแล้วใช้ไม่คุ้ม หรือว่ายังไม่ถึงเวลาที่สมควรซื้อ เป็นต้น พ่อบางคนก็จะขอสิ่งแลกเปลี่ยน เช่น ต้องเรียนให้ได้คะแนนดีก่อน จึงจะให้สิ่งที่ลูกอยากได้เป็นการตอบแทน

โดยสรุป สมาชิกครอบครัวของคนงานมีการสื่อสารกันค่อนข้างมาก โดยทั่วไปสามีกับภรรยามีการพูดจากันเมื่อต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งทำหรือไม่ทำอะไร และหากมีเรื่องต้องตัดสินใจก็มักมีการปรึกษาหารือเพื่อรับฟังเหตุผลของกันและกัน อย่างไรก็ตามสามีคนงานชายส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ตนเป็นผู้นำครอบครัว ดังนั้นจึงเป็นผู้พิจารณาเหตุผลของภรรยาว่าเหมาะสมหรือไม่ แต่ถ้าเป็นเรื่องการเลี้ยงลูก ก็มีทั้งที่ปล่อยให้ทำหน้าที่ของภรรยาและที่พูดคุยกับภรรยาเมื่อความคิดเห็นไม่ตรงกัน ส่วนการสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับลูกนั้น พ่อคนงานสื่อสารกับลูกโดยการสั่งสอน การให้รางวัลและการลงโทษ และพ่อบางคนก็กล่าวว่าพ่อแม่ควรรับฟังลูกด้วย

ส่วนลูกก็สื่อสารกับพ่อแม่โดยการบอกตรง ๆ เมื่อต้องการให้พ่อแม่ทำอะไร หรือเมื่อตนเองต้องการอะไร

6.3 ความคิดเห็นของพ่อและแม่คนงานต่อรูปแบบในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ในการเลี้ยงลูก

พ่อและแม่คนงานมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ในการเลี้ยงลูกที่คล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือ พ่อและแม่คนงานส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80 เท่ากัน) ชอบหรืออยากให้มีการจัดการอบรมหรือบรรยายในโรงงานโดยบุคลากรทางการแพทย์ นักแนะแนวหรือนักจิตวิทยามากที่สุด ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ที่พ่อและแม่คนงานในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันชอบหรืออยากให้มีรองลงมา คือ การแจกคู่มือ เอกสาร หรือแผ่นพับเกี่ยวกับการเลี้ยงลูก (ร้อยละ 72 ของพ่อ และร้อยละ 76 ของแม่) การเชิญพ่อที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกมาพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนงานที่มีลูกโดยโรงงานจัดเวลาให้ (ร้อยละ 71 ของพ่อ และร้อยละ 72 ของแม่) และการคัดเลือกพ่อตัวอย่างในโรงงานเพื่อเป็นการส่งเสริมบทบาทของพ่อ (ร้อยละ 62 ของพ่อ และร้อยละ 69 ของแม่) ตามลำดับ และนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงงานแล้ว รายการที่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กในโทรทัศน์หรือวิทยุ ยังได้รับความนิยมจากแม่คนงานส่วนใหญ่ด้วยในสัดส่วนที่สูงมากถึงร้อยละ 80 (เท่ากับการจัดอบรมในโรงงาน) ต่างจากพ่อคนงานที่ชอบดูหรือฟังรายการที่เกี่ยวกับเด็กในสัดส่วนที่น้อยกว่ามาก (ร้อยละ 66) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแม่คนงานส่วนมากคิดว่าตนมีหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูก จึงพยายามขวนขวายหาความรู้ในเรื่องการเลี้ยงลูกจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งที่หาได้ง่ายและสะดวกคือ รายการวิทยุหรือโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกนั่นเอง ในขณะที่พ่อคนงานส่วนใหญ่ไม่ได้คิดว่าการเลี้ยงลูกเป็นหน้าที่หลักของตนแต่ผู้เดียว จึงอาจไม่สนใจดูหรือฟังรายการเหล่านี้มากนัก (ตารางที่ 6.2)

ตารางที่ 6.2 ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ และ ความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ในการเลี้ยงดู จำแนกตาม เพศของผู้ตอบ

รูปแบบกิจกรรม	ชาย					หญิง				
	ชอบ มาก ที่สุด	ชอบ มาก	ชอบ ปาน กลาง	ชอบ น้อย	ชอบ น้อย ที่สุด	ชอบ มาก ที่สุด	ชอบ มาก	ชอบ ปาน กลาง	ชอบ น้อย	ชอบ น้อย ที่สุด
1. จัดอบรมหรือบรรยาย ในโรงงานโดยบุคลากร ทางแพทย์/นักแนะแนว/ นักจิตวิทยา	26.5	53.0	20.5	0.0	0.0	40.3	39.5	18.5	1.7	0.0
2. จัดนิทรรศการในโรงงาน โดยการติดโปสเตอร์/ ฉายหนัง/วิดีโอเรื่องการ เลี้ยงดูลูก	19.6	47.6	28.9	3.3	0.6	20.2	48.7	25.2	4.2	1.7
3. เชิญพ่อที่ประสบความสำเร็จ ในการเลี้ยงดูมา คุยแลกเปลี่ยน ประสบการณ์กับคนงาน ที่มีลูก โดยทางโรงงาน จัดเวลาให้	24.7	46.1	26.5	1.5	1.2	37.0	35.3	25.2	0.8	1.7
4. คัดเลือกพ่อตัวอย่างใน โรงงานเพื่อเป็นการ ส่งเสริมบทบาทของพ่อ	17.6	43.5	31.8	4.5	2.7	35.3	33.6	29.4	0.8	0.8
5. แจกคู่มือ/เอกสาร/ แผ่นพับเกี่ยวกับการ เลี้ยงดู	21.5	50.1	23.6	3.9	0.9	30.3	45.4	16.8	7.6	0.0
6. ดู/ฟังรายการเกี่ยวกับ การเลี้ยงดูเด็กใน โทรทัศน์/วิทยุ	20.2	45.5	28.6	4.2	1.5	44.5	35.3	16.0	2.5	1.7

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงแบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อที่เป็นคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม โดยได้ศึกษาถึงความคิดเห็นและทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูลูก ตลอดจนการปฏิบัติตัวของพ่อที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวด้วย

การศึกษาใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ร่วมกับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการทำการสำรวจคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีลูก อายุ 0-12 ปี และทำงานในสายผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม 40 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง 4 จังหวัด คือ ปทุมธานี สมุทรปราการ นครปฐม และนนทบุรี รวมทั้งสิ้น 455 คน เป็นคนงานชาย 336 ราย และคนงานหญิง 119 ราย และโดยการจัดกลุ่มสันทนาการคนงานชาย 4 กลุ่ม และคนงานหญิง 4 กลุ่ม

7.1 สรุปผลการวิจัย

ครอบครัวคนงานส่วนใหญ่ประกอบด้วยคู่สมรสและลูก และบางครอบครัวก็มีพ่อแม่ของตนเอง พ่อแม่ของคู่สมรส หรือ ญาติพี่น้องอยู่ด้วย อย่างไรก็ตาม ประมาณหนึ่งในสามของคนงานแยกกันอยู่กับลูก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการแยกกันอยู่เมื่อลูกอายุ 3 เดือนขึ้นไป การแยกกันอยู่มีทั้งแบบถาวรคือ แยกกันอยู่ตั้งแต่ลูกยังเล็ก และเมื่อลูกโตก็เข้าโรงเรียนที่ต่างจังหวัด ต่อไป กับแบบชั่วคราวคือ แยกกันตอนลูกเล็กๆ แต่เมื่อถึงวัยเข้าโรงเรียนก็รับกลับมาอยู่ด้วยกัน เหตุผลของการแยกกันอยู่กับลูกคือ พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านทั้งคู่ ไม่มีเวลาเลี้ยงลูก หาค่าเลี้ยงที่ไว้ใจไม่ได้ และค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็กที่ภูมิภาคอื่นาเดิมในต่างจังหวัดถูกกว่า

สำหรับผู้ดูแลลูก เด็กเล็กส่วนใหญ่มีแม่เป็นผู้ดูแลหลัก รองลงมาคือ ยาย ย่า ญาติ พี่น้อง หรือพี่เลี้ยง ตามลำดับ ยกเว้นครอบครัวที่ไม่มีคนช่วยเลี้ยงที่บ้าน จึงจะนำเด็กไปฝากเลี้ยงที่บ้านญาติหรือผู้รับจ้างเลี้ยงเด็กเมื่ออายุ 3 เดือนขึ้นไป แต่เมื่อเด็กอายุ 3 ปี ศูนย์เด็กเล็กก็เป็น ผู้ดูแลหลักของเด็กบางส่วน (ร้อยละ 19 ของลูกคนแรก และร้อยละ 15 ของลูกคนที่สอง) และเมื่อเด็กอายุ 5 ปีขึ้นไป โรงเรียนก็เป็นผู้ดูแลหลักของเด็กส่วนใหญ่ ส่วนผู้ดูแลหลักคนอื่น ๆ ที่กล่าวข้างต้นก็จะดูแลในช่วงเวลาที่เด็กไม่ได้อยู่ที่ศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียน ทั้งนี้พ่อมิบทบาทในการดูแลเป็นประจําน้อยมาก

คนงานชายและหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกที่แตกต่างกันหลายประเด็น ซึ่งอาจส่งผลถึงการเลี้ยงดูลูกที่แตกต่างกัน กล่าวคือ คนงานชายส่วนใหญ่คิดว่า การเลี้ยงดูลูกหมายถึง การให้ความใกล้ชิด ความรัก ความอบอุ่น และการเอาใจใส่ แต่คนงานหญิงส่วนใหญ่ระบุถึงการดูแลทางร่างกายมากกว่า และคนงานหญิงส่วนมากคิดว่า การเลี้ยงดูควรเป็นหน้าที่ของแม่ ในขณะที่คนงานชายส่วนมากคิดว่าควรเป็นหน้าที่พ่อและแม่ร่วมกัน แต่ทั้งพ่อและแม่ก็มีความคิดเห็นตรงกันว่าผู้มีส่วนในการทำให้เด็กเติบโตเป็นคนไม่ดีมากที่สุดคือ พ่อแม่ และครอบครัว รองลงมาคือ สังคม สิ่งแวดล้อม และเพื่อน ตามลำดับ

นอกจากนี้ คนงานหญิงคิดว่าลักษณะของพ่อที่ดีคือ การมีความรับผิดชอบหรือเอาใจใส่ต่อครอบครัวมากที่สุด แต่คนงานชายส่วนใหญ่คิดว่า พ่อที่ดีควรมีความประพฤติดี หรือเป็นตัวอย่างที่ดีมากที่สุด และในฐานะพ่อตนมีหน้าที่สร้างฐานะให้กับครอบครัว ซึ่งคนงานชายส่วนมากก็ระบุว่า สิ่งที่ดีทำได้ดีในฐานะพ่อก็คือ การพยายามสร้างฐานะให้ครอบครัวเช่นกัน และสิ่งที่ตนทำไม่ดีในฐานะพ่อก็คือการไม่ค่อยมีเวลาให้ลูก และสำหรับบางคนก็คือ การไม่ได้ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูก

อย่างไรก็ตาม คนงานชายและหญิงมีทัศนคติต่อการเลี้ยงดูลูกที่เกือบจะไม่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความเชื่อ ปรัชญา และวิธีการเลี้ยงดูที่สำคัญ ๆ หลายอย่าง และมี

ทัศนคติเหมาะสมต่อการตอบสนองของความต้องการพื้นฐานและต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจของลูก แต่ทัศนคติต่อการเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้เข้าสังคมมีระเบียบวินัยและมีจริยธรรมของคนงานยังไม่เหมาะสมนัก

ในเรื่องแบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อคนงาน ผลการศึกษาพบว่า พ่อคนงานส่วนใหญ่เลี้ยงลูกแบบไม่ได้ทำประจำ แต่ก็มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูค่อนข้างมากในหลายๆ เรื่อง เฉพาะพฤติกรรมที่พ่อคนงานมากกว่าครึ่งหนึ่งทำแบบไม่ประจำมีมากถึง 26 พฤติกรรมครอบคลุมทุกด้านทั้งการดูแลร่างกาย การส่งเสริมสติปัญญา การดูแลอารมณ์ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และการดูแลให้มีจิตใจอยู่ในศีลธรรมและยึดมั่นในประเพณี ในทางตรงกันข้าม พ่อคนงานที่เลี้ยงลูกเป็นประจำมีไม่มากนัก มีเพียง 4 พฤติกรรมในด้านการดูแลร่างกายและการดูแลอารมณ์ ที่พ่อคนงานมากกว่าครึ่งหนึ่งทำเป็นประจำ ส่วนพ่อคนงานที่ไม่เคยเลี้ยงลูกก็มีสัดส่วนไม่น้อยในหลายพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการดูแลให้มีจิตใจอยู่ในศีลธรรมและยึดมั่นในประเพณี การดูแลสติปัญญา และการดูแลอารมณ์

การศึกษาครั้งนี้ยังพบอีกด้วยว่า ลักษณะการทำงานเป็นกะหรือไม่เป็นกะของพ่อและการที่ลูกเป็นลูกชายหรือลูกสาว ไม่มีผลต่อการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันของพ่อคนงานในเกือบทุกเรื่อง แตกต่างจากการอยู่ด้วยกันหรือแยกกันอยู่กับลูก และอายุของลูกที่มีผลต่อแบบแผนการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันของพ่อคนงาน กล่าวคือ พ่อคนงานที่มีลูกโต (อายุ 4-12 ปี) เลี้ยงลูกมากกว่าพ่อที่มีลูกเล็ก (อายุ 0-3 ปี) ในทุกพฤติกรรมของการส่งเสริมสติปัญญา การดูแลเรื่องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม การดูแลให้มีจิตใจอยู่ในศีลธรรมและยึดมั่นในประเพณี และบางพฤติกรรมของการดูแลร่างกายในเรื่องอาหาร การดูแลความสะอาด และการเล่นและการออกกำลังกาย ในทำนองเดียวกันพ่อคนงานที่อยู่ด้วยกันกับลูกก็ดูแลลูกมากกว่าในแทบทุกเรื่องของการเลี้ยงดูด้านต่างๆ ยกเว้นการส่งเสริมสติปัญญากับการดูแลร่างกายในเรื่องการทำความสะอาด และการดูแลการเล่นและการออกกำลังกายที่ไม่แตกต่างกับพ่อที่แยกกันอยู่กับลูกแต่อย่างใด

นอกเหนือจากพฤติกรรมในการเลี้ยงดูแล้ว การปฏิบัติตัวของพ่อที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว ย่อมส่งผลถึงลูกด้วย ผลการศึกษาแสดงว่า พ่อคนงานมีการปฏิบัติตัวหลายอย่างที่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อนไม่มีความสุขและไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก เช่น พุ่มเพื่อยสุรุษสุราย สุบนุหรี ดื่มเหล้า เล่นหวยหรือการพนันอย่างอื่น มีผู้หญิงอื่น มีปากเสียงกับภรรยา พุดจาไม่เหมาะสม และชอบสังสรรค์กับเพื่อนนอกบ้าน เป็นต้น

7.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เด็กที่เป็นลูกคนงานได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสมจากพ่อและแม่มากขึ้น และเพื่อให้คนงานชายมีบทบาทในการเลี้ยงดูมากขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่มาจากผลการศึกษาครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการผลักดันให้มีศูนย์เลี้ยงดูเด็กอ่อนและเด็กเล็กที่มีคุณภาพในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อให้ลูกมีโอกาสอยู่กับพ่อแม่ โดยไม่ต้องแยกไปอยู่ที่อื่น
2. ควรส่งเสริมให้พ่อคนงานตระหนักถึงความสำคัญของการมีบทบาทในการเลี้ยงดูอย่างเป็นประจำมากขึ้น
3. ควรส่งเสริมให้พ่อคนงานมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูให้มีจิตใจดี อยู่ในศีลธรรม และยึดมั่นในประเพณี ตลอดจนการดูแลสติปัญญา และการดูแลอารมณ์ของลูกให้มากขึ้น และอย่างสม่ำเสมอ
4. ควรหาวิธีการในการปรับเปลี่ยนพ่อและแม่คนงานให้มีทัศนคติที่เหมาะสมในการเลี้ยงดูลูกเพื่อให้เข้าสู่สังคม มีระเบียบวินัย และมีจริยธรรม

5. ควรส่งเสริมให้พ่อคนงานเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีของลูก เนื่องจากลูกมักเลียนแบบการปฏิบัติของพ่อแม่

6. ควรมีการศึกษาเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูเด็กคนอื่นในครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้อง และมีความสนใจในบทบาทหน้าที่การเป็นพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูหลักของเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยในทุกด้าน

7. ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมในโรงงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้คนงานทั้งชายและหญิงมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องการเลี้ยงดูลูก และเกิดความตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ในการเลี้ยงดู โดยเฉพาะพ่อควรได้รับการส่งเสริมและกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของบทบาทพ่อที่มีต่อการเลี้ยงดู ซึ่งกิจกรรมที่จัดอาจมีหลายอย่าง เช่น การจัดการอบรมหรือการบรรยายโดยบุคลากรทางการแพทย์ นักแนะแนว หรือนักจิตวิทยา การแจกคู่มือ เอกสาร หรือแผ่นพับ การเชิญพ่อที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูมาพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนงานชายที่มีลูก หรือการทำ role play เป็นต้น

8. ควรส่งเสริมให้สื่อมวลชนต่างๆ โดยเฉพาะโทรทัศน์และวิทยุผลิตรายการที่มีคุณภาพ เพื่อให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และเพื่อให้ผู้เลี้ยงดูเด็กโดยเฉพาะพ่อตระหนักถึงความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็กมากขึ้น โดยขอให้สถาบันวิชาการต่างๆ ร่วมมือในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องหรือการจัดการอบรม แก่ผู้ผลิตรายการเหล่านั้นมากยิ่งขึ้นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

กิตติพัฒน์ นนทบุรีมະดูลย์, 2537.

บทบาทของพ่อต่อการพัฒนาครอบครัวไทยในยุคโลกาภิวัตน์ เอกสารประกอบการประชุมรณรงค์ส่งเสริมสถาบันครอบครัว ณ ดิگสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล (ธันวาคม).

ครูหยุย, 2537.

บทบาทพ่อในครอบครัวยุคโลกาภิวัตน์. มุลินธิสร้างสรรค์ เด็ก. เอกสารประกอบการประชุมรณรงค์ส่งเสริมสถาบันครอบครัว ณ ดิگสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล (16 ธ.ค. 2537)

ภัสสร ลิมานนท์ และคณะ, 2538.

สรุปผลวิจัยเบื้องต้นโครงการศึกษาครอบครัวไทย สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เอกสารสถาบันหมายเลข 227/38.

สุพิศรา สุภาพ, 2534.

สังคมและวัฒนธรรม ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี พิมพ์ครั้งที่ 5. โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด กรุงเทพฯ.

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2533.

ประมวลสังเคราะห์ผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย เล่ม 2. ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานยก (รัฐมนตรี).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2526.

ประมวลผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย. คณะอนุกรรมการ
เฉพาะกิจเรื่องการเลี้ยงดูและอบรม.

Fein, Robert. 1978.

Research on Fathering : Social Policy and an Emergent perspective. Journal of
Social Issues, 34(1). p. 123-125.

Pisalapong, W. and Vanindnanda N. 1985.

Father's Role in Child-rearing Practice. Handbook of Asian Child Development and
Child Rearing Practice. edited by Chancha Suvanathat et.al., Behavioral Science
Research Institute, Srinakharinwirot University, pp. 289-300.

Rotundo A.E., 1985.

"American Fatherhood : A Historical Perspective", American Behavioral Scientist,
September-October, pp. 7-24.

Richter, K. et.al., 1992.

Child Care in Urban Thailand : Choice and Constraint in a Changing Society,
Institute for Population and Social Research, Mahidol University.

ตารางที่ ผ5.2 ร้อยละของพ่อคนงานที่มีพฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกในด้านต่างๆ เป็นประจำ จำแนกตามจำนวนพฤติกรรมย่อยในแต่ละด้านและเพศของผู้ตอบ

พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกที่พ่อทำเป็นประจำ จำแนกตามเพศของผู้ตอบ	จำนวนพฤติกรรมย่อยที่ทำเป็นประจำ									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. การเลี้ยงดูด้านร่างกาย										
1.1 การดูแลเรื่องอาหาร -ชาย	47.3	21.7	12.3	8.3	4.8	3.4	2.2			
-หญิง	42.6	26.7	12.4	9.7	4.9	1.8	1.9			
1.2 การทำความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า, และข้าวของเครื่องใช้										
-ชาย	51.5	16.8	15.8	7.2	4.8	3.9				
-หญิง	41.6	23.4	15.1	10.8	5.5	3.6				
1.3 การนอน										
-ชาย	62.7	25.8	11.5							
-หญิง	66.6	20.8	12.6							
1.4 การเล่นและการออก กำลังกาย										
-ชาย	38.9	32.2	19.1	5.6	4.2					
-หญิง	33.9	28.5	25.5	9.7	2.4					
1.5 สุขภาพอนามัยและความ ปลอดภัย										
-ชาย	31.6	21.6	20.2	26.6						
-หญิง	37.7	30.0	17.3	15.0						
2. การส่งเสริมสติปัญญา										
-ชาย	15.8	45.9	16.3	10.6	6.2	4.8	0.4			
-หญิง	14.1	44.8	15.4	9.7	10.4	4.4	1.2			
3. การดูแลเรื่องอารมณ์										
-ชาย	2.5	6.2	10.4	15.2	22.4	18.6	15.9	8.8		
-หญิง	2.6	6.4	10.2	15.4	21.0	18.7	15.4	10.3		
4. การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม										
-ชาย	46.0	20.4	11.5	10.7	7.1	3.7	0.6			
-หญิง	45.7	19.1	16.2	6.0	6.6	2.1	4.3			
5. การดูแลให้มีจิตใจดีอยู่ใน ศีลธรรมและยึดมั่นในประเพณี										
-ชาย	41.0	11.8	8.5	8.1	8.1	8.3	5.7	4.0	2.5	2.0
-หญิง	38.5	13.6	8.4	10.4	6.8	6.0	8.4	5.4	1.9	0.6

ตารางที่ ผ5.3 ร้อยละของพ่อคนงานที่มีพฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกที่ทำในด้านต่างๆ เป็นประจำ จำแนกตามพฤติกรรมย่อยที่ทำร่วมกันในแต่ละด้านและเพศของผู้ตอบ

พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกที่พ่อทำเป็นประจำ	ชาย	หญิง
1. การเลี้ยงดูด้านร่างกาย		
1.1 การดูแลเรื่องอาหาร		
- ไม่ได้ทำประจำ	47.3	42.6
- ทำ 1 ข้อ	21.7	26.7
- ข้อ 1	5.1	4.3
- ข้อ 2	1.0	3.1
- ข้อ 3	0.6	1.9
- ข้อ 4	5.6	6.8
- ข้อ 5	7.2	6.8
- ข้อ 6	2.2	3.7
- ทำ 2 ข้อ	12.3	12.4
เช่น - ข้อ 4, 5	3.8	5.6
- ข้อ 4, 6	2.0	0.6
- ข้อ 5, 6	2.0	1.9
- ทำ 3 ข้อ	8.3	9.7
เช่น - ข้อ 1, 5, 6	2.6	0.6
- ข้อ 1, 3, 4	1.4	1.2
- ข้อ 4, 5, 6	1.4	1.2
- ทำ 4 ข้อ	4.8	4.9
เช่น - ข้อ 1, 2, 4, 5	1.0	0.0
- ข้อ 2, 3, 4, 5	0.8	0.0
- ข้อ 1, 2, 3, 4	0.6	0.0
- ทำ 5 ข้อ	3.4	1.8
เช่น - ข้อ 1, 2, 4, 5, 6	2.0	1.8
- ข้อ 1, 2, 3, 4, 6	0.6	0.0
- ข้อ 2, 3, 4, 5, 6	0.6	0.0
- ทำทั้ง 6 ข้อ	2.2	1.9

หมายเหตุ :

1.1 การดูแลด้านอาหาร

ข้อ 1 การชงนม

ข้อ 2 การป้อนข้าว/อาหารเสริม

ข้อ 3 การเตรียมหรือทำอาหาร

ข้อ 4 การดูแลให้ทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย

ข้อ 5 การฝึกเรื่องการรับประทานอาหาร

ข้อ 6 การตื่นมาช่วยตอนกลางคืนเมื่อลูกยังเล็ก

ตารางที่ ผ5.3(ต่อ) ร้อยละของพ่อคณงานที่มีพฤติกรรมกาเลียงดูลูกที่ทำในด้าน
ต่างๆ เป็นประจำ จำแนกตามพฤติกรรมย่อยที่ทำร่วมกันใน
แต่ละด้านและเพศของผู้ตอบ

พฤติกรรมกาเลียงดูลูกที่พ่อทำเป็นประจำ	ชาย	หญิง
1.2 การท และข้าวของเครื่องใช้		
- ไม่ได้ทำประจำ	51.5	41.6
- ทำ 1 ข้อ	16.8	23.4
- ข้อ 1		2.4
- ข้อ 2		1.6
- ข้อ 3		3.1
- ข้อ 4		2.6
- ข้อ 5		7.1
- ข้อ 6		2.2
- ทำ 2 ข้อ	15.8	15.1
เช่น - ข้อ 4, 5		3.7
- ข้อ 1, 2		2.9
- ข้อ 3, 5		2.2
- ทำ 3 ข้อ	7.2	10.8
เช่น - ข้อ 1, 4, 5		1.8
- ข้อ 2, 4, 5		0.8
- ข้อ 3, 4, 5		0.8
- ทำ 4 ข้อ	4.8	5.5
เช่น - ข้อ 1, 2, 4, 5		1.6
- ข้อ 2, 3, 4, 5		1.6
- ข้อ 1, 2, 3, 5		0.8
- ทำทั้ง 5 ข้อ	3.9	3.6

หมายเหตุ: 1.2 การทำความสะอาด
ข้อ 1 การอาบน้ำให้
ข้อ 2 การเช็ดอึ
ข้อ 3 การซักเสื้อผ้าให้
ข้อ 4 การดูแลความสะอาดของร่างกาย
ข้อ 5 การดูแลความสะอาดของสิ่งแวดล้อมรอบตัว

ตารางที่ ผ5.3(ต่อ) ร้อยละของพ่อคนงานที่มีพฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกที่ทำในด้านต่าง ๆ เป็นประจำ จำแนกตามพฤติกรรมย่อยที่ทำร่วมกันในแต่ละด้านและเพศของผู้ตอบ

พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกที่พ่อทำเป็นประจำ	ชาย	หญิง
1.3 การดูแลเรื่องการนอน		
- ไม่ได้ทำประจำ	62.7	66.6
- ทำ 1 ข้อ	25.8	20.8
- ทำข้อ 1	9.2	9.0
- ทำข้อ 2	16.6	11.4
- ทำทั้ง 2 ข้อ	11.5	12.6
1.4 การเล่นและการออกกำลังกาย		
- ไม่ได้ทำประจำ	38.3	33.9
- ทำ 1 ข้อ	32.2	28.5
- ทำข้อ 1	25.6	24.9
- ทำข้อ 2	2.4	1.8
- ทำข้อ 3	3.4	1.8
- ทำข้อ 4	0.8	0.0
- ทำ 2 ข้อ	19.1	25.5
- ข้อ 1, 2	10.1	10.4
- ข้อ 1, 3	6.6	10.3
- ข้อ 1, 4	1.6	3.0
- ข้อ 2, 3	0.6	1.2
- ข้อ 3, 4	0.2	0.6
- ทำ 3 ข้อ	5.6	9.7
เช่น - ข้อ 1, 2, 3	3.4	5.5
- ข้อ 1, 2, 4	1.2	1.2
- ข้อ 1, 3, 4	1.2	3.0
- ทำทั้ง 4 ข้อ	4.2	2.4

หมายเหตุ: 1.3 การดูแลเรื่องการนอน

ข้อ 1 การเอาเข้านอน/เข้กล่อม/เล่านิทานก่อนนอน

ข้อ 2 การดูแลให้นอนอย่างเป็นเวลาและพอเพียง

1.4 การเล่นและการออกกำลังกาย

ข้อ 1 การเล่นหยอกล้อ/พูดคุยด้วย

ข้อ 2 การหาทำของเล่นให้

ข้อ 3 การส่งเสริมการออกกำลังกาย/เล่นกีฬาอย่างพอเพียง

ข้อ 4 การส่งเสริมให้มีงานอดิเรก

ตารางที่ ผ5.3(ต่อ) ร้อยละของพ่อคนงานที่มีพฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกที่ทำในด้านต่างๆ เป็นประจำ จำแนกตามพฤติกรรมย่อยที่ทำร่วมกันในแต่ละด้านและเพศของผู้ตอบ

พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกที่พ่อทำเป็นประจำ	ชาย	หญิง
1.5 สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย		
- ไม่ได้ทำประจำ	31.6	37.7
- ทำ 1 ข้อ	21.6	30.0
- ทำข้อ 1		12.0
- ทำข้อ 2		4.6
- ทำข้อ 3		5.0
- ทำทั้ง 2 ข้อ	20.2	17.3
- ทำข้อ 1, 2		8.0
- ทำข้อ 1, 3		7.0
- ทำข้อ 2, 3		5.2
- ทำทั้ง 3 ข้อ	26.6	15.0

หมายเหตุ: 1.5 การดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย
 ข้อ 1 การดูแลให้ได้รับภูมิคุ้มกันตามเวลา
 ข้อ 2 การดูแลเรื่องสุขภาพ
 ข้อ 3 การคอยระวังไม่ให้เกิดอุบัติเหตุหรืออันตราย

ตารางที่ ผ5.3(ต่อ) ร้อยละของพ่อคนงานที่มีพฤติกรรมเลี้ยงดูลูกที่ทำในด้าน
ต่างๆ เป็นประจำ จำแนกตามพฤติกรรมย่อยที่ทำร่วมกันใน
แต่ละด้านและเพศของผู้ตอบ

พฤติกรรมเลี้ยงดูลูกที่พ่อทำเป็นประจำ	ชาย	หญิง
2. การส่งเสริมสติปัญญา		
- ไม่ได้ทำประจำ	15.8	14.1
- ทำ 1 ข้อ	45.9	44.8
- ข้อ 1	1.8	1.8
- ข้อ 2	1.0	3.7
- ข้อ 3	0.4	0.0
- ข้อ 4	36.1	35.0
- ข้อ 5	3.2	3.7
- ข้อ 6	3.4	0.6
- ท	16.3	15.4
เช่น - ข้อ 2, 4	3.2	4.3
- ข้อ 4, 5	1.8	1.8
- ข้อ 2, 5	1.0	1.0
- ทำ 3 ข้อ	10.6	9.7
เช่น - ข้อ 1, 2, 3	2.0	0.6
- ข้อ 4, 5, 6	2.0	0.6
- ข้อ 3, 4, 5	0.8	0.0
- ทำ 4 ข้อ	6.2	10.4
เช่น - ข้อ 1, 2, 4, 5	1.2	1.8
- ข้อ 1, 4, 5, 6	1.2	1.8
- ข้อ 1, 2, 4, 6	1.0	0.6
- ทำ 5 ข้อ	4.8	4.4
เช่น - ข้อ 1, 2, 4, 5, 6	1.6	1.2
- ข้อ 1, 2, 3, 5, 6	1.4	0.0
- ข้อ 1, 2, 3, 4, 6	0.8	1.8
- ทำทั้ง 6 ข้อ	0.4	1.2

หมายเหตุ: 2. การส่งเสริมสติปัญญา

- ข้อ 1 การฝึกให้ช่วยตัวเองตามกำลังความสามารถ
 ข้อ 2 การกระตุ้นให้เป็นคนช่างสังเกต รู้จักซักถาม และคิดหาเหตุผล
 ข้อ 3 การสอนให้รู้จักตัดสินใจและคิดแก้ปัญหา
 ข้อ 4 การไม่ออกคำสั่งพร่ำเพรื่อหรือโดยไม่บอกเหตุผลหรือโดยไม่ คำนึงว่าลูกกำลังทำอะไร
 ข้อ 5 การช่วยส่งเสริมการเรียนของลูก
 ข้อ 6 การส่งเสริมให้ดูรายการทีวี/ฟังวิทยุ/อ่านหนังสือ/เล่นของเล่นที่ส่งเสริมความรู้สติปัญญา

ตารางที่ ผ5.3(ต่อ) ร้อยละของพ่อคนงานที่มีพฤติกรรมการเล่นดูลูกที่ทำในด้านต่าง ๆ เป็นประจำ จำแนกตามพฤติกรรมย่อยที่ทำร่วมกันในแต่ละด้านและเพศของผู้ตอบ

พฤติกรรมการเล่นดูลูกที่พอทำเป็นประจำ	ชาย	หญิง
3. การดูแลเรื่องอารมณ์		
- ไม่ได้ทำประจำ	2.5	2.6
- ทำ 1 ข้อ	6.2	6.4
- ข้อ 1		1.3
- ข้อ 2		1.9
- ข้อ 3		0.0
- ข้อ 4		0.6
- ข้อ 5		0.0
- ข้อ 6		0.0
- ข้อ 7		2.6
- ทำ 2 ข้อ	10.4	10.2
- ข้อ 2, 3		0.6
- ข้อ 3, 7		0.0
- ข้อ 4, 5		0.0
- ทำ 3 ข้อ	15.2	15.4
เช่น - ข้อ 1, 2, 3		1.9
- ข้อ 2, 4, 5, 7		4.5
- ข้อ 1, 3, 7		1.9
- ทำ 4 ข้อ	22.4	21.0
เช่น - ข้อ 1, 2, 3, 7		10.3
- ข้อ 2, 4, 5, 7		1.3
- ข้อ 1, 4, 5, 7		0.6
- ทำ 5 ข้อ	18.6	18.7
เช่น - ข้อ 1, 2, 3, 4, 7		7.1
- ข้อ 1, 2, 3, 5, 7		1.9
- ข้อ 2, 3, 4, 5, 7		0.6
- ทำ 6 ข้อ	15.9	15.4
เช่น - ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 7		7.1
- ข้อ 1, 2, 3, 5, 6, 7		0.6
- ข้อ 1, 2, 3, 4, 6, 7		1.9
- ข้อ 7		2.6
- ทำทั้ง 7 ข้อ	8.8	10.3

หมายเหตุ: 3. การดูแลเรื่องอารมณ์
 ข้อ 1 การไม่ปฏิบัติกับลูกตามอารมณ์
 ข้อ 2 การไม่ทำโทษลูกอย่างรุนแรง
 ข้อ 3 การไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียว หรือไม่ทำโทษมากเกินไปจนเหตุแล้ว
 แล้วแก้ตัวด้วยการเอาใจมากเป็นพิเศษ
 ข้อ 4 การแสดงความรักความห่วงใย
 ข้อ 5 การทำตัวใกล้ชิดกับเพื่อนลูก
 ข้อ 6 การปรึกษากับภรรยาเรื่องการเลี้ยงดู
 ข้อ 7 การไม่ทะเลาะวิวาท หรือตบตีกับภรรยาหรือผู้อื่นต่อหน้าลูก

ตารางที่ ผ5.3(ต่อ) ร้อยละของพ่อคนงานที่มีพฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกที่ทำในด้านต่างๆ เป็นประจำ จำแนกตามพฤติกรรมย่อยที่ทำร่วมกันในแต่ละด้านและเพศของผู้ตอบ

พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกที่พ่อทำเป็นประจำ	ชาย	หญิง
4. การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม		
- ไม่ได้ทำประจำ	46.0	45.7
- ทำ 1 ข้อ	20.4	19.1
- ข้อ 1	3.0	6.2
- ข้อ 2	1.8	1.2
- ข้อ 3	1.2	4.3
- ข้อ 4	7.0	0.6
- ข้อ 5	3.2	4.3
- ข้อ 6	4.2	1.3
- ทำ 2 ข้อ	11.5	16.2
เช่น - ข้อ 5, 6	2.4	4.3
- ข้อ 4, 5	2.0	1.2
- ข้อ 3, 4	1.6	1.2
- ทำ 3 ข้อ	10.7	6.0
เช่น - ข้อ 4, 5, 6	3.8	4.9
- ข้อ 1, 2, 6	1.6	1.0
- ข้อ 3, 4, 5	1.4	1.0
- ทำ 4 ข้อ	7.1	6.6
เช่น - ข้อ 3, 4, 5, 6	4.0	3.1
- ข้อ 1, 4, 5, 6	0.8	0.0
- ข้อ 1, 2, 3	0.6	0.6
- ทำ 5 ข้อ	3.7	2.1
เช่น - ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6	1.0	0.0
- ข้อ 1, 3, 4, 5, 6	0.8	0.6
- ข้อ 2, 3, 4, 5, 6	0.8	0.6
- ทำ 6 ข้อ	0.6	4.3

หมายเหตุ: 4. การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม
 ข้อ 1 การหาไปพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่นๆ
 ข้อ 2 การหาไปเที่ยว
 ข้อ 3 การส่งเสริมให้เล่นกับเพื่อน
 ข้อ 4 การส่งเสริมให้เป็นคนมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 ข้อ 5 การฝึกให้พูด/วางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล

ตารางที่ ผ5.3(ต่อ) ร้อยละของพ่อคณงานที่มีพฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกที่ทำในด้าน
ต่างๆ เป็นประจำ จำแนกตามพฤติกรรมย่อยที่ทำร่วมกันใน
แต่ละด้านและเพศของผู้ตอบ

พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกที่พอทำเป็นประจำ	ชาย	หญิง
5. การดูแลให้มีจิตใจดี อยู่ในศีลธรรม และยึดมั่นในประเพณี		
- ไม่ได้ทำประจำ	41.0	38.5
- ทำ 1 ข้อ	11.8	13.6
- ข้อ 1		2.5
- ข้อ 2		1.9
- ข้อ 3		1.2
- ข้อ 4		0.0
- ข้อ 5		3.7
- ข้อ 6		2.5
- ข้อ 7		0.6
- ข้อ 8		1.2
- ข้อ 9		0.0
- ทำ 2 ข้อ	8.5	8.4
- ข้อ 1, 2		0.0
- ข้อ 2, 3		1.2
- ข้อ 7, 8		0.0
- ทำ 3 ข้อ	8.1	10.4
เช่น - ข้อ 1, 2, 3		0.0
- ข้อ 2, 4, 6		1.2
- ข้อ 1, 2, 3, 5		0.0
- ทำ 4 ข้อ	8.1	6.0
เช่น - ข้อ 1, 2, 3, 4		0.0
- ข้อ 1, 2, 3, 6		1.2
- ข้อ 1, 2, 5, 6, 7		0.0
- ทำ 5 ข้อ	8.1	6.0
เช่น - ข้อ 1, 2, 3, 4, 5		1.2
- ข้อ 1, 2, 3, 5, 6		0.0
- ข้อ 1, 2, 5, 6, 7		0.0
- ทำ 6 ข้อ	5.7	8.4
เช่น - ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6		3.1
- ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 7		0.6
- ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 8		0.6

ตารางที่ ผ5.3(ต่อ) ร้อยละของพ่อคนงานที่มีพฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกที่ทำในด้านต่างๆ เป็นประจำ จำแนกตามพฤติกรรมย่อยที่ทำร่วมกันในแต่ละด้านและเพศของผู้ตอบ

พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกที่พ่อทำเป็นประจำ	ชาย	หญิง
- ทำ 7 ข้อ	4.0	5.4
เช่น - ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8	2.0	0.6
- ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	0.4	1.9
- ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8	0.4	0.0
- ทำ 8 ข้อ	2.0	1.9
เช่น - ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9	1.0	0.0
- ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9	0.8	1.2
- ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	0.6	0.6
- ทำ 9 ข้อ	2.0	0.6

หมายเหตุ : 5. การดูแลให้มีจิตใจดีอยู่ในศีลธรรมและยึดมั่นในประเพณี

- ข้อ 1 การสอนให้เป็นคนสุภาพอ่อนโยน
- ข้อ 2 การส่งเสริมให้พูดความจริง
- ข้อ 3 การสอนให้กตัญญูรู้คุณคน
- ข้อ 4 การสอนให้ประหยัด/ไม่ฟุ้งเฟ้อ
- ข้อ 5 การสอนให้พยายามทำความดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง
- ข้อ 6 การชมเชยหรือให้กำลังใจเมื่อทำดีหรือทำทุกอย่างเต็มความสามารถ
- ข้อ 7 การสอนให้สวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนทุกวัน
- ข้อ 8 การชักจูงให้มีส่วนร่วมในประเพณีหรือกิจกรรมของครอบครัว/ชุมชน
- ข้อ 9 การอธิบายเหตุผลหรือคุณค่าของประเพณีหรือกิจกรรมที่ชักจูงให้ลูกมีส่วนร่วม

ตารางที่ ผธ.4 นวัตกรรมการเลี้ยงดูของพ่อ จามความลักษณะการทำงานของพ่อและแม่ของผู้ตอบ

นวัตกรรมการเลี้ยงดู	คนงานชาย						คนงานหญิง					
	ทำงานเป็นกะ		ทำงานไม่เป็นกะ		ทำงานเป็นกะ		ทำงานไม่เป็นกะ		ทำงานเป็นกะ		ทำงานไม่เป็นกะ	
	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ไม่เคยทำ	ทำประจำ
	ทำ	ไม่	ทำ	ไม่	ทำ	ไม่	ทำ	ไม่	ทำ	ไม่	ทำ	ไม่
1. การเลี้ยงดูร่างกาย												
1.1 อาหาร												
1. ชงนม	14.6	65.3	20.1	11.9	63.7	24.5	13.8	51.7	34.5	23.9	56.5	19.6
2. ป้อนข้าว/ อาหารเสริม	13.3	73.4	13.3	15.8	70.9	13.3	17.2	65.5	17.2	27.2	66.3	6.5
3. เตรียมหรือทำอาหาร	26.6	66.4	7.0	24.5	63.5	11.9	27.6	51.7	20.7	33.7	55.4	10.9
4. ดูแลให้ทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	11.1	64.6	24.3	11.6	59.2	29.2	17.2	34.5	48.3	17.4	57.6	25.0
5. ฝึกเรื่องการรับประทานอาหาร	15.3	54.2	30.6	15.5	57.6	27.0	11.1	40.7	48.1	21.7	53.3	25.0
6. ดื่มน้ำที่สะอาดจนกลวงที่แม่ลูกยังเล็ก	10.4	66.7	22.9	8.3	69.8	21.9	13.8	41.4	44.8	15.4	75.8	8.8
1.2 การทำความสะอาดร่างกาย												
1.2.1 เลื่อนผ้า และข้าวของเครื่องใช้												
1. อานน้ำให้	9.0	74.3	16.7	11.6	63.6	24.7	10.3	44.8	44.8	14.1	66.6	17.4
2. เช็ดตัว/ เช็ดผ้าให้	8.5	70.4	21.1	5.0	77.0	18.0	17.2	62.1	20.7	14.1	65.2	20.7
3. ซักเสื้อผ้าให้	16.9	63.4	19.7	13.5	64.4	22.2	17.2	58.6	24.1	21.7	48.9	29.3
4. ดูแลเรื่องความสะดวกสบายของร่างกาย	10.6	68.3	21.1	10.4	65.1	24.5	17.2	51.7	31.0	14.1	62.0	23.9
5. ดูแลความสะดวกสบายของสิ่งแวดล้อมรอบตัวลูก	9.9	62.7	27.5	8.4	64.4	27.3	10.3	62.1	27.6	15.4	49.5	35.2

ตารางที่ ๘๘.4(ต่อ) พฤติกรรมการเลี้ยงดูของพ่อ จำนวนตามลักษณะการทำงานของพ่อและเพศของลูก

พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดู	คนงานชาย						คนงานหญิง					
	ทำงานเป็นกะ			ทำงานไม่เป็นกะ			ทำงานเป็นกะ			ทำงานไม่เป็นกะ		
	ไม่เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ	ไม่เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ	ไม่เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ	ไม่เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ
	19.7	80.6	19.7	18.3	61.5	20.1	20.7	48.3	31.0	22.8	57.6	19.6
1.3 การชอบ ก่อนนอน	12.9	61.9	25.2	17.3	51.1	31.7	6.9	58.6	34.5	19.6	60.9	19.6
1.4 การเล่นและการออกกำลังกาย	0.7	46.5	52.8	0.7	42.8	56.5	3.6	14.3	82.1	1.1	46.7	52.2 *
1.5 สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย	7.6	70.8	21.5	7.6	70.4	22.0	6.9	66.5	27.6	14.1	62.0	23.9
1.6 ส่งเสริมการออกกำลังกาย/เล่นกีฬา	25.0	53.5	21.5	26.3	55.4	18.3	24.1	31.0	44.8	31.9	46.2	22.0
1.7 อย่งพอง	41.0	51.4	7.6	43.1	46.7	10.1	41.4	37.9	20.7	51.1	42.4	6.5
1.8 ส่งเสริมให้มีความอดิเรก	22.9	25.7	51.4	15.5	27.8	56.7	10.3	17.2	72.4	37.0	27.2	35.9 *
1.9 ดูแลให้ได้รับภูมิคุ้มกันตามเวลา	6.9	53.5	39.6	7.2	45.3	47.5	6.9	55.2	37.9	12.0	62.0	26.1
1.10 คอยระวังไม่ให้ได้รับอุบัติเหตุหรืออันตราย	6.9	50.7	42.4	5.0	48.6	46.4	6.9	51.7	41.4	5.4	64.1	30.4

ตารางที่ ๘5.4 (ต่อ) พฤติกรรมการเลี้ยงดูของพ่อ จ่านตามลักษณะการทำงานของพ่อและเพศของผู้ตอบ

	คนงานชาย						คนงานหญิง											
	ทำงานเป็นกะ			ทำงานไม่เป็นกะ			ทำงานเป็นกะ			ทำงานไม่เป็นกะ								
	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ทำไม่ประจำ	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ทำไม่ประจำ	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ทำไม่ประจำ	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ทำไม่ประจำ						
	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ						
พฤติกรรมการเลี้ยงดู																		
2. การส่งเสริมสติปัญญา																		
1. ฝึกให้ช่วยตัวเองตามกำลังความสามารถ	19.4	59.0	21.5	23.8	50.2	26.0	17.2	48.3	34.5	23.9	54.3	21.7						
2. กระตุ้นให้เป็นคนช่างสังเกต รู้จักศึกษาค้นคว้า และคิดหาเหตุผล	21.5	60.4	18.1	24.5	54.0	21.6	27.6	44.8	27.6	25.0	42.4	32.6						
3. สอนให้รู้จักตัดสินใจหรือคิดแก้ปัญหา	38.9	53.5	7.6	38.0	45.3	16.7	34.5	44.8	20.7	46.7	44.6	8.7						
4. ออกคำสั่งหรือแนวข้อ หรือโดยไมบอกเหตุผล หรือโดยไม่คำนึงถึงว่าลูกกำลังทำอะไรอยู่	55.9	40.6	3.5	60.4	35.6	4.0	60.7	28.6	10.7	60.9	35.9	3.3						
5. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของลูก	38.9	36.1	25.0	36.7	39.6	23.7	27.6	37.9	34.5	43.3	43.3	13.3	*					
6. ส่งเสริมให้ดูรายการทีวี/ฟังวิทยุ/อ่านหนังสือ/เล่นของเล่นที่ส่งเสริมความรู้ และสติปัญญา	32.6	49.3	18.1	28.8	49.6	21.6	31.0	34.5	34.5	37.0	44.6	18.5						
3. การดูแลเรื่องอารมณ์																		
1. ปฏิบัติกับลูกตามอารมณ์	66.7	32.6	0.7	60.6	38.6	0.7	62.1	37.9	0.0	71.7	28.3	0.0						
2. ทำโทษอย่างรุนแรง	73.6	26.4	0.0	72.3	27.0	0.7	82.8	17.2	0.0	68.5	31.5	0.0						
3. แสดงอารมณ์รุนแรง เลี้ยว หรือทำโทษมากเกินไป เหตุ แล้วมีตัวด้วยการเอาใจมากเป็นพิเศษ	66.7	31.3	2.1	69.0	30.3	0.7	62.1	37.9	0.0	72.8	26.1	1.1						
4. แสดงความรัก ความห่วงใย	3.6	42.1	54.3	4.1	41.7	54.2	0.0	25.0	75.0	2.3	51.7	46.0	*					
5. ทำตัวใกล้ชิด/เป็นเพื่อน	2.1	45.1	52.8	4.3	40.6	55.0	0.0	37.9	62.1	3.3	55.4	41.3						
6. มีการปรึกษากับภรรยา เรื่องการเลี้ยงดู	6.9	72.9	20.1	5.1	63.2	31.8	13.8	55.2	31.0	12.2	61.1	26.7						
7. ทะเลาะวิวาท หรือตีกันภรรยา หรืออื่น ๆ ต่อหน้าลูก	72.9	26.4	0.7	74.0	26.0	0.0	58.6	34.5	6.9	76.1	22.8	1.1						

ตารางที่ ๔๘.4 (ต่อ) พฤติกรรมการเลี้ยงดูของพ่อ จำนวนตามลักษณะการทำงานของพ่อและเพศของลูก

	คนงานชาย						คนงานหญิง					
	ทำงานเป็นกะ			ทำงานไม่เป็นกะ			ทำงานเป็นกะ			ทำงานไม่เป็นกะ		
	ไม่เคยทำ	ทำ	ไม่	ไม่เคยทำ	ทำ	ไม่	ไม่เคยทำ	ทำ	ไม่	ไม่เคยทำ	ทำ	
	ประจำ	ประจำ	ประจำ	ประจำ	ประจำ	ประจำ	ประจำ	ประจำ	ประจำ	ประจำ	ประจำ	
พฤติกรรมเลี้ยงดู												
4. การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม												
1. พาไปพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่น ๆ	9.0	79.2	11.8	9.4	75.2	15.5	6.9	58.6	34.5	15.2	69.6	15.2
2. พาไปเที่ยว	15.3	69.4	15.3	16.9	73.7	9.4	17.2	55.2	27.6	22.8	69.6	7.6
3. ส่งเสริมให้เล่นกับเพื่อน	18.1	64.6	17.4	18.0	64.0	18.0	17.2	44.8	37.9	20.9	58.2	20.9
4. ส่งเสริมให้เป็นคนมั่นใจ/มีความเอาใจใส่ผู้อื่น/รู้จักสงสาร เช่นใจผู้อื่น	19.4	50.0	30.6	21.6	48.2	30.2	13.8	44.8	41.4	29.3	53.3	17.4
5. ฝึกให้พูด/วางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล	30.1	50.3	19.6	25.5	49.6	24.8	24.1	41.4	34.5	27.2	52.2	20.7
6. ฝึกให้มีความรับผิดชอบ/ปฏิบัติตามกฎระเบียบ/มีระเบียบวินัย	31.2	53.2	15.6	27.7	40.6	31.7	17.2	41.4	41.4	30.8	51.6	17.6
5. การดูแลให้มีจิตใจดี อยู่ในศีลธรรม และยึดมั่นในประเพณี												
1. สอนให้เป็นคนสุภาพอ่อนโยน ทั้งการพูดจา และกิริยาท่าทาง	23.6	43.8	32.6	22.7	40.9	36.7	13.8	24.1	62.1	27.2	40.2	32.6
2. ส่งเสริมให้พูดความจริงเสมอ	28.5	32.6	38.9	25.9	39.6	34.5	17.2	34.5	48.3	32.6	39.1	28.3
3. สอนให้ยุติข้อพิพาท	30.1	34.3	35.7	28.9	39.0	32.1	13.8	41.4	44.8	35.2	40.7	24.2
4. สอนให้ประพฤติดี/ไม่ยุ่งเฝ้า	37.5	34.7	27.8	37.1	33.1	29.9	31.0	24.1	44.8	44.0	35.2	20.9
5. สอนให้พยายามทำความดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง	32.6	43.8	23.6	37.8	37.8	24.5	20.7	37.9	41.4	34.8	40.2	25.0
6. ชมเชยหรือให้กำลังใจ เมื่อลูกทำดีหรือพยายาม เรียนหรือทำงานด้วยความสามารถ	18.8	54.9	26.4	20.9	54.0	25.2	6.9	34.5	58.6	26.1	58.7	15.2

ตารางที่ ๕5.4 (ต่อ) พฤติกรรมการเสี่ยงของน้อง จำนวนตามลักษณะการทำงานของแต่ละผู้ตอบ

	คนงานชาย						คนงานหญิง							
	ทำงานเป็นกะ			ทำงานไม่เป็นกะ			ทำงานเป็นกะ			ทำงานไม่เป็นกะ				
	ไม่เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ	ไม่เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ	ไม่เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ	ไม่เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ		
พฤติกรรมการเสี่ยง														
7. สอนให้สวมหมวกนิรภัยก่อนบนรถ	49.3	38.0	12.7	44.9	38.0	17.0	41.4	31.0	27.6	47.3	37.4	15.4		
8. ชักจูงให้มีส่วนร่วมในประเพณี หรือกิจกรรม ต่าง ๆ ของครอบครัว หรือชุมชน	27.1	57.6	15.3	27.7	53.2	19.1	27.6	51.7	20.7	36.3	56.0	7.7		
9. อธิบายเหตุผลหรือคุณค่าของ ประเพณีหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชักจูงให้ลูกมีส่วนร่วม	53.5	42.4	4.2	48.6	42.8	8.6	41.4	44.8	13.8	56.0	39.6	4.4		

* = ค่า X^2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ ๘๕.๕ พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อ จำนวนตามการอยู่ร่วมกับลูกและเพศของผู้ตอบ

	คนงานชาย						คนงานหญิง						
	อยู่ด้วยกัน			ไม่ได้อยู่ด้วยกัน			อยู่ด้วยกัน			ไม่ได้อยู่ด้วยกัน			
	ไม่เคย ทำ ประจำ	ทำ ประจำ	ไม่ เคย ทำ ประจำ	ไม่เคย ทำ ประจำ	ทำ ประจำ	ไม่ เคย ทำ ประจำ	ไม่เคย ทำ ประจำ	ทำ ประจำ	ไม่ เคย ทำ ประจำ	ทำ ประจำ	ไม่ เคย ทำ ประจำ	ทำ ประจำ	
พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดู													
1. การเลี้ยงดูด้านร่างกาย													
1.1 อาหาร													
1. ชงนม	9.4	64.9	25.7	16.6	66.3	17.1	8.1	62.6	29.3	36.9	50.8	12.3	*
2. บ้อนข้าว/ อาหารเสริม	12.0	73.9	14.1	21.3	68.4	10.3	28.3	62.6	9.1	18.5	66.2	15.4	
3. เตรียมหรือทำอาหาร	23.4	67.5	9.1	28.6	60.0	11.4	34.7	52.0	13.3	29.7	59.4	10.9	
4. ดูแลให้ทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	9.8	58.9	31.3	13.1	65.7	21.1	17.2	51.5	31.3	16.9	60.0	23.1	
5. ผักเรื่องการรับประทานอาหาร	11.2	57.2	31.5	22.3	53.7	24.0	19.2	52.5	28.3	17.5	54.0	28.6	
6. ดื่มน้ำมาช่วยตอนกลางคืนเมื่อลูกยังไม่หลับ	7.6	66.3	26.1	12.0	73.7	14.3	20.2	57.6	22.2	9.4	79.7	10.9	*
1.2 การทำความสะอาดร่างกาย													
อาบน้ำ และซักผ้าของเครื่องใช้													
1. อาบน้ำให้	10.5	65.5	24.0	11.0	69.9	19.1	15.2	57.6	27.3	9.2	75.4	15.4	
2. เช็ดตัว/ เช็ดผ้าให้	4.7	75.4	19.9	9.8	72.8	17.3	12.1	67.7	20.2	15.4	67.7	16.9	
3. ซักเสื้อผ้าให้	16.1	59.0	24.9	13.9	69.4	16.8	24.2	45.5	30.3	15.4	55.4	29.2	
4. ดูแลเรื่องความสะอาดของร่างกาย	8.3	67.0	24.6	13.9	64.7	21.4	14.1	64.6	21.2	9.2	63.1	27.7	
5. ดูแลความสะอาดของสิ่งแวดล้อมรอบตัวลูก	7.3	61.5	31.1	10.4	66.5	23.1	13.1	56.6	30.3	10.9	56.3	32.8	

ตารางที่ ๘5.5(ต่อ) พฤศจิกายนการเลือกตั้งของพ่อ จ้านตามการอยู่ร่วมกับลูกและเพศของผู้ตอบ

	คนงานชาย						คนงานหญิง								
	อยู่ด้วยกัน			ไม่ได้อยู่ด้วยกัน			อยู่ด้วยกัน			ไม่ได้อยู่ด้วยกัน					
	ไม่เคย	ทำไม่	ทำ	ไม่เคย	ทำไม่	ทำ	ไม่เคย	ทำไม่	ทำ	ไม่เคย	ทำไม่	ทำ			
	ทำ	ประจำ	ประจำ	ทำ	ประจำ	ประจำ	ทำ	ประจำ	ประจำ	ทำ	ประจำ	ประจำ			
พฤศจิกายนการเลือกตั้ง															
1.3 การนอน															
1. การเอาเข้านอน/เทกล้อม/เล่นกีฬา	13.4	63.0	23.6	26.6	57.2	16.2	*	19.2	58.6	22.2	18.5	61.5	20.0		
ก่อนนอน															
2. ดูแลให้นอนอย่างเป็นเวลา และนอนเพียง	10.2	55.5	34.3	23.8	55.2	20.9	*	14.1	55.6	30.3	23.1	60.0	16.9		
1.4 การเล่นและการออกกำลังกาย															
1. เล่น/หยอกล้อ/พูดคุยด้วย	0.4	40.6	59.1	1.1	49.7	49.1		2.0	30.6	67.3	1.5	49.2	49.2		
2. ทา/ทำของเล่นให้	7.6	69.8	22.5	9.1	69.7	21.1		11.1	62.6	26.3	9.2	73.8	16.9		
3. ส่งเสริมการออกกำลังกาย/เล่นกีฬา	22.1	56.2	21.7	30.9	53.1	16.0		30.3	43.4	26.3	34.4	45.3	20.3		
อย่างพอเพียง															
4. ส่งเสริมให้มีงานอดิเรก	36.5	52.9	10.6	51.4	40.6	8.0	*	45.5	44.4	10.1	50.8	40.0	9.2		
1.5 สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย															
1. ดูแลให้ได้รับภูมิคุ้มกันตามเวลา	10.9	24.3	64.9	27.0	33.9	39.1	*	28.3	26.3	45.5	21.5	38.5	40.0		
2. ดูแลเรื่องสุขภาพ	4.0	44.2	51.8	11.4	53.1	35.4	*	7.1	60.6	32.3	15.4	53.8	30.8		
3. คอยระวังไม่ให้ได้รับอุบัติเหตุหรืออันตราย	2.5	45.7	51.8	10.3	51.4	38.3	*	6.1	56.6	37.4	3.1	64.6	32.3		

ตารางที่ ผ.5.5(ต่อ) พฤติกรรมการเลี้ยงดูของพ่อ จำนวนตามการอยู่กับลูกและเพศของผู้ตอบ

	คนงานชาย						คนงานหญิง											
	อยู่ด้วยกัน			ไม่ได้อยู่ด้วยกัน			อยู่ด้วยกัน			ไม่ได้อยู่ด้วยกัน								
	ไม่ เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ	ไม่ เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ	ไม่ เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ	ไม่ เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ						
	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ	ทำ						
พฤติกรรมเลี้ยงดู																		
2. การส่งเสริมสติปัญญา																		
1. ฝึกให้ช่วยตัวเองตามกำลังความสามารถ	18.5	53.8	27.6	28.7	53.4	17.8	*											
2. กระตุ้นให้เป็นคนช่างสังเกต รู้จักถาม และคิดหาเหตุผล	18.8	55.4	25.7	30.3	56.0	13.7	*											
3. สอนให้รู้จักตัดสินใจหรือคิดแก้ปัญหา	30.2	54.5	15.3	51.1	37.9	10.9	*											
4. ออกคำสั่งนร่าเนือ หรือโดยไม่แยกเพศผล หรือโดยไม่คำนึงถึงว่าลูกกำลังทำอะไรอยู่	53.1	42.9	4.0	70.3	26.9	2.9	*											
5. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของลูก	32.6	39.9	27.5	44.6	34.9	20.6	*											
6. ส่งเสริมให้ดูรายการทีวี/นิตยสาร/อ่านหนังสือ/เล่นของเล่นที่ส่งเสริมความรู้ และสติปัญญา	25.0	49.6	25.4	38.9	49.7	11.4	*											
3. การดูแลเรื่องอารมณ์																		
1. ปฏิบัติกับลูกตามอารมณ์	58.3	40.9	0.7	71.3	28.2	0.6	*											
2. ทำโทษอย่างรุนแรง	68.5	30.8	0.7	81.1	18.9	0.0	*											
3. แสดงอารมณ์รุนแรงหรือทำโทษมากเกินไป เช่น ตะคอก ตะโกนหรือช่วยการเอาใจมากเกินไป	63.3	35.6	1.1	77.1	21.7	1.1	*											
4. แสดงความรัก ความห่วงใย	2.2	37.3	60.4	7.0	50.6	42.4	*											
5. ทำตัวใกล้ชิด/เป็นเพื่อน	1.8	35.9	62.3	5.7	50.3	44.0	*											
6. มีการปรึกษากับภรรยาเรื่องการเลี้ยงดู	5.8	62.5	31.6	5.8	69.9	24.3												
7. ทะเลาะวิวาท หรือดุด่ากับภรรยา หรือผู้อื่น	67.0	32.6	0.4	82.8	17.2	0.0	*											
ต่อหน้าลูก																		

ตารางที่ ๘5.5 (ต่อ) พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อ จำนวนตามการอยู่ร่วมกับลูกและเพศของผู้อยู่

	คนงานชาย						คนงานหญิง					
	อยู่ด้วยกัน			ไม่ได้อยู่ด้วยกัน			อยู่ด้วยกัน			ไม่ได้อยู่ด้วยกัน		
	ไม่เคยทำ	ทำ	ไม่แน่ใจ	ไม่เคยทำ	ทำ	ไม่แน่ใจ	ไม่เคยทำ	ทำ	ไม่แน่ใจ	ไม่เคยทำ	ทำ	ไม่แน่ใจ
	ทำ	ประจำ	ประจำ	ทำ	ประจำ	ประจำ	ทำ	ประจำ	ประจำ	ทำ	ประจำ	ประจำ
พฤติกรรมการเลี้ยงดู	41.6	39.4	19.0	55.5	34.1	10.4	51.0	28.6	20.4	46.2	38.5	15.4
7. สอนให้ส่วนตนได้ไว้ระงับก่อนนอนทุกคืน	21.4	57.2	21.4	38.3	50.9	10.9	32.7	50.0	17.3	32.3	61.5	6.2
8. ชักจูงให้มีส่วนร่วมในระเบียบระเบียบ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว หรือชุมชน	45.3	46.7	8.0	58.0	35.6	6.3	52.0	35.7	12.2	50.8	46.2	3.1
9. อธิบายเหตุผลหรือคุณค่าของระเบียบหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชักจูงให้ลูกมีส่วนร่วม												

* = ค่า X^2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ ๕.๕ (ต่อ) พฤติกรรมการเลี้ยงดูของพ่อ จำนวนตามเพศของลูก และเพศของผู้ตอบ

พฤติกรรมการเลี้ยงดู	คนงานชาย						คนงานหญิง					
	ลูกชาย			ลูกสาว			ลูกชาย			ลูกสาว		
	ไม่เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ	ไม่เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ	ไม่เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ	ไม่เคย ทำ	ทำ ประจำ	ทำ ไม่ ประจำ
1.3 การนอน												
1. การเอาเข้านอน/เท่ล้อม/เล่นที่งานก่อนนอน	18.0	62.5	19.5	20.0	58.7	21.3	18.5	63.0	18.5	18.4	56.6	25.0
2. ดูแลให้นอนอย่างเป็นเวลา และพอเพียง	16.1	57.9	26.1	17.2	52.4	30.4	19.6	56.5	23.9	15.8	59.2	25.0
1.4 การเล่นและการออกกำลังกาย												
1. เล่น/หยอกล้อ/พูดคุยด้วย	0.8	44.1	55.1	0.4	47.8	51.7	2.2	35.2	62.6	1.3	40.8	57.9
2. ทา/ทำของเล่นให้	9.9	65.3	24.8	6.1	77.0	17.0 *	12.0	63.0	25.0	9.2	71.1	19.7
3. ส่งเสริมการออกกำลังกาย/เล่นกีฬาอย่างพอเพียง	25.1	54.4	20.5	25.7	56.1	18.3	28.3	41.3	30.4	34.7	46.7	18.7
4. ส่งเสริมให้ทำงานอดิเรก	43.9	48.5	7.6	37.6	52.0	10.5	46.7	42.4	10.9	47.4	42.1	10.5
1.5 สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย												
1. ดูแลให้ได้รับภูมิคุ้มกันตามเวลา	13.3	29.3	57.4	22.7	27.9	49.3 *	22.8	34.8	42.4	30.3	26.3	43.4
2. ดูแลเรื่องสุขภาพ	6.1	49.4	44.5	6.5	49.6	43.9	10.9	56.5	32.6	10.5	59.2	30.3
3. คอยระวังไม่ให้ได้รับอุบัติเหตุหรืออันตราย	4.2	50.6	45.2	6.1	51.3	42.6	3.3	54.3	42.4	6.6	67.1	26.3

ตารางที่ นร.6.(ต่อ) นวัตกรรมการเลี้ยงดูของพ่อ จําแนกตามเพศของลูก และแหล่งข้อมูล

	คนงานชาย						คนงานหญิง					
	ลูกชาย			ลูกสาว			ลูกชาย			ลูกสาว		
	ไม่เคยทำ	ทำ	ไม่	ไม่เคยทำ	ทำ	ไม่	ไม่เคยทำ	ทำ	ไม่	ไม่เคยทำ	ทำ	
	ทำ	ประจำ	ทำ	ทำ	ประจำ	ทำ	ทำ	ประจำ	ทำ	ทำ	ประจำ	
2. การส่งเสริมสติปัญญา												
1. ได้ให้ช่วยตัวเองตามกำลังความสามารถ	23.4	55.6	21.1	19.1	54.3	26.5	22.8	45.7	31.5	23.7	56.6	19.7
2. กระตุ้นให้เป็นคนช่างสังเกต รู้จักยกยาม และคิดหาเหตุผล	23.6	54.0	22.4	22.6	58.7	18.7	28.3	41.3	30.4	27.6	43.4	28.9
3. สอนให้รู้จักตัดสินใจหรือคิดแก้ปัญหา	35.9	50.4	13.7	36.7	51.1	12.2	45.7	35.9	18.5	40.8	51.3	7.9
4. ออกคำสั่งหน้าหรือ หรือโดยไม่มีนอกเหตุผล หรือโดยไม่ได้คำนึงถึงลูกกำลังทำอะไรอยู่	57.8	37.3	4.9	57.6	39.3	3.1	58.2	34.1	7.7	68.4	30.3	1.3
5. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของลูก	38.8	36.9	24.3	31.3	43.9	24.8	37.8	35.6	26.7	34.7	49.3	16.0
6. ส่งเสริมให้ดูรายการทีวี/ฟังวิทยุ/อ่านหนังสือ/เล่นของเล่นที่ส่งเสริมความรู้และสติปัญญา	30.8	50.2	19.0	26.1	52.2	21.7	32.6	43.5	23.9	35.5	43.4	21.1
3. การดูแลเรื่องอารมณ์												
1. ปฏิบัติกับลูกตามอารมณ์	66.8	32.4	0.8	57.8	41.7	0.4	70.7	25.0	4.3	63.2	35.5	1.3
2. ทำโทษอย่างรุนแรง	73.8	26.2	0.0	70.9	28.3	0.9	76.1	21.7	2.2	69.7	28.9	1.3
3. แสดงอารมณ์รุนแรงหรือทำโทษมากเกินไป เหตุ แล้วแต่ด้วยการเอาใจมากเป็นพิเศษ	69.1	29.8	1.1	66.5	32.6	0.9	75.0	21.7	3.3	67.1	31.6	1.3
4. แสดงความรัก ความห่วงใย	3.5	41.4	55.1	4.0	47.6	48.4	2.3	42.0	55.7	2.7	40.5	56.8
5. ทำตัวใกล้ชิด/เป็นเพื่อนลูก	3.4	41.8	54.8	2.6	46.1	51.3	1.1	48.9	50.0	3.9	52.6	43.4
6. มีการปรึกษากับรายการเรื่องการเลี้ยงดูลูก	7.7	62.5	29.9	3.9	70.3	25.8	10.1	52.8	37.1	12.2	64.9	23.0
7. ทะเลาะวิวาท หรือตีกันภรรยา หรือผู้เลี้ยงดูที่นอก	77.1	22.9	0.0	67.0	32.6	0.4	72.8	23.9	3.3	72.4	27.6	0.0

ตารางที่ ๘.๖(ต่อ) พฤติกรรมการเลี้ยงดูของพ่อ จำนวนตามเพศของลูก และเพศของผู้ตอบ

พฤติกรรมการเลี้ยงดู	คนงานชาย						คนงานหญิง					
	ลูกชาย			ลูกสาว			ลูกชาย			ลูกสาว		
	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ทำไม่ประจำ	ไม่เคยทำ	ทำไม่ประจำ	ทำประจำ	ไม่เคยทำ	ทำไม่ประจำ	ทำประจำ	ไม่เคยทำ	ทำไม่ประจำ	ทำประจำ
4. การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม												
1. พาไปพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่น ๆ	9.9	76.0	14.1	7.8	78.7	13.5	15.2	69.6	15.2	11.8	65.8	22.4
2. พาไปเที่ยว	17.1	71.9	11.0	13.9	75.2	10.9	31.5	55.4	13.0	17.1	72.4	10.5
3. ส่งเสริมให้เล่นกีฬา	16.7	65.4	17.9	17.4	65.2	17.4	22.0	57.1	20.9	18.7	58.7	22.7
4. ส่งเสริมให้เป็นคนมีใจ/มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่/รู้จักสงสาร เห็นใจผู้อื่น	23.2	47.5	29.3	17.4	50.4	32.2	25.0	52.2	22.8	23.7	52.6	23.7
5. ฝึกให้พูด/วางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล	28.8	46.6	23.7	21.7	55.2	23.0	28.3	44.6	27.2	25.0	50.0	25.0
6. ฝึกให้มีความรับผิดชอบ/ปฏิบัติตามกฎระเบียบ/มีระเบียบวินัย	30.5	45.4	24.0	25.4	46.9	27.6	30.8	39.6	29.7	24.3	55.4	20.3
5. การดูแลให้มีจิตใจดี อยู่ในศีลธรรม และยึดมั่นในประเพณี												
1. สอนให้เป็นคนสุภาพอ่อนโยน ทั้งการพูดจา และกิริยาท่าทาง	25.1	44.9	30.0	18.7	39.6	41.7	23.9	34.8	41.3	23.7	42.1	34.2
2. ส่งเสริมให้พูดความจริงเสมอ	28.9	36.5	34.6	23.0	37.4	39.6	31.5	29.3	39.1	27.6	40.8	31.6
3. สอนให้กตัญญูรู้คุณ	31.3	36.6	32.1	25.3	40.2	34.5	30.8	35.2	34.1	27.6	44.7	27.6
4. สอนให้ประหยัด/ไม่ฟุ้งเฟ้อ	37.3	33.5	29.3	31.3	36.5	32.2	41.3	30.4	28.3	36.0	40.0	24.0
5. สอนให้พยายามทำความดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง	35.7	41.4	22.8	32.2	41.7	26.1	36.7	35.6	27.8	28.0	46.7	25.3
6. ชมเชยหรือให้กำลังใจ เมื่อลูกทำดีหรือพยายามเรียนหรือทำงานด้วยความสามารถ	23.2	53.2	23.6	14.3	60.9	24.8	20.7	53.3	26.1	26.3	53.9	19.7

ตารางที่ ผ.๘.๘(ต่อ) พฤติกรรมการเลี้ยงดูของพ่อ จานตามเพศของลูก และเพศของผู้เลี้ยง

	คนงานชาย						คนงานหญิง					
	ลูกชาย			ลูกสาว			ลูกชาย			ลูกสาว		
	ไม่เคยทำ	ทำ	ไม่แน่ใจ	ไม่เคยทำ	ทำ	ไม่แน่ใจ	ไม่เคยทำ	ทำ	ไม่แน่ใจ	ไม่เคยทำ	ทำ	ไม่แน่ใจ
	ทำ	ประจำ	ทำ	ทำ	ประจำ	ทำ	ทำ	ประจำ	ทำ	ทำ	ประจำ	ทำ
7. สอนให้สวมหมวกให้พร้อมก่อนเอนกาศ	48.1	36.3	15.6	41.4	43.6	15.0	46.7	31.5	21.7	49.3	34.7	16.0
8. ชักจูงให้มีส่วนร่วมไม่ประมาท หรือกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว หรือชุมชน	30.8	51.7	17.5	22.2	59.6	18.3	34.8	51.1	14.1	28.0	60.0	12.0
9. อธิบายเหตุผลหรือคุณค่าของประเพณีหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชักจูงให้มีส่วนร่วม	50.8	42.7	6.5	46.5	45.2	8.3	51.1	37.0	12.0	50.7	42.7	6.7

* ค่า X^2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ ๘.7 พฤติกรรมการเลี้ยงดูของพ่อ จำแนกตามอายุของลูกและเพศของเด็ก

พฤติกรรมการเลี้ยงดู	คนงานชาย						คนงานหญิง					
	ลูกอายุ 0-3 ปี			ลูกอายุ 4-12 ปี			ลูกอายุ 0-3 ปี			ลูกอายุ 4-12 ปี		
	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ทำบ้าง	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ทำบ้าง	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ทำบ้าง	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ทำบ้าง
1. การเลี้ยงดูด้านร่างกาย												
1.1 อาหาร												
1.1.1 รับประทานอาหาร												
1.1.1.1 รับประทานอาหาร	9.4	67.3	23.3	14.4	64.0	21.6	11.7	64.9	23.4	26.4	51.7	21.8
1.1.1.2 รับประทานอาหาร	16.8	71.8	11.4	14.5	71.9	13.7	23.4	67.5	9.1	25.3	60.9	13.8
1.1.1.3 เตรียมหรือทำอาหาร	29.7	64.4	5.9	21.8	64.9	13.3	42.9	50.6	6.5	23.5	58.8	17.6
1.1.1.4 ดูแลให้ทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	13.4	66.8	19.8	9.2	57.0	33.7	22.1	54.5	23.4	12.6	55.2	32.2
1.1.1.5 ฝึกเรื่องการรับประทานอาหาร	21.3	56.9	21.8	10.8	55.2	34.0	26.0	51.9	22.1	11.8	54.1	34.1
1.1.1.6 คัดเลือกอาหารช่วยพัฒนาสติปัญญา	8.4	69.8	21.8	10.0	68.4	21.6	15.8	67.1	17.1	16.1	65.5	18.4
1.2 การทำความสะอาดร่างกาย												
1.2.1 เสื้อผ้า และข้าวของเครื่องใช้												
1.2.1.1 อาบน้ำให้	10.9	69.2	19.9	10.5	65.7	23.8	15.6	59.7	24.7	10.3	69.0	20.7
1.2.1.2 เช็ดตัว/ เช็ดผ้าให้	6.5	74.6	18.9	6.8	73.9	19.3	10.4	67.5	22.1	16.1	67.8	16.1
1.2.1.3 ซักเสื้อผ้าให้	13.5	68.0	18.5	16.6	59.1	24.3	20.8	46.8	32.5	20.7	51.7	27.6
1.2.1.4 ดูแลเรื่องความสะอาดของร่างกาย	13.4	68.7	17.9	8.0	63.9	28.1	11.7	64.9	23.4	12.6	63.2	24.1
1.2.1.5 ดูแลความสะอาดของสิ่งแวดล้อมรอบตัวลูก	9.5	63.5	27.0	8.1	63.2	28.7	13.2	55.3	31.6	11.5	57.5	31.0

ตารางที่ ๕๘.7 (ต่อ) พฤติกรรมการเลี้ยงลูกของพ่อ จำแนกตามอายุของลูกและเพศของผู้ตอบ

	คนงานชาย						คนงานหญิง									
	ลูกอายุ 0-3 ปี		ลูกอายุ 4-12 ปี		ลูกอายุ 0-3 ปี		ลูกอายุ 4-12 ปี		ลูกอายุ 0-3 ปี		ลูกอายุ 4-12 ปี					
	ทำ	ประจำ	ทำ	ประจำ	ทำ	ประจำ	ทำ	ประจำ	ทำ	ประจำ	ทำ	ประจำ				
พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูก																
1.3 การนอน																
1. การเอาเข้านอน/พักผ่อน/เล่นนาน	21.9	60.2	17.9	16.1	61.0	22.9			22.1	61.0	16.9			16.1	58.6	25.3
ก่อนนอน																
2. ดูโทรทัศน์อย่างเป็นเวลา และพอเพียง	16.5	59.0	24.5	14.6	52.2	33.2			19.5	55.8	24.7			16.1	58.6	25.3
1.4 การเล่นและการออกกำลังกาย																
1. เล่น/หยอกล้อ/พูดคุยด้วย	1.0	43.6	55.4	0.4	44.4	55.2			1.3	37.7	61.0			2.3	38.4	59.3
2. ทา/ทำของเล่นให้	10.0	64.2	25.9	6.8	74.4	18.8			10.4	63.6	26.0			10.3	70.1	19.5
3. ส่งเสริมการออกกำลังกาย/เล่นกีฬา	32.7	50.0	17.3	19.6	59.2	21.2	*		43.4	38.2	18.4			21.8	49.48	26.7
อย่างพอเพียง																*
4. ส่งเสริมให้มีงานอดิเรก	52.7	38.3	9.0	33.7	56.2	10.0	*		58.4	36.4	5.2			37.9	48.3	13.8
1.5 สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย																
1. ดูแลให้ได้รับนมที่มั้นตามเวลา	20.4	25.4	54.2	14.4	30.0	55.6			27.3	26.0	46.8			24.1	35.6	40.2
2. ดูแลเรื่องสุขภาพ	8.9	48.5	42.6	5.2	46.8	48.0			14.3	53.2	32.5			6.9	62.1	31.0
3. คอยระวังไม่ให้ได้รับอุบัติเหตุหรืออันตราย	4.0	49.0	47.0	6.8	47.2	46.0			6.5	53.2	40.3			3.4	65.5	31.0

ตารางที่ 45.7 (ต่อ) พฤติกรรมการเลี้ยงดูของพ่อที่ปฏิบัติตามอายุของลูกและเพศของพ่อ

	คนงานชาย						คนงานหญิง							
	ลูกอายุ 0-3 ปี			ลูกอายุ 4-12 ปี			ลูกอายุ 0-3 ปี			ลูกอายุ 4-12 ปี				
	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ทำไม่ประจำ	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ทำไม่ประจำ	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ทำไม่ประจำ	ไม่เคยทำ	ทำประจำ	ทำไม่ประจำ		
พฤติกรรมเลี้ยงดู 2. การส่งเสริมสติปัญญา 1. ฝึกให้ช่วยตัวเองตามกำลังความสามารถ 2. กระตุ้นให้เป็นคนต่างสังคม รู้จักศึกษาศาสตร์และศิลปะ 3. สอนให้รู้จักตัดสินใจหรือคิดแก้ปัญหา 4. ออกคำสั่งพร้อมเหตุผล หรือโดยไม่มีเหตุผล หรือโดยไม่ได้บ่งชี้ว่าลูกกำลังทำอะไรอยู่ 5. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของลูก 6. ส่งเสริมให้ดูรายการทีวี/วิทยุ/ อ่านหนังสือ/เล่นของเล่นที่ส่งเสริมความรู้ และสติปัญญา 3. การดูแลเรื่องอารมณ์ 1. ปฏิบัติกับลูกตามอารมณ์ 2. ทำโทษอย่างรุนแรง 3. แสดงอารมณ์รุนแรง หรือทำโทษมาก เป็นเหตุ แล้วยกตัวช่วยการเอาใจมาก เป็นพิเศษ 4. แสดงความรัก ความห่วงใย 5. ทำตัวใกล้ชิด/เป็นเพื่อน 6. มีการปรึกษากับภรรยาเรื่องเลี้ยงดู 7. ทะเลาะวิวาท หรือตบตีภรรยา หรือผู้อื่น ต่อหน้าลูก	34.7	47.5	17.8	12.5	58.9	28.6	*	33.8	44.2	22.1	14.9	55.2	29.9	*
	30.7	49.5	19.8	17.2	60.8	22.0	*	39.0	28.6	32.5	19.5	52.9	27.6	*
	54.7	34.3	10.9	24.9	59.4	15.7	*	58.4	32.5	9.1	31.0	51.7	17.2	*
	70.1	26.9	3.0	51.2	44.4	4.4	*	68.4	30.3	1.3	59.8	33.3	6.9	
	55.0	30.2	14.9	22.8	44.0	33.2	*	51.3	35.5	13.2	24.7	45.9	29.4	*
	45.5	37.6	16.8	18.0	59.2	22.8	*	48.1	36.4	15.6	23.0	48.3	28.7	*
	69.3	30.7	0.0	58.2	40.6	1.2	*	72.7	26.0	1.3	64.4	31.0	4.6	
	74.8	25.2	0.0	72.4	26.8	0.8		76.6	22.1	1.3	70.1	27.6	2.3	
	72.8	26.7	0.5	65.5	32.9	1.6		72.7	24.7	2.6	70.1	27.6	2.3	
	4.0	38.7	57.3	4.1	45.5	50.4		2.7	32.9	64.4	1.2	49.4	49.4	
	4.0	40.1	55.9	2.8	42.4	54.8		3.9	46.8	49.4	1.1	52.9	46.0	
	6.0	67.7	26.4	5.6	63.7	30.6		12.2	56.8	31.1	10.6	60.0	29.4	
	79.2	20.3	0.5	68.3	31.7	0.0	*	79.2	19.5	1.3	67.8	29.9	2.3	

ตารางที่ ๘๕.7 (ต่อ) พฤติกรรมการเลี้ยงดูลูกของพ่อ จำแนกตามอายุของลูกและเพศของพ่อ

	คนงานชาย						คนงานหญิง								
	ลูกอายุ 0-3 ปี		ลูกอายุ 4-12 ปี		ลูกอายุ 0-3 ปี		ลูกอายุ 4-12 ปี		ลูกอายุ 0-3 ปี		ลูกอายุ 4-12 ปี				
	ไม่เคยทำ ทำ	ทำ ประจำ	ไม่เคยทำ ทำ	ทำ ประจำ	ไม่เคยทำ ทำ	ทำ ประจำ	ไม่เคยทำ ทำ	ทำ ประจำ	ไม่เคยทำ ทำ	ทำ ประจำ	ไม่เคยทำ ทำ	ทำ ประจำ			
พฤติกรรมการเลี้ยงดู															
7. สอบให้ส่วนได้ไหวหระก่อนนอนทุกคืน	59.9	27.7	12.4	36.2	45.5	18.3	64.9	22.1	13.0	34.9	41.9	23.3	*		
8. ชักจูงให้มีส่วนร่วมในประเพณี หรือกิจกรรม ต่าง ๆ ของครอบครัว หรือชุมชน	38.1	51.0	10.9	19.6	58.0	22.4	42.9	49.4	7.8	23.3	59.3	17.4	*		
9. อธิบายเหตุผลหรือคุณค่าของ ประเพณีหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชักจูงให้ลูกมีส่วนร่วม	64.9	31.2	4.0	38.2	51.8	10.0	67.5	27.3	5.2	37.2	51.2	11.6	*		

* = ค่า X2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย ประจำปี 2537
จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
และได้รับทุนสนับสนุนการพิมพ์บางส่วนเพิ่มเติมจาก
The William and Flora Hewlett Foundation

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

โทร.(662) 441-0201-4 ต่อ 115,(662) 441-9666 แฟกซ์ (662) 441-9333

E-mail: directpr@mahidol.ac.th

Homepage: URL:<http://www.mahidol.ac.th/mahidol/pr/pr.html>